

LEVÉLTÁR

GT 1035

A RIMASZOMBATI
EGYESÜLT PROTEST. FŐGIMNÁZIUM

LI-ik

ÉRTESITŐJE

AZ 1903—4-ik TANÉVRŐL.

✱

KÖZLI:

LOYSCH ÖDÖN,
IGAZGATÓ.

RIMASZOMBAT,
NYOMTATOTT RÁBELY MIKLÓS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

Október 31.

Irta és a rimaszombati egyesült protestáns főgimnázium fennállásának
50. évében a reformációi emlékünnepen felolvasta: **Wallentinyi Dezső dr.**

Szeretett ifjúság! Kedves tanítványok!
Ti hozzátok szólok. Ti hozzátok szállok.
A szeretet szárnyán. A szeretet hangján:
Anyák ékessége. Apák büszkesége!
Édes magyar hazám fejlődő reménysége:
Szép magyar ifjúság! . . .
Volna hangom vajha! — Luther csodás hangja!
Lelkem vajha lenne: Kálvín erős lelke,
Hogy megértenétek, hogy meghallanátok;
S a miket elmondok: meg is tartanátok:
Protestáns ifjúság!
Egyházunk jövője. Biztató jelenünk,
Kiket buzgó hitre a multon nevelünk:
Csak hozzátok szállok. Csak hozzátok szólok:
Szállok mese-szárnyon. Szólok mesés hangon.
Hogy megfigyeljétek. Meg is érthessétek:
Mi ez ünnep nekünk. S mit hirdet tinéktek.

*

Örömmünnep van ma: protestánsok napja,
Melyet megünnepel — templomba gyűlve fel —
Hitünk — minden tagja.
Nagy ünnepet ülünk: a hit újhodását.
Hosszú gyász-éj után hajnal-hasadását.
Emlékét Luthernek, emlékét Kálvinnak,
Kik krisztusi hitre: — igazra tanítanak . . .

* * *

Mert hol volt, hol nem volt: volt egy sötét korszak,
Melyben az emberek vakon botorkáztak:

Krisztustól eltértek s a bűn útján jártak . . .
 Krisztus helytartója — így nevezte Róma! —
 Fénynyel, hatalommal hivalgott, tetszelgett
 Földi uralommal:
 Fényes udvartartást, seregeket tartott.
 Koronákat osztott — országokat fosztott.
 Pompás palotákban — sok bíboros társsal
 Fénylett, s áldás helyett sötét átkot osztott.
 Mert hisz' paptársai? egy püspök? egy érsek?
 Csak földi javaknak — s nem az égnek éltek:
 Zordon generális — véres imperátor
 Volt mind. — Hisz' kinek is: alázatos, jámbor,
 Szegény lelki-pásztor?! . . .
 A megvetett pórnép? . . . Oktalan baromként
 Dolgozott, szenvedett. — S fizetett, fizetett —
 Gyakran véréből is — a papnak tizedet.
 Hitt a babonában, ezernyi szentekben.
 Csókolta a követ, papucsot, keresztet.
 Leborúlt a földre. A testét gyötörte.
 S aztán? — egyet fordult és? — újra vétkezett:
 Hisz' szóért, jó pénzért — bűnbocsánatot vett;
 Mert ezt is árulták, mint piaczi czikket . . .

. . . No, de nem folytatom. Nagyon sötét e kép.
 Csak éppen hogy azt kell felemlítenem még:
 Hogy e sötétségből egy-egy máglya-fénye
 Vet lobbot s világít boldogabb jövőbe:
 Wessel, Wickliff János, Huss János és többen:
 Mind fénylő csillagok e nagy sötétségben.
 Mint az árny a fénynyel — nap az éjszakával,
 Halál-harcot vívtak mind a babonával!

*

Végre győzött a jobb. Végre győzött a hit.
 Isten megsokalta a pápák átkait:
 Maga köré gyűjtven angyalok seregét,
 Krisztus szerelmeért leküldte szentlelkét!
 Szentlelkét leküldte, le a bűnös földre,
 Hogy a mi megváltónk — az ő egyszülötte
 Égi tanítását — próféták irását
 Rátapadt salaktól — földi gyarlóságtól

Tisztítsa, ujítsa, — régi lángra gyújtsa.
 S a megtért embernek — Krisztusban hívőnek
 Az örök életet, örök üdvösséget
 A hit által nyujtsa . . .

S ime, a Szentlélek, mint hófehér galamb
 A levegő-égen, nesztelen átsuhant.
 Fénysugár előtte, fényes sáv mögötte
 Sötétség, babona — riadva fut tova . . .
 Tévelygés, véték, bűn: ijedten menekül . . .

. . . Egy kis német város tűnik fel az éjben,
 Mint hajdan Betlehem az üstökös fényben.
 Wittenberg városka zordon zárdájába —
 Besurran a galamb egy kicsiny czellába.
 A kicsiny czellába halvány mécsvilága.
 Egy ifjú néz merőn a szent bibliába.
 Sima, kerek arca. — Látszik lelki harcra. —
 Ágost-rendi barát . . .
 A galamb beröppen. S im a szobát menten
 Égi fény hatja át
 Leszáll a vállára. Homlokon csókolja,
 S azután elrebben. Az ifjú felrebben:
 Mély vallásos érzés, elszánt meggyőződés
 Lobog a szemében.
 Tollat ragad és ír. Ir hosszan és névvel:
 Búcsúról, bűnről szól kilenczvenöt tétel.
 Töredelmes hitről, s a bűnbocsánatról . . .
 — Sötétség! Babona! Reszkess ez irattól!

. . . Elkészült az irat. — Odakünn megvirradt.
 Siet **Luther Márton** — hisz ő a tudós pap!
 Siet fel a várba; a vár templomába,
 Szögezi irását annak ajtajára . . .

Tódul a tengernép. Olvassa, bámulja,
 Nem telik el két hét — Isten a tanuja,
 Hogy Luther irását, igaz tanítását
 Németország szerte már mindenki tudja.

*

Hát az égi küldött — vajj' hová költözött?
 Merre vitt az útja?
 Átröpült, átsuhant Németország felett.
 S hol a magas Mont-Blanc verdesi az eget:
 Megállott. Szétnézett ez isteni tájon:
 Zöld genfi tó felett, francia határon:
 Havas Mont-Blanc alján, a sebes Rhón partján.
 Lecsapott s megpihent **Kalvin János** vállán
 Megesókolta őt is. S aztán égbe röppent:
Luther Márton nyelve — **Kalvin János** lelke
 Lángra gyújtott mindent!

Tiszta égi lángra,
 A melynek tüzeben
 Tisztult a gaz, a gyom,
 Mely a nép szívében,
 Mint százados átok
 Nagyon felburjánzott.
 Felverődött nagyon . . .
 . . . Tiszta égi lángra, . . .
 A melynek fényénél,
 Munkás melegénél
 Töredelem s a hit
 — E kettő üdvözít —
 Feltámad, újra él . . .

*
 Tisztító tűz támad: égi világosság!
 Lobogó lángjai: mind Rómát nyaldossák.
 Elhatott a fénye messze tengerekre,
 Szabadulást hordván szolga-emberekre . . .
 Elhatott a fénye szép magyar hazánkig;
 Lángja felgyújtotta honunk ősapáit.
 Északon és délen; négy folyam mentében
 Gyorsan terjedt a hit.

Lelkes apostolok — nekünk nagy tudósok,
 Másnak mind: eretnek — hirdette Luthernek
 S Kálvinnak tanait.
 Erőt vártak tőlük — pogány török ellen,
 Oltalmazó paizsot — bécsi ármány ellen.
 S nyertek? . . bitót, börtönt, önnönvéreiktől,

Rémséges kinzatóst, Róma, hiveidtól:
 Lobogott a máglya. Lebegett a gálya:
 Magyar protestánsnak ez lett a halála.

Haláluk? Óh nem az! Nem engedte Isten,
 Hogy Kálvin és Luther elnémuljon itten.
 Hulló vérük gyöngye, bejutván e földbe:
 Hitünk s szabadságunk forrása örökre!

Ebből merit Kossuth, Rákóczy és Bethlen,
 Mert arra tanít a magyar történelem:
 Aki hitünk bántja: szabadságunk bántja!
 Hitünk a szabadság legerősebb sánca!

Luther fellépése visszaadta nyelvünk,
 Kálvint meg jól esik magyarnak neveznünk!
 Lelkét Isten küldte hozzájuk a földre,
 Hogy egyesüljenek Krisztussal örökre.
 S hogy mind egyesüljünk egymással e honban,
 A kik hiszünk hittel az evangélijomban.

*

Hát ők egyesültek? Hát ők kibékültek?
 Igen. Im' én látom:
 Szemeimre szállott tüneményes álom:
 S ragad a hit szárnyán fényes menyországba,
 Az egy igaz Isten tündöklő honába.

Trónjánál hullámozik a hívők serege.
 Köztük jár szeliden hitünk fejedelme.
 S im' egyszerre megáll — esodálatos álom!
 Közeleg feléje jobbról: Luther Márton,
 Balról: Kalvin János . . . Bámul a sokaság.
 Mert kik nem ismerték ideleenn egy a mást:
 Egymáshoz sietnek bátran, emelt fejjel
 S megölelik egymást, igaz szeretettel:

Aztán kéz a kézben szólnak ilyenképen:
 „Közös volt a célunk. Közös volt a szellem.
 Harcoltunk Krisztusért — Antikrisztus ellen.
 S amiben eltértünk: emberi gyöngeség.
 Szellemünk egy helyen mégis megértették . . .“
 S lemutat mindkettő . . .

Megnyilik az égbolt. Kiröppen a galamb.
 Egy kis város látszik égi fényben alant.
 Kedves kicsiny város szőke Rima mellett.
 S a galamb itt lebeg, ez iskola felett!
 Luther szól, Kálvin szól: „Áldásod e frigyén!”
 S krisztusi szó hallszik — a menybolt viszhangzik:
 „Ugy legyen!... Ugy legyen...”

* * *

Csodás dallam — lendül halkan.
 Közös óhaj zendül abban:
 „Jövell Szentlélek Uristen!
 Töltsd be sziveinket hittel...!”
 Zengve, zsongva száll az ének
 A szeretet Istenének.

Majd fölharsan hívő karban,
 Négy százados nagy énekünk:
 „Erős vár a mi Istenünk...!”
 Zengve, zsongva száll az ének
 Protestánsok Istenének...

*

Most is hallom... Hittel vallom:
 Azt jelenti az én álmom;
 Azt hirdeti ez ünnepünk,
 Melyet Isten szerzett nekünk;
 Iskolánk is zengve zúgja,
 Fél százados fényes multja;
 S parancsolja édes anyánk:
 Szorongatott, szegény hazánk:
 „Egy a hitünk. Egy Istenünk:
 Protestánsok! Egyesüljünk!”

I

Társadalom és iskola.

Régóta bánt már az a gondolat, hogy miért uralkodik kétféle fölfogás az iskolai nevelésről?

Mi az iskolában mindenek fölött álló, sérthetetlen tekintélyt tartunk és követelünk szabályainkban az ifjuságtól: a közönség pedig a legtöbb esetben csak szemünkben adja meg ezt a tekintélyt, hátunk mögött pedig sokszor gúny és kicsinylés kaczaja hallatszik.

Szemben áll a hivatalos fölfogás vaskalapossága a társadalom felületes ítéletével.

Hol a hiba? Mind a két részen. Peccatur intra muros et extra!

Itt le kell tenni a vaskalaposságot, amott le kell tenni a felületeséget! Ilyen módon megérthetjük egymást és együttesen közreműködhetünk a nevelés nagy munkájában.

Ha elenyésznek az az áldatlan disharmonia a család és iskola, — vagy mondjuk: a társadalom és az iskola között, akkor a kettőnek vállvetett működéséből gyönyörű haladást tenne a nevelő oktatás ügye.

Ennek a szerény fejtegetésnek az a czélja, hogy gondolataival és eszméivel egy kissé megvilágítsa a mai helyzetet, megértesse a társadalommal egy kissé az iskola működését és a nevelő oktatás jobb jövődjére utalva közreműködésre szólítsa mindazokat, a kik az ifjuság nevelésében komolyan nemzetünk jövőjét látják elötükrozdni

I.

A legtöbb ember azt hiszi, hogy ért a neveléshez, hiszen az olyan közönséges dolog. Minden embernek érteni kell hozzá,

mert minden ember született nevelő, minden embernek lehetnek gyermekei.

Nagyon igaz, hogy minden embernek értenie kellene a neveléshez, nagyon is jó volna ez így, ez volna az ideális állapot, de a valóságban bizony úgy áll a dolog, mint avval a bizonyos hajduval, a ki érteni akart a harangöntéshez, de aztán tapasztalta, hogy igen nehéz fába vágta a fejszét.

Hatalmas fóliánsok óriás lapjaitól lenge füzetkék karcu terjedelméig igen sok könyv foglalkozik a neveléstudományal, meg még több derék ember öszült bele a fáradságos munkába, a nélkül, hogy irt volna róla, de hát mindenki nem olvashatja el a tudósok százféle írásait, nem hallgathatja az egyetemen az élőszóval való előadásokat, hanem egyetmást azért minden művelt embernek illenék tudnia, hogy a nevelés munkáját kellőleg megbecsülhesse.

Hála Istennek, tul vagyunk már valamennyire azokon az időkön, mikor a magyar ember jobban megbecsülte lovai gondozóját, mint gyermekeinek nevelőjét; de még elég messze vagyunk attól, hogy a nevelés fontos munkáját érdemo szerint méltányoljuk. Pedig ha fontos dolog a jogszolgáltatás, a közgazgatás vagy akármilyen más ága a közéletnek: nem kevésbé fontos az ifjuság nevelésének ügye, sőt minél műveltebb valamely állam, annál nagyobb gondot fordít az ifjuság nevelésére, a melyet művelt emberek elsórangu fontosságu ügynek tartanak, mert habár a közélet többi ágán fordul meg a jelen, de az ifjuság nevelésén fordul meg a nemzet jövője.

Ha a multban is gúnymosoly és kicsinylés helyett több gonddal és áldozattal igyekeztek volna e fontos ügyet vállvetett buzgósággal ápolni, — ugyan kérem: mennyire haladt volna már azóta az ország és a nemzet ügye?

Ismertem egy várost, a hol a német és a tót többség közt a magyarság kicsiny szigete olyan szegény volt, hogy 25 évvel ezelőtt az utczákon alig lehetett magyar szót hallani, — most sem egészen magyar még, de az iskolák annyira juttatták az ügyet, hogy az egész ifjabb nemzedék mind tud magyarul és az utczákon már több magyar szót hallani, mint németet vagy tótot és a társas élet is jelentékeny részben magyarrá változott.

Ez is egyik módja a modern honfoglalásnak, és megvalósulnak azoknak, akik jobban tetszik az ilyen csendes munkálkodás, mint

a sípot fuvó, dobot verő, nagy pipájú, kevés dohányu hazafiság. Az a csendes, kitartó munka olyan, mint a természeti erők soha meg nem szünő, alapjában átalakító működése, ez a nagyhangu zajongás pedig nem ér többet, mint az öt perczig tartó szalmatüz, mely többet árt, mint használ.

De ez csak egyik oldala a nevelési munkának, van annak még sok más törekvése az ifjuság tökéletesítésére.

Érdekelnie kell a nevelés munkájának minden művelt embert: a szülőket kétszeresen, először saját gyermekeik szempontjából, másodsor azért, a mi a nem szülőket is kell, hogy érdekelje: a jövő nemzedék ügye.

Hiszen az embert elsórban azért kell tökéletesebb, magasabb lénynek tartanunk az állatoknál, mert meg van benne a fejlődésnek történeti tudata; érzi, hogy a mit a társaséletben egyik-másik ember az egésznek javára kitalált, azt az utódokra kell hagynunk szent örökség gyanánt, mert az emberi élet olyan véges, hogy egy ember élete nem elegendő saját eszméinek kivitelére sem.

De hát mit szükséges a neveléstudományból mindenkinek megjegyeznie?

Ismertem egy igen okos embert, a ki ugyan nem ért rá a harci zaj közt sok iskolát végezni, de az élet volt az ő igazi iskolája és gyermekei nevelésére igen nagy gondot fordított, úgy, hogy az egész városban példa gyanánt állították az ő gyermekeit mások elé és hozzáfordult mindenki tanácsért. Hét gyermeket nevelt a hazának, sok vagyont nem hagyhatott rájuk, de mind hasznos tagja lett az emberi társaságnak, mind a maga emberségéből él és gyarapodik, még a nőnemen lévők is.

Ennek az okos embernek az volt a főfő nevelési alapelve, hogy sohasem szabad azt otthon lerontani, a mit az iskola épít. Ha gyermekeit az iskolában megjutalmazták, otthon is ünnepélyesen megdicsérte őket, — de főleg, ha gyermekeit az iskolában megbüntették, otthon is szigoru büntetés várt rájuk.

Sok szülő vagy felnőtt ember nem látja be ennek az elvnek rendkívüli fontosságát, — nem rösteli a gyermekek előtt otthon tanítóinak tekintélyét lerontani azzal, hogy azoknak emberi gyöngéit elbeszéli kiskoruk előtt, sőt sokszor kisebbiti, rágalmazza is őket. Ha pedig az urfit véletlenül büntetés éri, akkor van mit hallani nemcsak otthon a fiunak tanítójáról, de

még jó, ha nyilvánosan is meg nem támadják a paedagogust mint tanbetyárt.

Lehetnek a nevelőknek is hibáik, a mint minden élet-pályán vannak kevésbé megfelelő egyéniségek, azért még nem szakad ki a világ feneke; de azért már igenis kiszakad, hiábavaló a nevelés egész munkája, ha a tanítót növendékei előtt becsmérelik.

Ez az okos ember első alapelve.

II.

Az otthon és az iskola együttes működése rendkívül fontos a fejletlen lélek egészséges kifejlődésére, mert még a megállapodott lélek is rendkívül kellemetlen belső küzdelmekbe sodródik, ha ellentétes irányok között kell választania. Hát még milyen kínos lehet a fiatal lélekre nézve az ilyen kétfelé húzó tépelődés?! Olyanformán érezheti magát, mint az az ember, a kinek lábait a kegyetlen kinzók egy-egy lehajlított fához kötözték és most a két fa kétfelé akarja szakítani az ő eleven testét. Ilyen gyötrelmeket szenved a jóra való, komoly fiatal lélek, ha két tekintély: az iskola és a család ellentétes irányba akarja őt vonzolni.

De mi lesz akkor, ha a komolyabb irány hiányzik az ifju lelkéből? Kárba vesz a munka, falra borsóhányás, mert az ilyen könnyüvérü ifju hamar belátja, hogy kétfelé nem mehet, azért fittyet hány mind a két tekintélynek, képmutató módra talán meghuzza magát mind a kettő előtt, de azért nem vezérli őt egyik sem, halad a maga útján és jó szerencse még, ha természetes jó ösztöne a jobb irányba tereli őt. De hátha nincs benne jó ösztön? Akkor lesz belőle elrontott, elfuserált lélek. Mert nemcsak kontár mesteremberek vannak, a kik elfuserálják a csizmát, ruhát, hanem a művelt emberiség egy részének is jobb lett volna nomád állapotban maradni, minthogy torz műveltségével a lelki kontárok munkájáról tegyen tanúságot!

Az iskola és a család együttes működése kölcsönös megértés és méltányolás nélkül nem lehetséges. Hogy ez a kölcsönös megértés és méltányolás mennyire szükséges a növendéknek egészséges fejlődésére: az előbb mondottakon kívül ezt bizonyítja még a túlterhelés kérdése is.

Egész külön irodalma van ennek a kérdésnek. Ankétek, bizottsági ülések, részletekig menő tanácskozások, szakfolyó-

iratok és a napi sajtó bőségesen tárgyaltak erről az egyszerű kérdéstről.

Pedig olyan világos a dolog, mint kétszerkettő négy. Se az iskola, se a család ne terhelje túl a növendéket szellemi munkával.

Mert itt az iskola szokott gyakran a főbűnös lenni. Bár sok esetben a család is ebbe a hibába esik.

Az iskola többféle okból eshetik ebbe a hibába. Egyik oka az lehet a dolognak, hogy az iskolai könyveket rosszul irták meg. Ez igen gyakori eset. Mert az iskolai könyvek írói nagyon sok esetben felületes, elhányt-vetett munkát végeznek, hogy minél gyorsabban, minél nagyobb anyagi haszonra jussanak, a miben a kiadók kapzsisága ösztönözte őket. Régebben, 8—10 évvel ezelőtt, mikor egy testülettől függött a bírálat joga, az illető testület valóságos monopóliumot gyakorolt ezen a téren. Azóta javultak egy kissé az állapotok, mióta a testületen kívül álló bírálókat nevez ki a miniszterium és a szerzőnek is joga van a bírálat ellen felszólalni.

De még most is vannak paedagogiai érzék nélkül szerkesztett könyvek, a melyek a tudománynak pusztá kivonatai, másoknak meg iskolai könyvhöz nem való, föllengős, magas szárnyalású nyelvezete gördit nagy akadályt a tanulás útjába. De Don Quixotehoz méltó szélmalomharcz volna, ha valaki a nagy nevükkel imponáló szerzők ellen akarna fellépni. Pedig lehet valaki nagy tudós a nélkül, hogy jó iskolai könyviro is volna egyszersmind.

Más oka a túlterhelésnek abban rejlik, ha az előadók túlbecsülik saját szaktárgyaikat és minél többet, minél magasabb színvonalon igyekeznek a tanulóknak előadni, csak azért a külső dicsőségért, hogy a nem szakértő közönség elmondja rólok: ez jó előadó tanár, mert milyen sokat tanít!

Hej pedig nem kellene soha elfelejtenünk azt az egyszerű, legfőbb alapelvet: nem sokat, de jól! nem sokat, de sokszor! Mert a fejeket tulságosan teletömni éppen olyan botor dolog, mint a gyomrot telerakni emészthetetlen nagy darab ételekkel, a melyek nincsenek is jól megrágva. Az ilyen evés bizony nem fogja a testet táplálni, a mint az ilyen tanulás is hamar és nyom nélkül elrepül az elméből.

Ha minden egyes előadó ily módon tanítana, akkor az

iskola nagyobb kinpad lenne a spanyol inkvizíció minden borszalmánál.

Az is tulterhelést okoz, ha az előadók nem értetik meg növendékeikkel az iskolában a dolgot hanem csak feladják a leczkét úgy, a mint jól-rosszul a könyvben van, minden rávezetés és magyarázat nélkül. A jó tanításnak azt kell eszményképül tüznie maga elé, hogy a tanuló az iskolában lehetőleg megtanulja föladatát s otthon ne legyen vele sok dolga.

Ebben a tekintetben sajnálattal kell bevallanunk, hogy messzire elmaradtunk az eszményi állapot mögött. De mentességünkre szolgál, hogy nem tőlünk függő okok korlátozzák itt tanítói és nevelői munkásságunkat.

A fennálló rendszer ugyanis munkánkat még mindig meglehetősen óraszám szerint mérlegeli és felsőbb hatóságaink is gyakran ebből a szempontból indulnak ki s így annyi órával terhelnek tul minket magunkat, hogy mi is kénytelenek vagyunk szellemi tulterheltségünk miatt növendékeinket bizonyos fokig emésztetlen szellemi táplálékkal ellátni.

Érről a kérdéstről bővebb fejtegetést szándékozom adni, most egyelőre csak annyit, hogy más dolog egy hivatalban bizonyos számú órákat leülni, elbeszélgetni és tetszésünk szerinti módon végezni azalatt dolgunkat és ismét más dolog egy-egy órán kiszabott munkát céltudatosan végezni, azalatt megfeszített figyelemmel 30—40—50 másra ügyelni, hogy azok figyelme és érdeklődése folytonosan le legyen kötve, minden egyesnek lelki tulajdonságait kiismerni és ahhoz mért kérdéseket adni, azután ahhoz mérten ismét a fejükbe igyekezni beönteni a tudománynak gondosan kimért mennyiségét úgy, hogy se sok ne legyen, se kevés, — szóval egész órán át minden másról megfeledkezve egész lélekkel, egész figyelemmel arra törekedni, hogy az a 40—50 ifju lélek egy gondosan kimért lépcső fokával emelkedjék a tudománynak

Uraim — le a kalappal! ez sokkal nagyobb szellemi erőfeszítést kíván, mint akármilyen más hivatalos munka!

De nem is lehet ebből sokat kibírni egymásután, eltekintve attól, hogy minden egyes ilyen jól adott óra gondos előkészületet kíván.

De hát na muszáj sokat adni egymásután?

Akkor sokat is adunk, de úgy, a hogy tudunk!

Adtál uram esőt, nincs köszönet benne!

Ha tul van terhelve a tanár, bizonyosan tul lesz terhelve a növendéke is. Ez olyan bizonyos, mint kétszerkettő négy.

Gonosz spórolás az, a mit így megspórolnak a tanító erők számán, mert duplán elvész az a vámon, a mit így nyertek a réven: a tanítás eredménye messze hátramarad az eszményi állapot mögött; a tanulók isszák meg annak a levét.

Tulterhelheti a növendéket a család is, ha annyi külön otthoni munkát ró reá, hogy vagy iskolai vagy otthoni munkáit nem képes jól végezni. Nézzen utána hát minden szülő, mire képes a gyermeke és ne rakjon annyi terhet reá, a meny nyit könnyedén, jó kedvűen el nem bír.

III.

Rendkívül fontos dolog, hogy a tanuló jó kedvvel végezze feladatát, de százszor fontosabb ennél az, hogy a tanár jó kedvvel tanítson.

Ha csak arról van szó, hogy egyik órát a másik után jól-rosszul lemorzsoljuk: ilyen órát akár hányat lehet adni egymásután, ez legfőlebb unalmas dolog. De a milyen a vetés, olyan az aratás is!

Egy-két kiváló, szorgalmas növendék mindig akad, a ki rossz tanítás mellett is szép eredményre jut — a saját fáradságos munkája árán.

Ezt elérni nem kell semmi különös művészet, ezt elvégezték a multban minden paedagogiai képzettség nélkül is.

Hanem azt a lusta átlagot, a tanulók nagyobb részét tanulásra bírni, erre való a nevelő oktatás művészete.

Ehez mindenekelőtt nagy szeretet szükséges az ifjuság iránt.

Mélységesen át meg át kell érezni, hogy az ifjuság reánk bizott lelkével kezünkbe van letéve a nemzet jövőjének sorsa. Ha ezt igazán érezzük, akkor a sikernek kezdete biztosítva van s a további teendők számára is mindig meg fogjuk találni a labirinthból kivezető helyes Ariadne-fonalat.

Egyaránt ki kell terjesztenünk figyelmünket a jó és rossz hajlamu növendékekre.

Mig a lustákat és figyelmetleneket sokszori felhívással és kérdéssel nem engedjük elszórakozni, addig a gyöngé tehetőségüket könnyebb kérdésekkel bátorítjuk és megmutatjuk nekik, hogy ők is képesek valamire; a jobbaknak pedig ne-

hezebb kérdések feladásával tesszük próbára tehetségét, sőt az elbizakodottakat igyekszünk néha-néha megszegyenyíteni, hogy lássák, milyen kevés még az a tudomány, a mi az ő elméjükben van s az igazi, mélységes tudomány sohasem szokott felfuvalkodottsággal párosulni.

Természetes, hogy ilyen óra tartásához szükséges józan ítélet, lélektani ismeret s az egyeseknek kiismerése. Azonkívül otthonosnak kell lennünk az előadott tárgy részleteiben és óráról-órára jól el kell készülnünk, még akkor is, ha tudjuk a tárgyat.

Az ilyen előadást — profán hasonlattal élve — a jól megfőzött ételek kellő megrágásához hasonlítjuk.

De mig gyomor dolgairól lévén szó, készek vagyunk a jóért és jobbért áldozatokat hozni, addig emitt a lelki dologban nem szoktunk olyan finnyás izlésűek lenni és inkább megelégszünk ilyen-amolyan munkával, csak hogy ne legyünk kénytelenek több áldozatot hozni, vagy hogy ne legyünk kénytelenek nagyobb elismeréssel lenni a nevelő-oktatást teljesítő feladata iránt.

Bizony teljes lelki nyugalom és jó kedv szükséges az ilyen jó órák tartásához és erre csak akkor vagyunk képesek, ha nem vagyunk túlterhelve munkával.

Belátták ezt már jó részben az intéző körök is és ezért szabták meg a legnagyobb heti óraszámot, a melynél többet a tanár nem köteles elvállalni még külön díjazásért sem és ezért igyekeznek a tanító erők anyagi sorsát úgy megjavítani, hogy anyagi küzdelmek ne zavarják meg a szükséges lelki nyugalmat.

Én azonban azt mondom, hogy még ez sem elég, mert úgy kellene azt a heti legnagyobb óraszámot megszabni, hogy az a ma érvényben állónál is kisebb legyen és ne csak ne legyen köteles a tanár ennél többet tanítani, de ne is engedjék meg neki, hogy ennél többet tanítson, még ha akar is, mert a mivel többet tanít, az a rendes óraszám jól végzésének rovására esik és a tanulók adják meg annak az árát.

Hanem aztán olyan anyagi helyzetet kellene neki biztosítani, hogy egyáltalán ne is szoruljon rá semmi más mellesre.

Ne tessék nevetni, nagyon komoly dologról beszélek és nagyon komolyan mondom.

Tizenöt esztendeje iparkodom a nevelő-oktatás munká-

jával elérni azt az ideális czélt, a mit mint lelkesülő ifjú magam elé tűztem.

Az ifjúkori lelkesedés egy pár kezdő esztendejében még csak könnyen megy a dolog, de nem úgy, mikor az újságingere elmult és meggyőződünk arról, hogy ezen a hálátlan világon küzdeni kell még azért is, hogy a jobb, az érdemesebb érvényre juthasson, a rosszabb, az alábbvaló felett.

Istent hívom tanulságul, hogy teljes lélekkel igyekeztem a reám bizott nevelő oktatási feladatot legjobb tehetségem szerint megoldani és az eredmény mégis hátramaradt a mögött, a mire czéloztam.

Miért? Mert túl voltam terhelve. Mert a nevelő oktatási munkából két óránál többet egyfolytában nem vagyok képes jól tartani, pedig hármát, négyet, ötöt hányszor kellett tartanom.

Tartottam úgy, a hogy tudtam, mert muszáj volt. Nem engem terhel érte a felelősség, ha nem volt kellő sikere.

Tegyük a szivünkre kezünket és valljuk be őszintén, önámítás nélkül, hogy az ifjuság nevelésének, nemzetünk jövőjének szent ügye azt kívánja, hogy komoly megfontolás tárgyává tegyük az elmondottakat és azon saját körünkben segíteni igyekszünk — a nevelő-oktatás jövőjéért nagyobb sikere érdekében.

Nem a magam érdekében beszélek, mert az én hátralévő működési időm már igen rövid arra, hogy megpendített eszmém megvalósuljon az egész vonalon, de a jól teljesített kötelesség öntudata leszen jutalmam, ha az ifjuság nevelésének szent ügyét egy néhány vonallal előbbre mozdíthattam a teljes sikerű megoldás útján.

IV.

A helyesen felfogott tanítás nem pusztán ismeretek közlésére terjed ki, hanem ki kell terjednie a növendék egész lelki életére, meg kell figyelnie annak minden változatait és a lehetőség határain belül irányító befolyást kell gyakorolnia a növendék minden hajlamára.

A hajlamokat nem kell elfojtani, hanem irányítani, mert hiszen ha az elfojtás elegendő volna a jó nevelésre, akkor a legdurvább bakakáplár volna a nevelők mintaképe.

Terrorizmussal, elrettentéssel nem lehet mélyreható, át-

alakító eredményeket elérni. Ez ugyan a nevelőre nézve kényelmesebb dolog, a melyhez időkimélés szempontjából kivételesen akkor folyamodhatik, ha határozottan vásott szemtelenséggel van dolga, a melyen a jó szó már nem igen fog. De állandóan ezt az eljárást alkalmazni, ellenkeznek a nevelés céljával, a mely a növendéket öntudatos tevékenységre igyekszik bírni és hogy a jót önmagáért ne csak a hasznáért művelje.

Mennyire fontos elv ez, kivált napjainkban!

Hiszen alig van már fiatal ember a világon, a kinek a lelke e tekintetben meg ne öregedett volna.

A kenyér utáni örült hajsza, a minél több élvezetre törekvés kiölt az emberiségből minden idealizmust, úgy hogy az maholnap a fiatalságban is alig lesz feltalálható.

A mai serdült fiatal emberek nagy része már nem hisz többé az igazság létezésében, már nagyon jókor tudja, hogy protekcióval, kunyorálással többre lehet jutni, mint tisztességes munkával s azért nagyon korán a könnyebb végét igyekszik fogni a dolognak.

Ez, uraim, a társadalom bűne, a mi bűnünk!

Tessék a társadalomnak magába szállani és ezt a bünt szűkebb korlátok közé szorítani, mert e mögött ott leskelődik a háttérben a romlott társadalmat felforgatással fenyegető igazságszolgáltatás, a mi, ha egyszer hatalomra jut, nem ismer föllebbezést!

Segítsen ebben a család az iskolának, ne engedje az ifjuságból kiöletni a nagyratörő idealizmust. Legyen az ember legalább fiatal korában ifju, mert mi lesz belőle aztán, ha igazán megöregszik.

Terrorizmussal, hatalmi szóval csak képmutatókat lehet nevelni; csak az öntudatos belátás nyomán támadhatnak jellemes emberek, a kikre nagy szükség van most a világon.

Ilyeneket nevelni, ez volna a mi tanításunk célja. Ezért nevezzük a helyesen felfogott tanítást nevelő-oktatásnak.

Igen, mi nemcsak tanítunk, de nevelni is akarunk. Nevelni pedig első sorban tanításunk menetén, annak keretében. Ugy rendezzük be a tárgyat, hogy annak nevelő hatása minden egyes mozzanatnál kidomborodjék és megtegye a kellő hatást az ifju lelkére.

Az otthoni nevelésbe nem avatkozunk. Azt meghagyjuk a

családnak és joggal megkivánjuk tőle, hogy igyekezzék otthon folytatni, a mit az iskolában megkezdettünk.

Jellemekre, karakterekre van szükség első sorban nálunk, a kik igazán úgy állunk a költő hasonlataként, mint „népek óceánján hullámtól vert sziget.”

Csak az erős jellem állhat meg szilárdul az élet ezerféle küzdelmei között, csak az erős jellem képes arra a kitartó munkára, a melyet hivatásunk szerint be kell töltenünk.

Mit ér a legfényesebb tehetség is, ha rövid pályafutás után mint a meteor-fény elvillan és eltűnik a csillagok közül? Mit ér magának és mit használ a közjónak?

Ezt az öntudatot: a közjóért való munka öntudatát kell a jó nevelő-oktatásnak minden alkalommal belé csepegtetni az ifju jellemébe, — ezért kell minden alkalmat megragadni, a hol ez fölébreszthető, — ez adja meg a vázát, a lényegét a jellemnek, a többi már könnyebb, inkább csak csiszolás, faragás dolga.

Ha ezt sikerül fölkelteni és ébren tartani, akkor a nevelés körülbelül elérte célját, magasabb erkölcsi alapra helyezi az egyént. Ha ez nem sikerül, akkor a nevelés célját tévesztett s ha életrevaló embereket produkál is, azok élelmessége csak a pókok és herék élelmessége leszen, a kik mások vérén, mások munkáján élőködnek s a közjóért semmit sem tesznek, semmit sem áldoznak.

Minden tudomány erre a célra irányítható, hogy a jellemet fejlessze, de némely tudomány kiválóan alkalmas erre, ha jól tanítják.

A legszebben kiaknázható példákat kétségkívül a történelem és a vallás szolgáltatja. Ebben is a világtörténelem és a vallás legnagyobb alakja Krisztus, a ki a közjóért való életnek és önfeláldozó halálnak olyan példáját nyújtja, a mihez hasonlót nem találunk sehol, a mi tiszta, egyszerű, átlátszó, mint a kristály és minden idők felfogása előtt állandó fényvel ragyog.

Ilyen alapokra kell a jellem nevelését fektetni s akkor majd támadnak olyan emberek, a kik munkájukkal saját javuk mellett a közjót is szolgálják, a kik nem restellenek éveken át fáradni a nemzet, a haza közjában, akárminő hivatásba juttatta őket sorsuk, a kikenél nem épen az én lesz a legesleges első személy. — a kik nem félnek nézeteiknek kifejezést adni,

a kik nem kúsznak minduntalan pártfogásért a hatalmasok lábaihoz, de a kik megvédik, ha kell, a hatalmasokat is, a kikben józan mérséklet csillapítja a lelkesedés rajongását, s a kik öntudatos munkájuk árán akarnak boldogulni.

Ilyenekre volna a magyarnak szüksége, mert nagyképűség, képmutatás, szolgálalkúság sokkal több van a kelleténél.

De hogy ezek kiveszszenek s a valódi jellem kiképződhessék, igen szükséges, hogy a család is támogassa otthon az iskola buzgó munkáit. Pedig hányszor rontják le otthon ellenkező példák, sőt utmutatások azt, a mit az iskola a jellemnevelés terén épít!

Igaz, hogy az iskola is sokszor hibát követ el azáltal, ha a sunyi meghunyászkodást alázatos tisztelet gyanánt jutalmazza és a jogos önértetet félreértve, azt mint tiszteletlenséget bünteti. Pedig az önértetes növendékben gyakran több igazi tisztelet lakozik mint abban, a ki szemben ravaszul meghúzza magát.

Ezeket mind figyelembe kell venni a jellem nevelésénél s az iskola és a társadalom egyaránt örülhet rajta, ha ez a nagy és fontos mű minél több ifju lélek nevelésén sikerül.

*

Sokat lehetne még fejtegetni a nevelés terjedelmes mezejéről, de értesítői értekezésnek nem lehet célja minden részletre kiterjeszkedni.

Szándékom volt egy kissé megvilágítani azokat a legfontosabb, leginkább kiemelkedő vezéreszméket, a melyektől az iskola és társadalom együttes működése esetén legszebb eredményeket várhat a jövő.

Ha gondolataim olvasása felköltötte olvasóimban az érdeklődést, ugy azzal az a szent ügy nyer, a melyért tollat fogtam: a nevelő-oktatás elsőrendü fontosságu ügye.

Horváth Zoltán.

III.

JÓKAI MÓR.

A magyar költészetnek egyik legnagyobb alakja, az élő írói nemzedéknek büszkesége 1904. május 5-én a földi lét határain átlépve, elfoglalta helyét az örök élet birodalmában.

A nemzet a maga halottjának nyilvánította s ez által megadta a hivatalos jogczimet arra, hogy mindazok a tényezők, melyek a magyar nemzetet alkotják, kifejezést adjanak annak a veszteségnek, mely közéletünket érte akkor, mikor nemzeti műveltségünk egyik legnagyobb apostola művészetének eszközt, a tollat, örökre letette kezéből.

De nem volt szükség a hivatalos jogczimre sem, hogy a veszteség hírére az egész magyar nemzetnek, különösen pedig a magyar ifjuságnak szive megdobbanjon. Ugy éreztük magunkat, mint a gyermekek, kik mámoros lélekkel hallgatják a végtelennek látszó dajka-mesét, de egyszer a mesemondó mégis elhallgat s a gyermekek fölbrednek.

Elhallgatott a mi nagy mesemondónk is, ki hatvan évig gyönyörködtette az egymást követő nemzedékeket, az apákat, a fiukat és az unokákat. Hatvan évig mesélt nekünk tündérekéről, félistenekéről, nemzeti hősokról, szerelemről, boldogságról, hatvan évig volt a nemzetnek tanítómestere, a magyar ifjuságnak legnagyobb paedagógusa, a nemzeti kultúra legszorgalmasabb munkása élőszóban és írásban, aztán elhallgatott. De nem örökre. Mert jóllehet felébredtünk, de lelkünkben ott zsonganak azok a bűvös mesék, melyekkel elringatott. És ez a zsongás nem fog megszűnni soha; vissza-visszatérünk reájok, mint a régi kedves emlékekre, melyek odatapadtak szivünkhöz. El fogják ringatni e mesék a mi gyermekeinket

és unokáinkat is, kik örökre fenntartják emlékezetét a legnagyobb magyar mesemondónak.

De vajjon csak a magyarnak volt-e legnagyobb mesemondója Jókai Mór?

Művész hazája széles e világ s ez igazság alapján nekünk csak azt a tényt kell konstatálnunk, hogy a Jókai művészetét szeretik, csodálják és magukénak vallják mindazok a népek, a melyeknek nyelvén megszólalt. Igazában mégis csak a miénk volt ő, de a mieink között oly nagy, hogy reá tapadhatott az egész világ bámuló tekintete.

A művészi nagyság mértékét esztetikusok és kritikusok különféle képen állapítják meg, de abban az egyben mindnyájan megegyeznek, hogy a művészi alkotásban új eszmét s formatökélyt kell keresni. Azonban ez nem minden. A művészi szépnek oly sok s annyi mindenféle kelléke van, hogy egy mindent összefoglaló definitió alkotása még eddig nem sikerült. A legkiválóbb bölcselők és esztetikusok, Arisztotelestől a jelen korig, csaknem mindnyájan tettek egy-egy kísérletet arra, hogy a szépet meghatározhassák, de tökéletes eredményt egyik sem tudott elérni. Az a mi igaz és jó, az a mi az életszükséglet kielégítése után a szellemi erők tovább működéséből származó munkafőlösleg, az, a mi érdek nélkül tetszik és gyönyörködtetőleg hat, az, a mit Goethe a szellemi erők fényűzésének és játékának nevez: ezer meg ezerféle alakban nyilatkozott meg az emberek alkotásaiban, anélkül, hogy maga az alkotó a művészi nagyságnak oly magas piedestáljára emelkedett volna, melyen a világ népei minden időben megláthatnák.

Hány olyan kiváló alakja lehet a művelt világ népeinek, kiknek lelkében örökbecsű eszmék zsongottak, de alkotásaikkal együtt nevük is elenyészett az idők ködében? Minő körülmények lehettek befolyással arra, hogy egyesek ihletett lelkek legfenségesebb gondolataival eltűntek a föld színéről úgy, mintha sohase éltek volna?

És mily kevés azoknak a száma, kiknek nevét az utódok fenntartották s az irántok való tisztelet és csodálat érzelmeit nemzedékről-nemzedékre átplántálták!

Jókai Mór e kevesek közé tartozik. Az ő művészi nagyságának alapját abban kell keresnünk, a miben a világirodalom legnagyobbjainak: nem csupán az egyes alkotások fenségében — mert ha csak ez volna a zsinórmérték, akkor a mi jó köl-

tóinknek legnagyobb része azon a magaslaton állana, melyen a magyar nevek is fényeskednének a világ népei előtt, — hanem inkább abban a hatásban, melynek ereje nem szűnik meg sem a nyelvhatárokon, sem a századok határfalainál.

A Jókai nagysága is abban a hatásban van, melyet műveivel elért. Alkotásainak legnagyobb részében a merev szabályokhoz ragaszkodó kritika mindig megtalálta a hibákat, de még hibáinak is van valami megvesztegető varázsa, melylyel elbűvöli olvasóját. Hatásának alapja: előadásának magyarsága, hangulatossága és humora. E három írói tulajdonság tette kedveltté a hatvan év alatt egymást követő generációk előtt. Lélektani tévedéseit, költői fantáziájának szertelenségeit, tulságokba menő eszményítéseit, vagy torzításait mind megbocsátották azért a bámulatos előadásért, melynek hangulatával és humorával a lelkeket magával ragadta. Hősei vagy tulságosan jók, vagy a végletekig gonoszak; amazokat a dicsőség és fény glóriájával övezi át, mint az angyalokat, ezek a gonoszság démonai. Tudjuk, hogy lehetetlen alakok, de a költő fantáziájának hatása alatt mégis hiszünk bennök.

E hatás tette őt a nemzet tanító-mesterévé, kiért tanítványai rajonganak. Azt tanította ő elbeszélő költészetével, a mit Petőfi az ő csodálatos dalaival, hogy miképen kell szeretni a magyar földet, a magyar fajt. És tette ezt akkor, mikor a hazaszeretet Vesta-tüzeinek élesztgetésére legnagyobb szüksége volt a magyarnak, mikor a magyar faj szeretetében még őt is felülmuló költőtársa, ama bátorító szavakat kiáltja a nemzetnek: „Fiaim csak énekeljete!” Jókai csataképek, véres napok csodás történeteinek elbeszélésével adott hangot a vihar után, hogy a mult dicső képeinek felmutatásával új erőt öntsön a nemzetbe a kitartásra. Aztán az ifjúságnak, a jövő nemzedéknek lelkét veszi gondjai alá. Elvezeti őket a mult idők ködébe, a hun-mondák világába s bűbajos hangon mesél az Isten kardjáról, Attila véres csatáiról, temetéséről, a honfoglalás fényes tetteiről, új életet önt az ősi székely nemzet pusztuló mondáiba, majd a legideálisabb s legnemzetibb szabadságharcznak, a Rákóczi-kornak képeiről lebbenti föl a mult idők fátyolát, hogy e kornak eszméi és törekvései soha ki nem törülhető betűkkel vésődjenek be a nemzet ifjúságának lelkébe.

Bizony-bizony alig volt valaha nagyobb paedagogusa a magyar ifjúságnak, mint Jókai!

De a nemzeti művelődésnek sem volt szorgalmasabb és kiválóbb munkása. A nemzetek kulturájának biztos fokmérője az, hogy szellemi kincseiből mennyit exportálhat. Magyarországról és a magyar nemzetről külföldön még a tudománynak is meglehetősen hézagos ismeretei voltak. Pár évtizeddel ezelőtt iróink közül csak az egy Petőfi volt az, kinek neve bejárta az egész művelt világot. A mi szellemi exportunk akkor még csak ennyire terjedt. Arany, Vörösmarty, Tompa csak a mi nagyjaink maradtak, jóllehet az ő nagyságukat az eposzban és lyrában a világirodalom legfényesebb nevei sem homályosíthatják el. Berzsenyi ódáinak van annyi költői bece, mint a Horacéinak, Vörösmarty és Tompa lyrai költeményei e nemben a legtökéletesebb alkotások közé tartoznak, Arany pedig valóságos Homerosz, de rajtunk kívül egyiket sem ismerik a világ népei úgy mint Dantet, Petrarchát, Schakspeare-t vagy Goethet. Talán azért, mert egy kicsiny nemzetnek fiai voltak, melynek nehezen megtanulható nyelvén irtak? Lehet, hogy ezért, de lehet, hogy a politikai helyzet is — a hosszú küzdelem és elnyomatás — gátja volt a magyar név népszerűségének. De Petőfi is magyarul irt s ez nem volt akadály arra, hogy az összes európai népek megismerjék — és a Jókai magyarságában sincs akadály.

Mindazon tényezők között, melyek az utóbbi évtizedek folyama alatt Magyarországot és a magyar nemzetet a külföld előtt ismertebbé tették, a kedvezően fejlődő kereskedelmi és ipari viszonyok mellett, jelentékeny szerepe van újabb irodalmunknak is. Iróinknak gondolat- és érzésvilága századok óta a hazaszeretetben nyert kifejezést, melyet újabban bizonyos világpolgáriasis szín váltott fel — ez által a mi szellemi fejlődésünk belépett az európai népek légkörébe. Vajjon javunkra írhatjuk-e az emelkedést, vagy kárunkra? Oly kérdés, melyre ez irások keretében alig felelhetnénk meg. Annyi azonban bizonyosnak látszik, hogy a mult tanuságai szerint, a nemzeti vonások kitörlése egy nemzet műveltségének sem válhat hasznára. Nekünk sem. S így e kozmopoliticus színezetben ezidő szerint nem is láthatunk más előnyt, mint azt, hogy a művelt népek egy kissé jobban ismernek ma, mint előbb.

Mert azon időtől kezdve, hogy nemzeti költészetünkben a locális patriotismus szűkebb térre szorult, helyesebben szólva: mióta tágabb tért foglaltak el művészetünkben az egész emberi-

séget egyaránt érdeklő eszmék és gondolatok: mélyebben hatolt be nemzetünk is az európai népek látókörébe s közelebb jutott ahhoz a felfogáshoz, melyet megértenek, — jóllehet iróink közül jóformán csak Petőfi és Jókai költészetében párosul az eszmék és gondolatok kozmopolitikus volta a magyar faj iránt való törhetlen ragaszkodással és szeretettel.

E kettős értékben kell keresnünk az ő világra szóló népszerűsüségöknek okát. Ebben van az a művészi hatás, mely maradandó nyomot hagyott a művelt népek lelkében. A kritika — mint fentebb mondók — aművészet lényegét lélektani, esztetikai és filozófiai törvényekben keresi, de a nagy közönség nem tördök azzal, hogy megtartatnak-e a műszabályok vagy nem? megelégszik azzal, ha élvezhet és gyönyörködhetik s lelkének e vágyát a Jókai művészete annyival inkább kielégítheti, mert műveiben esztetikai fogyatkozások nincsenek, logikája a költői gondolkodás korlátait nem lépi túl, lélektani tévedései pedig az előbbi kettőnek védő szárnyai alatt állanak. Az ő lelkében a művészi szellemnek őserije nyilatkozott meg; az az erő, mely a természetben is megvan, midőn létrehozza az őserdőt, a tengert az ő csodás világával, elbájoló őszhangjával és merész ellentéteivel. Fantáziája egyformán szórakoztat és gyönyörködtet mindenkit, öreget, ifjút, litteratus és nem litteratus embert; gyönyörködtet szárnyalásával, merészségével és termékenységgel, szórakoztat változatosságával. Aztán birtokában van egy kicsiny nemzetnek fordulatokban, költői képekben kimeríthetetlen gazdagságu nyelve. Mi magunk is csak a Petőfi, Arany és Jókai műveiből ismertük meg ezt a nagy gazdagságot. Ez a nyelv — rendszerénél fogva — nem illeszkedhetik be a nyugateurópai népek mindennapi ismeretkörébe, de mentől tovább halad az idők folyama, annál sürűbben fognak akadni oly idegen egyének, a kik egy Arany, vagy Jókai kedvéért, még a mi nyelvünket is megtanulják.

E néhány, futólag fölemlített vonással csak igazolni akartuk azt a máskülönben kétségbevonhatlan tény, hogy Jókai nemcsak ifjúságunknak volt egyik legnagyobb érdemü pedagógusa, de nemzeti műveltségünknek is legszorgalmasabb munkása, kinek költői működése élénk figyelmet keltett a világ népei előtt s e révén ama halhatatlanok sorába emelkedett, kik átlépték az örök élet küszöbét. Az ő műveivel való foglalkozás csak jótékony hatásu lehet minden rendü olvasóra. Kis-

sebb elbeszélései — s ilyenek százával vannak — a prózai előadás mintaképei, ezért a tanulók olvasókönyvéből s az ifjusági könyvtárakból soha sem fognak hiányozni. — De nagyobb műveiből is, a kritika kifogásai dacára, sokat tanulhatunk. Megismerjük belőlük az előadás művészetét, nyelvünk kifejező gazdagságát, egy csodálatos fantázia nemesen szórakoztató képeit s tanulhatunk belőlük igazi hazaszeretetet. És ha írói pályája utolsó periódusából származnak olyan művei is, melyek szerkezet vagy lélektani megokolás tekintetében mögötte maradnak azoknak, melyeket férfi kora delelőjén írt: ám tegyük félre ezeket, — de ez még nem lehet ok arra, hogy Jókait egy hajszálnyival is lejjebb szállítsuk arról a piederstálról, melyre őt a világ népeinek elismerése emelte.

Jókait, az embert, ki átlépte a földi lét határait, megsiratja a fájó részvét. De a költőt nem vesztettük el. — a nagy mesemondó, a kiváló pedagógus, a nemzeti műveltség legszorgalmasabb munkása élni fog mindaddig, a míg a szellem munkásainak emlékezetét tiszteletben tartja az emberiség.

Dr. Veres Samu.

IV.

Adatok az 1903—904-iki tanév történetéhez.

A lefolyt tanévet a csendes, zavartalan munka jellemzi. Oly megrázkódtatások, a minők a mult évben az iskola korábbi bezárását tették szükségessé, ez idén városunkat nem érték, rendkívüli események tanintézetünk belső nyugalmit nem zavarták meg. Csupán egy korszakot alkotó körülményről kell e helyen örömmel megemlékeznünk: az új tanéület építkezéséről, mely immár gyorsan halad a befejezés felé. Igazgatótanácsunk azon határozata, melylyel az egyes munkakörök kivételét csoportosítva helybeli vállalkozókra bizta, a legteljesebb mértékben igazolta a hozzáfűzött várakozásokat. Mintha a lokalpatriotizmus kettőzött munkásságra serkentette volna derék vállalkozóinkat: mindnyájan igyekeztek a beléjük helyezett bizalomnak fokozottabb mértékben megfelelni és hála vállvetett buzgóságuknak, most már semmi sem állja útját annak, hogy a jövő tanévet új, a modern kor kívánalmainak mindenben megfelelő épületben nyissuk meg. Új korszak fog ezzel kezdődni gimnáziumunk történetében, melyet 50 éves mult emlékei fűznek az ősi intézet falaihoz. Adja Isten, hogy a tanári kart és a tanuló ifjuságot az új helyen is a hazafiságnak, a tudomány-szeretnek és a protestáns hithűségnek az a szelleme lelkesítse, mely a régi épületben 50 éven át érlelt nemes gyümölcsöt magyar hazánk javára!

Az építkezés az igazgató-tanács működését is fokozottabb mértékben vette igénybe, úgy, hogy e tanévben 10 ülést tartott, melyek tárgyait a szokásos hivatalos teendők mellett főképpen az építkezés egyes kérdéseinek megvitatása és eldöntése képezte.

A tanári testület 1903. évi augusztus hó 28-án tartotta meg alakuló értekezletét, melyen a tanintézet szellemi oldalát

érdeklő munkásságát osztotta meg, kijelölve az osztályfőket, a könyvtárak, szertárak és ifjúsági körök óreit és a tanári értekezleteken való jegyzői teendőik végzését. Az augusztus hó 29- 30- és 31-én megtartott pótló, javító és magánvizsgálatok után, melyeken összesen 88 tanuló vizsgáltatott meg, még pedig két tárgyból 35, a kik közül 7 osztályismétlésre utasított, egy tárgyból pedig 53, szeptember négy első napját a tanulók beírására fordítottuk

Az iskolaévet szeptember hó 5-én nyitottuk meg a szokott ünnepélyességgel és a rendes tanítás azóta június hó 9-ig zavartalanul folyt. A VIII-ik osztály osztályvizsgálatait május 2-től 7-ig, az írásbeli érettségi vizsgálatot május 10-től 14-ig tartottuk meg. A többi 7 osztály rendes évváró vizsgálatai június 9-től 15-ig folytak le.

A tanév folyamán beiratkozott összesen 404 tanuló, még pedig 387 rendes és 17 magántanuló. — E szerint tanítványaink száma a jelen tanévben a multéhoz képest héttel kisebbedett.

A tanári kar kebelében változás annyiban történt, hogy Szigeti Benedek Gyula, a kit az igazgató-tanács 1903. évi január hó 23-án választott meg a megüresedett tornatanári állásra, de a ki állását nem foglalhatta el rögtön, szeptember hó elején megkezdte működését. Nagy reményekkel tekintünk működése elé, mert évekkor ezelőtt hasonló minőségben kifejtett itteni munkásságára mindnyájan szívesen emlékeztünk vissza. És örömmel szolgál konstatálhatni, hogy azok a remények, a miket munkásságához fűztünk, minden tekintetben beváltak. Lelkes tanárt és ügyes paedagogust nyertünk benne. Annál inkább kell sajnálnunk, hogy Matolcsy Pál áll. el. leányiskolai igazgatónak énektanítói állásáról való lemondása folytán oly tanerőtől kell megválnunk, a kit 10 évi lelkes és eredményes munkásság elválaszthatatlan kapesokkal fűz intézetünkhöz és annak tanári karához.

A tanári kar egészségi állapota kielégítő volt. Csupán Kerekes Dezső kartársunk családjában ütött ki — hála Istennek szerencsés lefolyásu — ragályos betegség, a mely 4 hétig távol tartotta az iskolától. A tanári kar a lehetőség határain belül igyekezett helyettesítéssel elmaradt tanóráit pótolni. Annál súlyosabban nehezedett a sors keze dr. Wallentinyi Dezső kartársunkra, egy zsenge virágszálat szakítva ki családjának

félteve örözt szentélyéből. Találjon megnyugvást vallásos kedélyében, mely a Mindenható megváltozhatatlan akarata előtt alázattal meghajlik és enyhítse fájdalmát az az igaz és őszinte részvét, melylyel bánatában mindnyájan osztozunk!

Dunay Ferencz kir. tan. tankerületi kir. főigazgató 1904. évi április hó 24. és 25-én végezte hivatalos látogatását és szerzett tapasztalatai alapján a tanulók előmenetele, a tanárok működése és az intézet általános állapota felett teljes megelégedését nyilvánította.

A tanulók előmenetele és erkölcsi magaviseletének ellenőrzése, egyes módszertani kérdések s az egyházfelekezeti főhatóság és a magas tanügyi kormánytól az igazgatósághoz érkezett hivatalos leiratok megbeszélése és elintézése céljából ez év folyamán 23 tanári értekezletet tartottunk, melyekből kifolyólag állandó érintkezésben állottunk a szállásadókkal és értesítettük a szülőket mindazokról a határozatokról, melyek gyermekeik tanulmányi előmenetelére vagy erkölcsi magaviseletére vonatkoztak.

Az ifjúság valláserkölcsei érzésének ápolása és ébrentartása a tanári kar gondoskodásának kiváló tárgyát képezte. A tanítási órákat naponta rövid alkalmi ima vezette és fejezte be, a protestáns vallásu tanulók külön énektanítók vezetése mellett tanulták az egyházi énekeket, a köz- és ifjúsági istentiszteleteken részt vettek, a konfirmált tanulók pedig tanáraikkal együtt két ízben járultak az Úr asztalához. A felsőbb osztályok ref. növendékei ezenkívül még külön vallásos estélyeket tartottak.

A többi hitfelekezet tanárai szintén nagy buzgalommal törekedtek növendékeikben a vallásos és erkölcsi érzést fejleszteni és ezen törekvésüket a tanári kar a legnagyobb készséggel támogatta.

Tanulmány tekintetében a rendes tantárgyak tanítása az összes osztályokban az új tanterv szellemében és a melléje kiadott utasítások szerint folyt le. Az eredményt, a mely kielégítőnek mondható, az értesítő végén található statisztikai kimutatások tüntetik fel.

Az ifjúság erkölcsi magaviselete kielégítőnek mondható. Talán paradoxonnak hangzik az akkor, a mikor 8 tanulót voltunk kénytelenek nyilvános kizárással sújtani. De a körülmények, melyek a kizárásokat szükségessé tették, oly rend-

kivüliek, hogy ifjuságunk erkölcsi életére kártékony befolyással nem lehettek.

Még a tanév elején, szept. 15. és 16-án történt, hogy intézetünk 6 tót anyanyelvű tanulója, részben talán mások csábításának engedve, tüntető, tót jellegű kirándulást intézett a murányi várhoz éppen azokon a napokon, a mikor a tanári kar és az ifjuság egy része hazafias kegyelettel zarándokolt Kassára, a Rákóczy kiállítás megtekintésére.

A tanári kar a nyomban megindított nyomozás kapcsán meggyőződött arról, hogy a nevezett tanulók a kirándulás alkalmával oly magaviseletet tanusítottak, a mely nem kelt reményt arra, hogy valaha a magyar hazának hű polgárai és az egységes magyar állam eszméjének igaz támogatói lehessenek. Mert nevezett tanulók nemcsak megszegtek kirándulásukkal a fegyelmi törvényeket, hanem súlyosbították hibájukat azzal, hogy megtagadva magyar tanulói mivoltukat egymásközt és a velük találkozott magyar vendégekkel csak tótul beszéltek, a hozzájuk intézett magyar kérdésekre tótul válaszoltak, kizárólag tót nép- és pánszláv dalokat énekeltek, — többek közt a „Hej-Slováci“ kezdetű tót himnust és a „Nad-Tatrov“ kezdetű hirhedt Hurbán-féle forradalmi dalt — nevüket „Nazdar“ „zsi-vió!“ és „szláva!“ tót nemzetiségi jelszavak kíséretében mindenütt tótul irták fel. De különösen súlyos beszámítás alá esett az őszinteség teljes hiánya, a tanári kar szándékos félrevezetésére irányuló törekvésök, az első kihallgatás alkalmával tett beismerő vallomások későbbi letagadása, a kihallgató bizottság által felvett jegyzőkönyv hitelességének vakmerő kétségbevonása, a vizsgálat folyama alatt és a tanári szék előtt tanusított kihívó, sőt tiszteletlen magaviseletök és különösen kettőjüknél, Kulisek Milán és Vieszt Dusan VI. oszt. tanulóknál tót tulzó nemzetiségi érzelmeik nyilvános bevállása és ebből kifolyólag magyar nemzeti érzelmeik megtagadása, a mivel bizonyosságát szolgáltatták annak, hogy a magyar nemzeti törekvésekkel homlokegyenest ellenkező, idegen szellem uralma alatt állanak és így erkölcsileg elveszítették a jogot arra, hogy mint magyar középiskolai tanulók, a magyar kultúra áldásaiban részesüljenek.

A tanári kar mindezek miatt 4 tanulót kizárt az intézet kebeléből, az utóbb megnevezett kettőre nézve pedig megtette a törvényes lépéseket arra, hogy hazánk összes középiskolái-

ból kizárattassanak. Felterjesztését úgy az igazgató-tanács és az egyházkerületi főhatóság, mint a magas tanügyi kormány is helybenhagyta és jogerőre emelte.

A nemzetiségi kérdés újabb keletű. Azok a népelemek, a melyek lelketlen agitátoroktól tüzelve és izgatva, most saját édes anyjuk ellen törnek ádáz dühvel, 1848-ig még magyar hazánk lelkes védelmezői voltak. De mi őrt állunk és a magyar haza érdekein csorbát ütni nem engedünk. És ha vannak oly szerencsétlen elvakultak, a kik az ifjuság fogékony lelkét a magyarelleses gyűlölködés mérgével eltöltik, lássák be, hogy ezzel csak existenciáikat tesznek tönkre, de ügyüket — míg magyar iskola áll, a mely hazánk érdekeit megvédelmezi — előbbre nem viszik!

Jelentéktelen ehhez képest a másik ügy, a melyből kifolyólag 2 tanulót voltunk kénytelenek iskolánk kebeléből kizárni. Mindketten idegenek voltak és főképpen idegeneket csábítottak tiltott kártyajátéokra, a min azután rajtavesztettek; újabb bizonyosságát szolgáltatván annak, a mi panaszként évről-évre elhangzik e helyről, hogy t. i. az iskolai fegyelmet sohasem régi tanítványaink, de mindig az idegenből jöttek bontják meg.

Mert jellemző és nem kicsinylendő az a körülmény, hogy a kizártak közül csak egy volt az I-ső osztálytól kezdve tanítványunk. A többi 7 részint a múlt évben, részint csak ez idén iratkozott be iskolánkba.

Egyébként több oly eset nem történt, a mely a tanári kar-nak mint fegyelmi széknek közbelépését szükségessé tette volna.

Az ifjuság egészségi állapota kifogástalan volt. Az év folyamán csupán 3 nehezebb lefolyású betegség fordult elő, de hála Istennek, mind a három szerencsés kimenetelű. Temetésre mindazonáltal kellett mennünk. Kohn Aladár VII. oszt. t. még a múlt tanév folyamán megbetegedett és a halál kéréllhetlen keze súlyos szenvedés után az őszi lombhullajtás idején sírba döntötte, eltemetve vele szerető szülők egyedüli büszke reménységét. A Mindenható az idők gyógyító irjával hegeszsze be azokat a sebeket, a melyek fájdalmát a szülőkkel együtt mi is éreztük!

A tanulók vallás erkölcsi és hazafias érületének ápolására, mely a tanár nevelői feladatának egyik legfontosabb czélja, az elmúlt iskola évben a következő ünnepélyeket tartottuk:

Október 6-án, az aradi vértanúk halálának évfordulóján a Tompa önképzőkör gyászünnepet rendezett, melyen Pósa Béla VIII. oszt. t., mint az önképzőkör ifjusági elnöke lendületes beszédet olvasott fel, Szücs István VII. oszt. t. (Erőshit . . . Ábrányi Emiltől) és Papp Ferencz VIII. oszt. t. (Az aradi vesztőhelyen . . . Pósa Lajostól) alkalmi költeményeket szavaltak.

Október 17-én Deák Ferencz születésének 100 éves évfordulója alkalmából emlékünnepelet tartottunk, melyen Horváth Zoltán tanár szép beszédben méltatta Deák Ferencz érdemeit, Pósa Béla VIII. oszt. t. felolvasta Deák Ferenczről irt tanulmányát, Papp Ferencz VIII. oszt. t. pedig sikerült szavaltával emelte az ünnepély színvonalát.

Október 31-én a reformatio örökké emlékezetes napjának évfordulóját ünnepeltük. Ez alkalommal Czinke István vallás-tanár szívreható imája után Dr. Wallentinyi Dezső mondotta el kötött formában azt a gyönyörűen átgondolt alkalmi beszédet, mely Értesítőnk élén olvasható, Kemény Miklós VIII. és Zsámbokréthy Lajos VIII. oszt. t. szavaltak, a dalkör pedig Matolcsy Pál vezetése alatt szép egyházi dalt adott elő.

December 12-én a Rákóczy nagy nevének áldozott ifjúságunk. Dr. Veres Samu nyitotta meg ez alkalommal az ünnepélyt a nála megszokott eloquentiával, Pósa Béla VIII. oszt. t. alkalmi beszédében felevenítette a kurucz kor dicső emlékeit, Papp Ferencz VIII. oszt. t. és Kovács Lajos VII. oszt. t. szavaltak, az ifjusági dalkör és zenekör pedig szépen előadott zeneszámokkal járultak hozzá a siker emeléséhez.

Emelkedett színvonalu hazafias ünnepélylyel ünnepelte meg tanuló ifjúságunk **márczius 15-ét**. Az igazgató megnyitó beszéde után ezuttal Papp Ferencz VIII. oszt. t., Kovács Lajos VII. oszt. t. és Szücs István VII. oszt. t. szavaltak, Pósa Béla VIII. oszt. t. felolvasta jutalmazott munkáját, az ifjusági dal- és zenekör pedig közben nagy sikerrel adott elő alkalmi darabokat.

Ugyanekkor számolt be a Dr. Wallentinyi Dezső vezetése alatt működő Pósa-önképzőkör is munkásságáról szűkebb körben, de lelkes hangulatban, megtartott ünnepélylyel.

Az ifjuság testi nevelését előmozdították a rendes tornasórák mellett 7 év óta életbeléptetett játékdélutánok. A kedvező idő esetén szerdán és szombaton délután megtartott tor-

najjáték alkalmával a 8 osztály növendékei kombináltan gyakorolták a játékokat a tornatanár személyes felügyelete alatt. Játéktérül ez idén is a körülbelül 60 hold kiterjedésű pázsitos vásártér szolgált.

A tornázásban való jártasságukat tanulóink a fényes sikerrel lefolyt tornavizsga alkalmával mutatták be jun. 5-én. Az eredményről Szigeti Benedek Gyula tornatanár következőleg számol be:

A program az ifjusági versenyek mintája szerint a verseny napjának délutánján az igazgató tanács és tanári kar, valamint előkelő és diszes közönség jelenlétében folyt le a vásártéren, mely e célra már előzetesen a lehetőség szerint tételt alkalmassá; bár a kényelmetlen odajutás a poros országuton — árnyékban szükkülő szabad tér — hullámos és füves pálya nem minden tekintetben felelt meg a bár félig is jó pálya követelményeinek.

Mindezek dacára úgy a bennünket megtisztelő vezetőség és diszes közönség, mint az ifjuság, lankadatlan érdeklődéssel és lelkesedéssel tartott ki az utolsó versenyszámig, mely örvendetes körülmény élénk jele a nemes testedzés iránti érdeklődés és lelkesedésnek.

A verseny első pontja, a felvonulás az összes ifjúságból (mintegy 350 fő) alakított, osztályok szerinti, 4-es sorból álló 7 oszlopban történt a városkerttől a városon át a lelkes Rákóczi-induló hangjai valamint dob- és trombita-szó mellett a versenypályára, hol is az összes oszlopok osztályok szerint egymás mellé vonultak s álltak fel.

A tornatanárnak az igazgató tanácshoz intézett rövid jelentése után az összes jelen voltak kalaplevéve énekelték a „Hymnust,” melynek befejeztével az összes ifjuság szabadgyakorlatokat végezett a közönség élénk tetszése mellett.

Ezt követte a tulajdonképeni verseny; mely futással kezdődött és pedig a következő sorrendben: 1. csoport I—II. o., — 2. csop. III—IV. o., — 3. csop. V—VI. o., 4. csop. VII—VIII. osztály 4—4 tanulója.

Eredmény: 1. csoport. 1-ső Barcza Ferencz II., 2-ik Barcza Pál II. oszt. t.

2. csoport. 1-ső Mészáros István IV., 2-ik Török Elemér III. oszt. t.

3. csoport. 1-ső Nagy Ferencz VI., 2-ik Dimics Dragolyub VI. oszt. t.

4. csoport. 1-ső Novák Ernő VII., 2-ik Horváth Aladár VII. oszt. t.

Oklevelet nyertek még: Gerstenberger III., Lökös Z. II., Zábráczy IV. oszt. t.

A pálya hossza 100 méter, úgy az alsó mint a felső osztálybelieknek, mivel több hely, hosszabb pálya nem állott rendelkezésre.

A program 4-ik pontja a mászás és függeszkedés, mivel a versenypályára csupán ez alkalomra az eszközöket nem lehetett kivinni, a felvonulást megelőzőleg a tornacsarnokban tartott meg. — Eredménye a következő:

1. csoport. 1-ső Barcza Ferencz II., Kishonthy Jenő II. oszt. t.

2. csoport. 1-ső Koreny L. IV., 2-ik Veliacsek Károly III. oszt. t.

3. csoport. 1-ső Rozgonyi Endre VI., 2-ik Szabó Ferencz VI. oszt. t.

Függeszkedésen: 1-ső Barthó Pál VII., 2-ik Pósa Béla VIII., 3-ik Smith Pál VIII. o. tanulók.

A verseny 5-ik pontja, a magasugrás földről a következő eredménnyel végződött az alsó négy osztályból: Vojtkó Bálint III., Barcza Ferencz II., Koreny László IV., Majoross III., Török Elemér III. o. tanulók 125—125 cm. ugrottak. — A nyertesek oklevéllel díjaztattak.

A második csoportból: 1-ső Halyák Gyula 145 cm., 2-ik Dimics Dragolyub 140 cm., 3-ik Horváth Aladár VII. 135 cm., 4-ik Szabó Ferencz VI. oszt. tanulók 135 cm. ugrottak.

A verseny ezen száma azért végződött ily gyenge eredménnyel, mivel a versenypálya hullámossága folytán a versenyzők dombnak futva ugrottak és sikos fűről rugták el magukat — ugyanily körülmények között ugrottak a rudugrók, bár ott az eredmény nem olyan gyenge.

A versenytornázás nyujtón egy előzetesen előirt gyakorlatból, — melyet a verseny előtt minden versenyzőnek tudnia kellett — s egy szabadon választott gyakorlatból állott, melyben a legügyesebb összeállítás és kivitelért a 14 versenyző közül 1-ső díjat Farkas József VIII., 2-ik díjat Barthó András

VII., Kandra István VIII., Horváth Aladár VIII., Csabay Gyula VIII. o. tanulók nyerték.

A következő számban rudmagas ugrásban részt vett 7 tanuló. 1-ső Peternell Károly VIII. és Pósa Béla VIII. oszt. tanulók 280 cm., 2-ik Rozgonyi E. VI. és Horváth Aladár VII. o. tanulók 255 cm., 3-ik Stubenfell Gyula VIII. és Molnár Gyula VII. o. tanulók 240 cm. ugrottak.

Itt is a pálya rosszasága befolyásolta az ugrókat, valamint ama körülmény, hogy a gymn. udvar nem volt elég tág e versenynem gyakorlására.

A 8. szám korláttornázásból állott, melyben a résztvevők szintugy mint a nyujtónál, egy előirt gyakorlat után vehettek részt a versenyben, a következő eredménnyel: a kivitel legjobban sikerült Bódi Pál VII., Csabay Gyula VII., Kandra István VIII., Molnár Gyula VII., Horváth Aladár VII. és Farkas József VIII. o. tanulóknak, kik között úgy mint a nyujtón a legnagyobb szakértelem mellett is igazán nehéz különbséget tenni.

A verseny 9-ik száma sulydobás távolra 15 angol font sulyu hitelesített golyóval, tetszés szerinti iramodással. 1—1 dobás jobb és bal kézzel. 1-ső Kandra István VIII. jobb 12:55, bal 10:20, összesen 22:75 méter. 2-ik Pósa Béla VIII., jobb 11:50, bal 8:40, összesen 19:90 méter. 3-ik Tarpay Lajos VIII., jobb 10:10, bal 7:45, összesen 17:55 méter.

Az idő előre haladottsága a különböző játékok előadását már nem engedte meg, csak a VIII. és a felső 3 osztályok közötti füleslabda versenyt lehetett megtartani, — bár szűk helyen — mivel a közönség jó része a versenypályára jött s így veszélyben is forgott. Ezért csak 10 percnyi küzdelem volt engedhető s ennek eredménye 1 kapuval a VIII. osztálybeliek javára dőlt el igen heves és erős küzdelem után, melynek befejeztével úgy az ifjuság, mint a közönség egy tanulságos és nemes szép emlékek szivökben távozott a versenytérről.

Kedves kötelességem e helyütt úgy az ig. tanács megjelent tagjainak, valamint a jury nehéz munkájában résztvevő uraknak hálás köszönetünket kifejezni, s az ifjuságot, mint a haza reménységét, az ókori klasszikus népek e mondatára figyelmeztetni: „Mens sana in corpore sano.“

A tornakör tagjai ezenkívül jun. 11-én tornaestélyt ren-

deztek, mely ugy erkölcsi- mint anyagi tekintetben kellő sikerrel járt és a tornatanár lelkes buzgóságáról tett újabb tanubizonytságot.

A testi nevelés egyik legfontosabb követelményének, a kirándulásoknak, Horváth Zoltán kartársunk tett eleget, nagy szakértelemmel rendezett két nagyobb — Kassára és Ujantálvölgyre — és számos kisebb kirándulással. A szép emlékü utak sikerének fokozásához nagyban hozzájárult az a szívélyes fogadtatás, a melylyel kirándulóink mindenütt találkozottak.

A szellemi munkában elfáradt fiatal elmék felüdítésére két mulatságot rendeztünk e tanév folyamán: február 13-án hangversenyt és május 20-án tavaszi mulatságot. Mindkettő példás rendben folyt le. Az előbbin tanulóink szavalásbeli készségüket, az énekekben való jártasságukat és zenei tudásukat mutatták be a megjelent diszes közönség előtt teljes meglepődést érdemlő sikerrel és e mellett ifjúsági kirándulási alapunkat is növelték 100 koronával. Kedves kötelességet teljesíttek, a midőn a nagyérdemű közönségnek szives megjelenéséért, a felülfizetőknek nemes áldozatkészségükért a tanári kar nevében e helyen is hálás köszönetemet nyilvánítom.

Az egész tanévben dicséretes szorgalommal működtek az ifjúsági körök és egyesületek, így a Bethlen-kör Czinke István, a Tompa-önképzőkör Horváth Albert, a Pósa-önképzőkör, az ifjúsági gyám- és segélyegylet és az ifjúsági dalkör dr. Wallentinyi Dezső, az olvasókör és sakkör Kerekes Dezső, a torna- és vívőkör Szigeti Benedek Gyula vezetése és felügyelete mellett.

Mint minden évben, ugy ez idén is fényesen megnyilatkozott az áldozatkészség egyesek és testületek részéről gimnáziumunk és annak tanuló ifjúsága iránt, tanubizonytságot szolgáltatva a mellett, hogy ha a régi protestáns áldozatkészség kihalóban van is, egyesek nemesen érző lelke mégis szíven viseli a közművelődés szent ügyét. Első sorban kell itt megemlékeznem Fábry János urról, iskolánk nyug. tanáráról, a ki csaknem egy félszázadig hintette el a tudomány magvait tanítványai között, de a természettudományok iránti szeretetétől indítatva, a késő utókor tanulóit is serkenteni kívánja a természetrajz intensivebb művelésére, e célra letett alapítványával. Hálás köszönet illeti meg Hanvay Zoltán urat, a kit-

sovén magyar érzése már másodizben a magyar nyelvben legjobb előmenetelt tanusító idegen ajku tanuló megjutalmazására serkentett. Hálás köszönetet mondunk báró Radvánszky Béla koronaőr ur ő nagyméltóságának, a ki a tápintézet folyó kiadásainak fedezésére 100 koronát adományozott abból az alkalomból, hogy fia a mi intézetünkben tett fényes eredménynyel érettségi vizsgálatot. Köszönettel tartozunk végül a helybeli pénzintézeteknek, a rimamurány-salgótarjáni vasmű-részvénytársaságnak, a gömörmegyei közművelődési egyesületnek, a helybeli polgári olvasókörnek, a tamásfalvi Petőfi-egyesületnek, Basilidesz János urnak, Jánosdeák Andrásné urnőnek, özv. Szabó Károlyné urnőnek és Soós Ferencz urnak, a kik részben az alaptőke gyarapítására, részben folyó kiadásaink fedezésére, a tápintézet szükségleteire és ösztön és pályadíjakra kisebb-nagyobb áldozatokat hoztak.

A nemes tett önmagát dicséri és idegen dicséretre nem szorul. Tanintézetünk időtlen-időkig fogja megőrizni a kegyes alapítók és nemes szívü jóltevők emlékét, a kik adományaikkal nemesak jutalmazzák iskolánk növendékeit, de az ösztön-dijak serkentő és buzdító hatásánál fogva hazánk jövő generációjában felkeltik a vágyat az életben való érvényesülésre, a tettek mezején való nemes vetekedésre és ebből kifolyólag hazánk jövő fényének és nagyságának emelésére.

Loysch Ödön.

V.

A főgimnázium kormányzata.

Főhatóság:

A tanintézet feletti egyházi főhatóságot a tiszai ág. hitv. ev. és a tiszáninneni ev. ref. egyházkerületek, illetőleg ezeknek püspökei évenként felváltva gyakorolják. A lefolyt tanévben a tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület főhatósága alá tartoztunk.

Igazgató-tanács:

A közvetlen igazgatás az igazgató tanács jogkörébe tartozik, melynek tagjai a „paritás“ elvének megfelelőleg a következők:

Elnök: Kubinyi Aladár, a rimaszombati m. kir. törvényszék elnöke s a kishonti ág. hitv. ev. egyházmegye felügyelője.

Társelnök: Bornemisza László, Gömör Kishontvármegye alispánja s a gömöri ev. ref. egyházmegye tanácsbírája.

Tagok ág. hitv. ev. részről: Badinyi Gyula városi főkapitány; Fábry János nyug. főgimn. tanár; Glauf Pál helybeli lelkész, kishonti főesperes; Liszkay János rimabrázói lelkész, alesperes; Zachar Gusztáv nyug. főgimn. tanár. — Ev. ref. részről: Baksay István kir. tanácsos, nyug. főgimn. tanár, a rimaszombati ev. ref. egyház főgondnoka; Czinke István helybeli ev. ref. lelkész; Dr. Kovács László Rimaszombat polgármestere; Molnár József ügyvéd; Samarjay János földbirtokos, — Hivatalból tagjai: Institórisz Endre ügyész, (ág. hitv. ev.); Dr. Zehery István kir. törvényszéki orvos, pénztárnok (ev. ref.); Loysch Ödön igazgató (ág. hitv. ev.); Dr. Veres Samu jegyző (ev. ref.) s a tanári kar képviselői: Horváth Zoltán (ág. hitv. ev.) és Kerekes Dezső ev. ref.)

Mint az igazgató tanács kebeléből kiküldött építettő bizottság előadója szerepel az igazgató tanács üléseinek építészeti kérdéseinél Bodor István főgimn. tanár.

VI.

Tanári kar.

(Nyugalmazott tanárok.)

Baksay István tanított 53 évig.

Fábry János tanított 47 évig.

Polnis János tanított 27 évig.

Zachar Gusztáv tanított 40 évig.

Működő tanárok:

1. **Bodor István** rendes tanár 33 év óta. Tanította a magyar nyelvet az V. osztályban, a latin nyelvet a II. osztályban és a történelmet a III., IV., VIII. osztályban heti 17 órában. Osztályfőnök a II-ik osztályban.

2. **Kerekes Desző** okl. rendes tanár 20 év óta. Tanította a menynyiségtant a VI. és VII. osztályban, a természettant a VII. és VIII. osztályban és a fizikai földrajzot a III. osztályban heti 17 órában. Osztályfőnök a VII-ik osztályban. A természettani szertár őre, az ifjusági olvasóegylet és az ifjusági sak-kör tanár-elnöke és az ifjusági könyvtár IV. csoportjának őre.

3. **Dr. Veres Samu** okl. rendes tanár 20 év óta. Tanította a magyart a IV. és VII. osztályban, a görög-pótlót az V., VI. és VIII. osztályban és a filozóphiát a VIII. osztályban heti 18 órában. A zenekörnek tanár-elnöke, a nagy könyvtárnak és az ifjusági könyvtár II. csoportjának őre. Osztályfőnök a VIII-ik osztályban.

4. **Lenner Gyula** okl. rendes tanár helyben 10, összesen 39 év óta. Tanította a görög nyelvet az V., VI. és VIII. osztályban és a latint a VIII-ik osztályban heti 18 órában.

5. **Horváth Zoltán** okl. rendes tanár helyben 7, összesen 15 év óta. Tanította a természetrajzot az I., II., IV., V. és VI.

osztályban, a földrajzot a II. osztályban és a görögpótlót a VII. osztályban heti 19 órában. A természetrajzi muzeum öre és a tápintézet gondnoka.

6. **Böhm János** okl. rendes tanár 7 év óta. Tanította a német nyelvet a III., IV., V., VI., VII. és VIII. osztályban heti 19 órában. A IV. osztály főnöke.

7. **Dr. Wallentinyi Dezső** okl. rendes tanár 8 év óta. Tanította a magyart a II. és VI. osztályban, a latint a VI. osztályban és a görögöt a VI. osztályban heti 18 órában. A Pósa önképzőkör, az ifjúsági gyámegylet és az ifjúsági dalkör tanár-elnöke. Az ifjúsági könyvtár III. csoportjának öre. Osztályfőnök a VI. osztályban.

8. **Czinke István** ev. ref. vallástanító 8 év óta. Tanította a vallástant a II., III—IV. (ev. ref.), VI. és a VII—VIII. (ev. ref.) osztályban heti 8 órában. A Bethlen-kör elnöke.

9. **Glauf Pál** ág. hitv. ev. vallástanító 8 év óta. Tanította a vallástant az I., a III—IV. (ág. hitv. ev.), az V. és a VII—VIII. (ág. hitv. ev.) osztályban heti 8 órában.

10. **Komáromy Géza** okl. rendes tanár 6 év óta. Tanította a magyart a III. és a latin nyelvet a III., V. és VII. osztályban heti 21 órában. A III. osztály főnöke.

11. **Horváth Albert** okl. rendes tanár 7 év óta. Tanította a latin nyelvet az I. és IV. osztályban, a magyar nyelvet az I. és VIII. osztályban heti 20 órában. A Tompa önképzőkör elnöke. Az ifjúsági könyvtár I. csoportjának öre, osztálytanár az I. osztályban.

12. **Loysch Ödön** okl. rendes tanár 7 év óta, igazgató. Tanította a földrajzot az I. osztályban és a történelmet az V., VI. és VII. osztályban heti 12 órában.

13. **Pásztory Gyula** okl. rendes tanár helyben 3, összesen 5 év óta. Tanította a mennyiségtant az I., II., III., IV., V. és VIII. osztályban heti 19 órában. Osztályfőnök az V. osztályban.

14. **Schwalm Miksa Nándor** okl. rendes tanár 2 év óta. Tanította a mértant az I., II., III., IV. osztályban, a rajzot az V., VI., VII. és VIII. osztályban és a szépirást az I. és II. osztályban heti 20 órában. A rajzszeretők öre.

15. **Szigeti Benedek Gyula** okl. tornatanár helyben 1. összesen 11 év óta. Tanította a tornát és a tornajátékot mind a 8 osztályban heti 20 órán. A tornaszertár öre és az ifjúsági tornakör elnöke.

16. **Dr. Zehery István** kir. törvényszéki orvos, mint az iskola orvosa tanította az egészségtant a VII. osztályban heti 1 órában.

17. **Vajda Gyula** okl. hitoktató a katolikus növendékek vallástanára tanított heti 8 órában.

18. **Singer S. Leó** főrabbi az izr. növendékek hitoktatója.

19. **Matolcsy Pál** áll. el. isk. igazgató vezette az összhangzatos énekkart.

20. **Hujber József** tanította az ág. hit. ev. egyházi énekeket.

21. **Szücs György** tanította az ev. ref. egyházi énekeket.

VII.

Bevégzett tananyag az 1903—1904. tanévben.

I. Osztály.

Osztálytanár: Horváth Albert.

Vallástan. Bibliai vallástan. Az ág. hitv. ev. és az ev. ref. tanulók együtt. Kézikönyv: Kovácsy Sándortól. Tanította: Glauf Pál heti 2 órában.

Magyar nyelv. A hangsúlyos olvasás gyakorlása végett, de főképen, hogy az értelmes beszédet, helyes gondolkodást megszokják, olvasták s elbeszélések után elsajátították a következő nép- és tanító-meséket: A béka és az ökör, A rászédett farkas, Az isteni gondviselés, Az egerek gyűlése, A kis malacz meg a farkasok, A róka meg a favágó, A fűrj és a fiai, A kis gömböc, a szalmaszál meg a tüzes üszök, A kívánságok, Többet ésszel, mint erővel, A gonosztságot a fa is elárulja, Hunor és Magyar, Atilla Isten ostora, Lakoma Atilla királynál, A catalauni csata, A fehér ló, Botond, Kodrus, Solon és Krözus. — Olvasták az olvasókönyv összes népmeséit, népmondáit, közmondásait, szólásmódjait, hitregéit és történeti mondáit. — Megtanulták a következő verseket: A párjavesztett gerlicze, János vitéz óriásországban, A haza, Szülőföldem szép határa, Bujdosom a kerek földön. Az olvasmányok alapján megismerkedtek a hangokkal, szótagolással, helyesírással, a mondatok fajaival, a mondatrészekkel, a beszédrészekkel, név- és igeragozással. — Kéthetenként egy írásbeli dolgozatot irtak. — Kk. Badics F. Magyar olvasókönyve és Szinyei J. iskolai magyar nyelvtana. — Tanította heti 5 órán: Horváth Albert.

Latin nyelv. A latin nyelv tanulásának haszna és fontossága a latin nép és Róma alapításának mondái az olvasókönyvnek: a római népről és Rómáról, Romulus és Rémus születése, neveltetése, Róma alapítása czimű olvasmányai alapján.

A görög mondavilágból fordították: Ulixes, Ulixes Calypsónál, Ulixes és Nausica cz. olvasmányokat. Az olvasmányok alapján tanulták a latin nyelv hangjait, helyesírást és hangsúlyos olvasást, az öt névragozást, a melléknevek fokozását, névmásokat, számneveket, az igeragozást a cselekvő formában. A nyelvtani alakok begyakorlására és elsajátítására fordították az 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 13, 14, 15. gyakorlatokat magyarról latinra. — Kéthetenként egy írásbeli dolgozat. — Kézikönyv: Roseth Arnold latin olvasó és gyakorlókönyve s alaktana. Tanította heti 6 órán: Horváth Albert.

Földrajz: A földrajzi alapfogalmak ismertetése és a környéken való alkalmazása után Magyarország földrajzának tárgyalása a következő rendben: a nagy alföld, a kis alföld, a dunántuli dombosvidék, az északnyugati felföld, az északkeleti felföld, a délkeleti felföld, a Dráva-Száva köze és a magyar-horvát tengerpart, Fiume város és területe. Térkép, vázlatok rajzolása. Kézikönyv: Lasz Samu, Magyarország földrajza, Kogutovics Manó kézi atlasz I. kötet. Tanította heti 3 órán: Loysch Ödön.

Természetrajz. Ősszel a következő gyümölcsök leírása: szilva, őszi barack, som, kökény, dió, mandola, mogyoró, gesztenye, alma, körte, birsalma, naspolya, berkenye, galagonya, szőlő, füge, datolya. A házi állatok közül: kutya, macska, ló, szarvasmarha, juh, kecske. — Télen a fenyők s az ember lakása közelében, erdön és mezőn élő emlős állatok leírása. — Tavasszal a következő növények szemléltető leírása: hóvirág, kököresin, hérics, gólyahir, ibolya, árvácska, kankalin, tüdőfű, boglárka, árvacsalán, gyöngyvirág, Salamon pecsétje, nőszirm, tulipán. Ezek alapján a növény szerveinek leírása. Több alkalommal növénygyűjtés a szabadban s a gyűjtöttek meghatározása. Kézikönyv Szterényi: Természetrajz I. Heti 2 óra. Tanította: Horváth Zoltán.

Mennyiségtan. A tizes számrendszer. A négy alapművelet egész számokkal. Törzs- és összetett szám. Törzstényezőkre való bontás. A legnagyobb közös osztó és a legkisebb közös többszörös. A törtek elmélete. Számolási műveletek közönséges és tizedes törtekkel. — A közönséges törteknek tizedes törtekké való átalakítása. — Írásbeli feladatok óráról-órára. Tankönyv: Dr. Suták József: Számtan. Heti 4 órán tanította: Pásztori Gyula.

Rajzoló Geometria. Geometriai elemek. A pont és vonal keletkezése. A vonalak felosztása. Egyenes vonalak. A körvonal. A szög keletkezése. A szögek nemei. Szögpárok. A háromszögek. A négyszögek. A sokszögek. A kör. Kerületmérés. Területmérés. Az összeillőség, hasonlóság, szimmetria. A rajzgyakorlatokon, a geometriai elemek alapján sík tisztmények rajzolása. Kézikönyv: Dr. Gerevich Emil rajzoló geometria I. rész. Planimetria. Heti 3 órán tanította: Schwalm Nándor.

Szépírás. Magyar írás, kis és nagy betűkkel. Heti 1 órán tanította: Schwalm Nándor.

Torna. Rendgyakorlatok: Alap és pihenőállás. — 8-ad-4-ed- és félfordulatok. — Sorakozás arcsorba — igazodás jobbra és balra. — Sorbontás 3-as és 4-es sorokba, nyitódás, fejlődés és kanyarodással; kör képzés; szakasz képzés; fordulatok rendek- és kettős rendekbe helyben. Menetelés oldal és arcsorban előre és hátra. II. Szabadgyakorlatok: 1. lábgyakorlatok: lépő-, terpesztett- és támadó állások oldalt, előre és hátra; láb- és térdemelések és láblendítések; guggoló állás. 2. Törzsgyakorlatok: törzsfordítás jobb- és balra, törzshajlítás előre, hátra és oldalt törzslengetés 3. Kargyakorlat: kézemelés csipőre, mellhez és vállakra, karlendítés és karlökések minden irányban, karütés le, előre és oldalt. — Mindezen szabad gyakorlatok 2-es, 3-as és 4-es ütemben végeztettek egyszerű összetétellel és egyirányulag súlyzókkal és azok nélkül III. Szergyakorlatok: Mászás egy és két rudon és egyes kötélén. Zsámolyugrás és bakugrás. Magosugrás helyből és iramodással földről léczakadályon át. IV. Egyszerűbb tornajátékok Heti 2 órában tanította: Sz. Benedek Gyula.

II. Osztály.

Osztálytanár: Bodor István.

Vallástan. (Ref. és ág. h. ev. együtt) Tanítási anyag: Az új szövetségi vallás. Jézus élete és tanításai. Az énekekből 18 dicséret egész terjedelmében. Kézikönyv: Kovácsy Sándor. Bibliai vallástan Heti óraszám 2. Vallástanár: Czinke István.

Magyar nyelv. a) Olvasmányok: Mesés várak. Csák fészke. Világos vára (Mikszáthtól). Népmonda a Balatonról (Vas G.) A kenyérmezei diadal. A czinkotai kántor (Jókai Mórtól) A hangyák. A farkas és a róka A fiatal daru. A bagdadi égés Az isteni igazgatás. A castiliai nemes (Fáy

A.-tól). Közmondások. Életelvek. Szólásmódok és szójátékok. Nagy Lajos nápolyi hadjáratai. A török Európában. A várnai ütközet. Hunyadi János első diadalai. Hunyadi János utolsó hadjárata és halála. Mátyás királyvá választása. Mátyás király jeles tettei és mondásai. A görögök szabadságharcza. Marcius Coriolanus. A Balaton tava. A Vág völgye. A dobsinai jégbarlang. A magyar ember és a hal. A rokkant szekér. E prózai olvasmányok alapján s a mult éveket is felidézvén lelkükben, megismerkedtek a magyar nép mesélő kedvével, költészetének jellemző tulajdonságaival, történelmi multjának legfényesebb korszakaival, földünknek és népünknek szép és jó tulajdonságaival Továbbá a népmese, népmonda, tanító mese, történelmi monda, a korrajz, elbeszélés és leírás főbb sajátosságaival és egymástól való különbségeivel. Megtanulták a következő verseket: Tompától: Diós-Győr, A keresztutról és Tamás vitéz. Petőfőtől: A rab oroszlán, Szülőföldemen és Fördik a holdvilág. Aranytól: Szibinyáni Jank, Mátyás anyja és Az ó torony. Gyulaitól: A szél és a nap és Hadnagy uram. Garaitól: Kont, Mátyás király Gömörben és Az obsitos. Lévy I.-tól: A ló és a lovag. Vörösmartytól: Szózat. Kölcséytől: Hymnus. E költemények megtanulását kellő nyelvi, tárgyi és életrajzi magyarázat s aztán tartalmi összefoglalás előzte meg mindenkor.

b) Nyelvtan. A nyelvtani órákon: A fölfuvalkodott császár. Jótét helyébe jót ne várj. Farkaskaland. Toldy Miklós. Aristoteles és Nagy Sándor ezimű olvasmányok alapján átismételvén a tavaly tanultakat, behatóan foglalkoztak a határozókkal, megismerkedtek az összetett mondatokkal és fajaikkal, képletes jelölésökkel és a magyar szórenddel és helyesírással.

c) A tanultak gyakorlására 2 hetenként gyakorlatokat irtak. Ezeken felül igen sokan az órákon nyert utasítások, példák alapján olvasmányaikról, élményeikről külön házi naplót vezettek, közmondásokat gyűjtöttek, a költők és a királyok életrajzi adatait feljegyeztették. A naplót időnként bemutatták, de a naplóírás nem volt kötelező. Kézikönyv: Badics F. Magyar olvasókönyve (II. r.) és Szinnyei József Ifj. Magyar nyelvtana (II. r.) — Tanította: Wallentinyi Dezső dr. heti 5 órán át.

Latin nyelv. Az I-só osztály tananyagának átismét-

lése mellett az olvasmányok alapján megismerték Róma történetének folytatását, a város részeit, műemlékeit. Megtanulták a teljes név- és igeragozást minden alakjában. Megismerték a szóképzés és szóalkotás módjait és szabályait s a mondat- elemeit, megfelelő olvasmányokkal. Kéthetenként írásbeli dolgozatok. Kézikönyv: Roseth A. latin olvasókönyve II-ik rész és ugyanannak a nyelvtana. — Tanította heti 6 órán: Bodor István

Földrajz. Európa, Ázsia és Afrika részletes leíró földrajza s az egyes országok és gyarmatok tárgyalása. Térkép- vázlatok rajzolása az iskolában és otthon. Kézikönyv: Lasz Samu. Földrajz II. rész. Heti 3 óra. Tanította: Horváth Zoltán.

Természetrájz. Ősszel viritó növények leírása és néhányszor gyűjtés a szabadban — Télen és tavasszal, az emlősök közül a majmok, tengeri és erszényes emlősök, továbbá a ház körül élő mezei, erdei és vízi madarak leírása. Csuszó- mászó és kétéletű állatok, halak. Puhatestűek. A rovarok közül néhány bogár, lepke, hártvás, egyenes, reczés és kétszárnyu leírása. Többször rovargyűjtés és meghatározás a szabadban. Kézikönyv: Szterényi: Természetrájz II. Heti 2 óra. Tanította: Horváth Zoltán.

Mennyiségtan. A közönséges és tizedes törtek közti összefüggés, szakaszos tizedes törtek átalakítása közönséges törtekké. Számolási rövidítések, számműveletek korlátolt pontossággal. A régi hosszúság, terület, súly és űrmértékek s azok átszámítása. Az arányosság fogalma. Egyszerű hármasszabály, következtetések, olasz számítás. A százalék számítás s alkalmazásai. Viszonyok, arányok s azok alkalmazása. Írásbeli feladatok óráról-órára. Tankönyv: Dr. Suták József: Szám- tan. Heti 4 órán tanította: Pásztori Gyula.

Rajzoló geometria. Pont és vonal a térben. A sík helyzete a térben. Egyenes és sík a térben. A síkok kölcsönös helyzete a térben. A kocka, hasábok, henger, gulák, kúp és gömb szemléltetése és rajzolása. hálózatuk készítése. A felszín és köbtartalom fogalma és kiszámítása. A rajzgyakorlatokon a tárgyalt testeknek axonometrikus szerkesztése és árnyékolása. Kézikönyv: „Dr. Gerevich Emil, rajzoló geometria II. rész. Stereometria.“ Heti 3 órán tanította: Schwalm Nándor.

Szépírás. Német írás, kis- és nagybetűkkel. Heti 1 órán tanította: Schwalm Nándor.

Torna. Mint az I. osztályban. Heti órák száma 2. Tanította: Szigeti Benedek Gyula.

III. Osztály.

Osztálytanár: Komáromy Géza.

Vallástan. Agost. hitv. evang. keresztyén egyháztörté- net. A IV. osztály növendékeivel együtt tanította heti 2 órán: Glauf Pál. — Ref. hittan, kapcsolatban bibliai ismertetéssel. Énekekből 18 dicséret egész terjedelmében s vallásos köl- temények. Előkészítés a konfirmációra. Kézikönyv: Kovácsi Sándor Keresztyén vallástan és konformációi káté. Heti 2 órában tanította: Czinke István.

Magyar nyelv. Olvasmány: történeti mondák és elbe- szélések: A mohácsi vész (Jókai), Dobozy Mihály és hitvese (Kisfaludy S.), Török Bálint (Arany), Drégely (Mikszáth), Esz- tergom megvétele (kurucz ballada), A huszti beteg látogatók (Jókai), Mikes (Lévai); — élet és jellemképek: Egy nevezetes gazda (Jókai), A peleskei nótárius (Gvadányi), Sulyosdi Simon (Kisfaludy K.), Kötél áztatva jó (Jókai); — a magyarországi törökvilágból: A törökök betelepődése, a török hadsereg szer- vezete, a török városainkban (Salamon F.-től), Eger ostroma (Horváth M.), Szigetvár ostroma (Szalai), Zrinyi ifjusága (Tol- lius), Buda visszafoglalása (Acsády). A görög nép fénykorából: Perikles kora Plutarchos után. A római történelemből: Fabius Maximus s a II pún háboru. — A magyar föld és népe: A földirati viszonyok befolyása hazánk történetére, A székely föld szépségei, A székely nép, A magyar tengerpart. — Ezen olvasmányok alapján megismerkedtek a műfajok közötti kü- lönséggel és azok rövid jellemzésével. — Megtanulták a kö- vetkező verseket: Mikes, Fohászokodás, A magyarokhoz, A ha- záról, Hymnus, Szózat. Megtanulták az írók és költők fonto- sabb életrajzi adatait is. — Rendszeres magyar nyelvtan. A jellemzőbb nyelvjárások. Hangtan, szótan, mondat- szerkesztés, helyesírás. Kéthetenként írásbeli dolgozat. Kézi- könyv: Badics F. Magyar olvasókönyv III. rész Színnyei: Rendszeres magyar nyelvtan. Tanította heti 4 órán: Komáromy Géza.

Német nyelv. Olvasás, írás, hangsúly, tőszótag, képzők, ragok, a szavak elválasztása, helyesírás. A főnév, melléknév, névmás ragozása, fokozása Haben, sein, werden segédigék rago-

zása. Az igék folyó jelen, folyó mult, végzett jelen és végzett mult valamint a folyamatos jelen ideje cselekvő és szenvedő alakban. A praepositívók főbbjei. Egyenes, fordított és mellékmondati szórend. Az 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 18. beszédgyakorlatok és az 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15—21, 23—25, 27, 30, 31. 32. olvasmányok kapcsán és 22. írásbeli gyakorlat alapján gyakorolták a német-magyar és magyar-német fordítást. Kézikönyv: Német nyelvtan: Schuster Alfréd. Heti 4 órán tanította: Böhm János.

Latin nyelv. Olvasmány Cornelius Nepos életrajzaiból. Miltiades (1—7. fej.), Themistokles (1—13. fej.), Aristides (1—3. fej.), Cimon (1—4. fej.) Hamilcar (1—4. fej.) Cornelius Nepos életrajza, művei; az életrajzok jellemzése. Az aesopusi mese története, fejlődése. Phaedrus élete, meséi, jellemzésük. Fordították Phaedrus meséiből: Prologus; Lupus et agnus, Graculus superbus et pavo; Canis per fluvium carnem ferens; Vacca, capella, ovis et leo; Vulpes ad personam tragicam, Lupus et gruis, Passer ad leporem consiliator; Lupus et vulpes iudice simio; Asinus et leo venantes; Cervus ad fontem; Vulpes et corvus; Asinus ad senem pastorem; Ovis, canis et lupus; Canes familiai: Leo senex, aper, taurus et asinus; Mustela et homo; Canis fidelis; Rana rupta et bos; Canes et cocodilli; Vulpes et ciconia; Ranae metuentes taurorum proelia; Milvus et columbae; Iuvenus, leo et praedator; Aesopus ad quendam de successu improborum; Aquila feles et aper; Aquila et cornix; Muli duo et raptores; Corvus ad boves. Ezek közül tizet könyv nélkül is megtanultak. Az életrajzok és mesék fordításával kapcsolatban átismételték a nyelvtant s a syntaxisből megismerték az egyszerű mondattal, a mondatrészekkel s ezek kifejezésével. Kéthetenként írásbeli dolgozat. Kézikönyv: Roseth Olvasókönyv Cornelius Neposból. Roseth: Szemelvények Phaedrus meséiből. Latin nyelvtan II. rész. Mondattan. Tanította heti 6 órán: Komáromy Géza.

Történelem. Magyarország története a legrégebb időtől a mohácsi vészig. Kézikönyv: Szádeczky Lajos Magyarország története. Tanította: Bodor István heti 3 órán.

Földrajz és fizikai földrajz. Amerika és Ausztrália leíró földrajza. A matematikai és fizikai földrajz alapismertete. A föld szárazsága, vize és légköre. Tankönyvek: Lasz Samu Földrajza, Horváth Zoltán fizika és fizikai földrajza.

Kogutovicz Atlas III. rész. Heti 2 órán tanította: Kerekes Dezső.

Mennyiségtan. Összetett hármasszabály. Egyszerű és kamatos-kamat számítás. Egyszerű és összetett arányos osztás. Középszázalék és határidő számítás. Lánccszabály. Keverési, vegyítési számítások. Arany és ezüst tárgyakra vonatkozó számítások. Külföldi pénzegységek. — Állampapírok, részvények, váltók. — Írásbeli feladatok óráról-órára. Tankönyv: Dr. Suták József: Számtan. Heti 3 órán tanította: Pásztori Gyula.

Rajzoló geometria. Pont és vonal szerkesztése. Adott távolságok szerkesztése. A kör és a rávonatkozó alapszerkesztések. Szögek mérése és másolása. A háromszögek összeillőségének esetei. Háromszögek, négyszögek és sokszögek szerkesztése adott alkotó részekből. A háromszögek hasonlósága és hasonló háromszögek szerkesztése. Sokszögek hasonlósága és hasonló sokszögek szerkesztése. Rajzgyakorlatokon: síkdiszitmények rajzolása és azok festése. Kézikönyv; dr. Gerevich Emil, rajzoló geometria III. rész, konstruktív planimetria. Heti 2 órán tanította: Schwalm Nándor.

Torna I. Rendgyakorlatok: mint az I. és II. osztályban pontosabb és katonásabb kivitelben. Menetelés közben igazodás és irányváltoztatás. II. Testgyakorlatok. Anyag mint az I. és II. osztályban csak változatosabb összetételben és gyakrabban súlyzókkal és fabotokkal III. Magos és távolugrás földről, bakugrás és ugrás a lovon hosszában. — Mászás rúdon és kötélben, utóbbin lejövet függeszkedve. Lengési gyakorlatok a gyűrűhintán, nyujtón és hajlított karral. Egyszerűbb függési gyakorlat a nyujtón. — Korlátlan támlázás nyujtott karral, ülés és ülécserék, leugrások előre és hátra. IV. Játékok, mint az I. és II. osztályban, azonkívül nagyméretű és kis füleslabdával derék és fülesdobás gyakorlása. Heti 2 órában tanította: Szigeti Benedek Gyula.

IV. Osztály.

Osztálytanár: Böhm János.

Vallás tan. Ág. hitv. ev. és ev. ref. tanulók a III. osztály növendékeivel együtt tanulták a III. osztállynál felüti tananyagot.

Magyar nyelv. Arany J. Toldija alapján a stylus el-

mélete, a nyelvkes, a gondolatok világos és szabatos kifejezése. A stylus különféle nemei, tulajdonságai stb. Arany Toldiján kívül a rendes órákon olvasták a tanulók Pesti G., Heltai G., Haller János, Rozsnyai Dávid meséit és példázatait, Mikes Kelemen leveleit, továbbá leírásokat, elbeszéléseket Baksaitól, Jókai Mórtól, rajzokat Beöthy Zsolttól, Hermann Ottótól, kéthetenként pedig írásbeli dolgozatokat készítettek. Kézikönyv: Négyessy László: Stilisztika, Lehr—Arany Toldija. Heti 4 órán tanította: dr. Veres Samu.

Latin nyelv. Bevezetésül az eddig tanult írók élete és olvasott műveik. Phaedrus meséiből lefordítottuk folytatlagosan a következőket: II. könyv 1., 2., 4., 5., 6., a III. könyv 2., 3., 5., 6., 9., 10., a IV. könyv 1., 2., 3., 5., 8., 12., az V. könyv 1. meséit. Ezek fordításával kapcsolatban átismételtük a latin mondatrészekről a tanultakat. Azután megismerkedtünk C. Julius Caesar korával és életével; a De bello Gallico cz. művéből lefordítottuk a helvetiusok ellen viselt háborúról szóló részt (1—29. fejj.) egészen az usipetek és tenkterek legyőztetéséig (1—6. fejj.). Ezzel kapcsolatban a római hadügy rövid fejlődését és Caesar idejében való állapotát tárgyaltuk behatóan. Fordítottuk még Ovidius Metamorphosiséban a következőket: A világ teremtése. Az emberiség korszakai és a vizözön. Nyelvtanból az összetett s kivált a mellékmondatok jelentőségük, szerepök szerint s összefoglalásul kötőszók szerint. Szólások, valamint synonymák folytatlagos gyűjtése. Kézikönyv: Roseth: Szemelvény Phedrus meséiből; Hittrich: Szemelvény Caesar Commentarii de bello Gallico cz. művéből; Szemelvény Publius Ovidius Nasó művéből. Szótár: Burián Latin—Magyar szótára. Tanította heti 6 órán: Horváth Albert.

Német nyelv. A harmadik osztály tananyagának folytonos átismétlése mellett elsajátították a gyenge, erős egyes névragozást, a mellékneveknek rendes és rendhagyó fokozását; a gyenge, erős és egyes igeragozást a cselekvő és szenvedő alakban, a visszaható igéket, az elválasztható és elválaszthatatlan igekötőket, a módbeli segédigéket, a névmásokat tüzetesen, a számneveket, az öszszes elöljárókat és a szórendet. Lefordították a következő gyakorlatokat: 1—17., 19., 23., beszédgyakorlatot: 1—10., 14., 16., 17., 19., 22—25., 27., 30—33. olvasmányokat. Írtak 22 írásbelit. Tankönyv: Német nyelvtan, Schuster Alfréd. Tanította heti 3 órán: Böhm János.

Történelem. Magyarország története a mohácsi résztől napjainkig. Magyarország politikai földrajza s alkotmányunk ismertetése. Kézikönyv: Szádeczky Lajos tankönyve. Tanította: Bodor István heti 3 órán.

Természetrajz. Őszi növények leírása s a leírtak alapján a növények általános részeinek ismertetése. A növény vegytani összetétele, a vegytan elemeinek kísérleti ismertetésével. Belső szerkezet, sejtek, szövetek mikroskopi vizsgálata, beszöve a megfelelő helyeken. A virágtalanok, nyitott magvúak, egy és kétszikűek ismertetése s a rendszer elemei. A látottak leírása és rajzolása otthon. Több alkalommal növénygyűjtés volt a szabadban s a gyűjtöttöket meghatároztuk. Kézikönyv: Szterényi. Növénytan. Heti 3 óra. Tanította: Horváth Zoltán.

Mennyiség tan. Alapfogalmak. Összeadás, kivonás, szorzás egész számokkal. Két- és háromtaguak négyzete és köbe. Osztás egész számokkal. A geom. haladvány. Az oszthatóság ismertető jelei. A legnagyobb közös osztó és a legkisebb közös többszörös meghatározása. Törtszámok, műveletek törtekkel. Első foku, egy ismeretlenű egyenletek megoldása. Írásbeli feladatok óráról-órára. Tankönyv: Wagner A. Algebra. Heti 3 órán tanította: Pásztori Gyula.

Rajzoló geometria. A kör főbb tulajdonságai. A kör osztása. Két kör kölcsönös helyzete, érintői. Érintkező körök. Az ellipsis, hyperbola, parabola keletkezése, tulajdonságai és szerkesztése. Rajzgyakorlatokon: Stilizált levelek és virágok rajzolása a „Várdai“-féle fali minták után. Kézikönyv: dr. Gerevich Emil, rajzoló geometria III. rész, konstruktív planimetria. Heti 2 órán tanította: Schwalm Nándor.

Torna. Rend, szabad- és eszközgyakorlatok és játékok, mint a III. osztályban. — Heti 2 órában tanította: Szigeti Benedek Gyula.

V. Osztály.

Osztálytanár: Pásztori Gyula.

Vallástan: Ref. és ág. hitv. ev. tanulók együtt. Tanítási anyag az egyháztörténetnek a reformáció előtti része. Kézikönyv: Kovácsy Sándor Keresztyén egyháztörténet. Tanította heti 2 órában Czinke István.

Magyar nyelv: Megfelelő olvasmányok alapján az

irálytani sajátságok elismétlése mellett megismerkedtek a költői művek kivételével a leírás, mese, elbeszélés, értekezés és szónoki beszéd szerkezeti és alaki sajátságaival, s ezek után az inventio, dispositio, elocutio és pronuntiatio kellékeivel. Kézikönyv: Négyessy: Rhetorika. — Tanította heti 3 órán Bodor István.

Latin nyelv. Cicero élete, kora és működése. Fordították kellő nyelvi és tárgyi magyarázat alapján Ciceronak Pro Archia poeta című beszédjét végig (I—XII fej.), s a De imperio Gnaei Pompei című politikai beszédjéből az exordiumot (1—6 §.), a tractatióból a 7—28. §. és 49—50. §. és a peroratiót 69—71. §. — Tárgyalták mindkét beszéd tartalmát, szerkezetét és stílusát s ezzel kapcsolatban megalkották a római retorika főbb szabályait. — Ovidius élete, munkái. A hősi és elégiai vers. Fordították Ovidius Átváltozásaiból: A világ teremtése (5—88.); Az emberiség korszakai (89—150.); A vizözön (244—417.) A Fastiból: Janus (1—220.); Róma alapítása (1—50.); Terminalia (1—44.); A Fabiusok hősi vállalata és halála (1—50.) — A római régiségtanból Cicero beszédeivel kapcsolatosan a római alkotmány és jog fejlődésével, Ovidius műveivel kapcsolatosan pedig a római vallás-ügygyel foglalkoztak. — Kéthetenként írásbeli dolgozatot irtak. A nyelvtani és mondattani ismeretek ébrentartására gondot fordítottunk s gyűjtögettük a latin kifejezéseket, szólásmódokat s közmondásokat is. Kézikönyv: Dr. Kapossy Luczián: M. Tullii Ciceronis pro Archia poeta oratio ad iudices; és M. Tullii Ciceronis De imperio Gnaei Pompei oratio ad quirites, magyarázta Sambach Gyula; Szemelvények Ovidius műveiből, magyarázta Cserép József; Wagner—Horváth Római régiségek. — Tanította heti 6 órán Komáromy Géza.

Német nyelv. Az alaktant rendszeresen átismételték és a mondattan lényegesebb részeit elsajátították. Lefordították a tankönyv 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13—34, 37, 38, 39, 41, 46, 52, 55, 57, 58, 61, 67, 72, 74, 85, 86, 87. lapját. Irtak 20 iskolai dolgozatot. Tankönyv: Német Nyelv—Olvasó és Gyakorlókönyv. Malkovics Sándor és dr. Hegedüs Izidor. III. rész. — Heti 3 órán tanította Böhm János.

Görög nyelv. A görög nyelv fontossága; szójárásai. Hangtana. Maywald „Görög gyakorló és olvasókönyvé“-nek megfelelő olvasmányai s fordítandó gyakorlatai fonalán: a görög

nyelv alaktana, egészen a „mi“-be végződő igék tanáig. Mythológiai és ethnographiai adatok rövid közlése. Gyakorlatok előírt módon. Kézikönyv: Maywald J. görög Nyelvtana és Olvasókönyvének I. része. Tanította heti 5 órában Lenner Gyula.

Görög pótló irodalmi olvasmányok. I. Magyar rész. Szemelvények régi magyar történetírók műveiből: Mindzsenti Gábor naplója, Tinódi Sebestyén históriás énekei, Kurucz költészet, Szalárdi Siralmas krónikája, Gyöngyösi Murányi Venusa. II. Görög rész: Homer Odisseája egészen, az Iliász tartalma, — a görög hitéleti és magán régiségek, a művészet (építészet, szobrászat, festészet, glyptika és mozaik műv.) története. Kézikönyv: Jancsó-Benedek: Magy. irod. olvasmányok I. rész. Szerelmehegyi T. Görög hitéleti és magánrégiségek. Dr. Csengeri János: Homer Odisseája. Heti 3 órán tanította dr. Veres Samu.

Szabadkézi rajz. Stilizált levelek, virágok és disztimények rajzolása a „Várdai“-féle fali minták után. Heti 2 órán tanította Schwalm Nándor.

Történelem. Az ókor története a római császárság bukásáig. Kézikönyv: Mika Sándor világtörténelem I. rész. — Tanította heti 3 órán Loysch Ödön.

Természetrájs. Az állati test alakja. A csontváz részei és szerkezete. Bőr és bőrképződmények. A belső szervek. A gerinczesek leírása és osztályozása. Puhatestűek, izeltlábuak, férgek, tüskebőrűek, tömlős állatok és ősellatok leírása. A megfelelő helyeken mikroskopi szemléltetés. A látottak leírása és rajzolása otthon. Néhány kiránduláson rovarokat gyűjtöttünk s azokat meghatároztuk. Kézikönyv: Sztérényi Állattan. — Heti 3 óra. Tanította: Horváth Zoltán.

Mennyiségtan. Az egyszerű kamatszámítás, az arányos osztás és a határidő számítás algebrai megoldása. — Proportiók tana. Határozott elsőfoku egyenletek egy és több ismeretlennel. — Gyökvonás; négyzetgyök és köbgyök. Számműveletek gyökmenyiségekkel. — Irrationalis szám. — Másodfoku és irrationalis egyenletek. — Geometria. Egyenesek kölcs. helyzete a síkban. A síkidomok szögeinek és oldalainak összefüggése. Az idomok congruentiája. Sugárrendszer és a síkidomok hasonlósága. — Területmérés. Írásbeli feladatok óráról-órára. — Tankönyv: Wagner Alajos Algebra és Geometria. — Heti 3 órán tanította: Pásztori Gyula.

Torna. I. Rendgyakorlatok, mint a IV. osztályban, kivéve a katonai rendgyakorlatokat, melyek menetelés közben is végeztettek fordulatokkal és kanyarodással. — II. Szabadgyakorlatok: mint a IV. osztályban, 6 és 8-as ütemben egyirányú és ellenirányú mozdulatokkal. — Lendítési és egyszerűbb körzési gyakorlatok buzogányokkal. Azonkívül a szabadgyakorlatok mindig sulyzókkal vagy fabotokkal végeztettek. — III. Több erőt és ügyességet igénylő gyakorlatok, a nyújtón, korláton és gyűrűhintán, mászás és függeszkedés rúdon és kötéllel. — Magos és rúdugrás földről léczakadályon át ugrás a bakon és lovon hosszában és szélében. — IV. Játékok mint a IV. osztályban, füles labdajáték rendes kapukkal. — Heti 2 órában tanította: Szigeti Benedek Gyula.

VI. Osztály.

Osztálytanár: Dr. Wallentinyi Dezső.

Vallás tan. (Ág. hitv. ev. és ev. ref. tanulók együtt). Tanítási anyag az egyháztörténetnek a reformáció utáni része. Kézikönyv: Kovácsy Sándor: Keresztyén egyháztörténet. Heti 2 órában tanította: Glaufer Pál.

Magyar. a) Olvasmányok. I. Iskolai feldolgozásban: 1. epikaiak: Zrínyi M. Szigeti veszedelem; Vörösmarty: Szép Ilonka; Esztergom megvétele (kurucz hősdal), Kádár Kata (székely ballada), Edwárd (ó angol ballada), Ajk faluban... (alföldi ballada); Arany: V. László, Tetemre hívás, Rege a csoda-szarvasról, Keveháza; Petőfi: A téli esték, Pató Pál ur; Gyulai: Népszerűség; Vojtina Arspoétikája (Aranytól). 2. Líraiak: Nem anyától lettél, Amerre én járok (népdalok); Búcsú Coeliától, hazájától (Balassa B.); Rákóczy búcsúdala (kurucz népdal), Epigrammák (Kazinczytól, Vörösmartytól); Bacchushoz, Anakreoni dalok (Csokonaytól); A magyarokhoz, Fohászok (Berzsenyi); Mohács (Kisfaludy K.); Kisgyermek halálára (Vörösmarty); Fóti dal (u. a.); István öcsémhez, Egy gondolat bánt engemet, Szeptember végén, Arany Jánoshoz, Szülőföldemen (Petőfitől); Levél egy kibujdosott barátom után, A madár fiaihoz (Tompától); 3. Dramaiak: Bánkban (Katona J.); Kérők (Kisfaludy K.); Liliomfi (Szigligeti E.). — II. Házi, kötelező olvasmányok: Szeptemberben: Két szomszédvár (Vörösmarty); október: 3 népballada; november: Homérosz Odüsszeája; december:

Jókainak egy társadalmi regénye; január: Aranynek 10 balladája; február: Jókainak egy történeti regénye; márczius: Vörösmarty: Zalán futása; április: Arany: Buda halála; május: Shakespeare: Coriolanus; június: Tóth E.: Falurossza.

b) Poetika. Ez olvasmányok alapján és kapcsán megismerkedtek a tanulók az irodalom és a költészet lényegével, nagy jelentőségével, felosztásával. Aztán részletesen az epikai, lírai és drámai műfajokkal és történeti fejlődésükkel s legkiválóbb képviselőikkel egy a világ-, mint különösen a magyar irodalomban. Részint a bevezetéskor, részint az egyes költemények tárgyalása közben megismerték az esztetika legfontosabb, alapvető fogalmait és ezeknek poetikai jelentőségét. Így az érzékeltetés és éreztetés, az eszme, alkotás, eszményítés kérdéseit; az érzés és a képzelet mivoltát és szoros összefüggését, az idealizmus és a realizmus szerepét, fejlődését a költészetben. Befejezésül az eszme és az alak szoros kapcsolatát, a szép fogalmát és fajait; a művészetek lényegét és felosztását tanulták meg alkalmas és kéznél levő műalkotások és másolataik bemutatása mellett.

c) Ugy iskolai, mint házi olvasmányaik feldolgozásáról külön naplót vezettek, melyet minden hónap elsején be kellett mutatniok a tartalmáról szóbelileg is beszámolniok. E naplóírás mindenkire kötelező volt. Bennök többen önálló prózai és verses műveket is alkottak, a melyeket a Pósa-körben felolvastak, elszavaltak. Rendszeresen csoportosították tartalom és műfaj szerint, eddigi összes költői olvasmányaik jegyzékét, a czím és a szerzők megjelölésével.

d) Havonként egy-egy írásbeli — 3 iskolai, 6 házi, összesen 9 dolgozatot irtak. Négyes L. dr. Poetikája nyomán tanította Wallentinyi Dezső dr. heti 4 órán át.

Latin nyelv. a) A római történetírás főbb képviselői. T. Livius élete és művei. Az „Ab urbe condita...“ szerkezete. A hannibali szakasz-ból fordították: a XXI. k. 1., 2., 4., 18., 32—37. fejezeteit, a XXII. k. 1. f., a XXIV. k. 33—35. f., a XXVI. k. 18—19. f., a XXX. k. 20., 30., 32—37., 43—45. fejezeteit. A hannibali szakasz szerkezete. Hannibal beszédének vázlatja. Livius módszere, nyelve, érdeme, munkájának sorsa. — b) A római epika művelői Vergilius előtt. Vergilius élete és művei. Az Aeneis meséje, az I—IV. ének részletes tartalma. Ford. I k. 1—210. v., 494—505. v., II. k. 1—265.

v. Könyv nélkül az I. k. 1—50. és 80—156. sora. Ez olvasmányokkal kapcsolatban alakítani és mondattani ismétlések, stilisztikai, retorikai és poetikai megfigyelések. c) A régiségtanból: a hadügy fejlődése, a fegyverek, a tábor, a váróvívás és védekezés, a tengerészet és hajóhad; a római valóság és az ég, a földi élet, a halál és az alvilág istenségei, külföldi istenek. d) Kéthetenként írásbeli dolgozatul a fordított részek tartalma latinul és fordítás latinról magyarra. Kézikönyv: Szem. T. Livius róm. tört.-ből Kalmár Elektől; Szem. Vergilius Aeneiséből Cserép I. dr.; Latin nyelvtan I—II. r. Roseth A.-tól; Római régiségek: Wagner—Horváthtól. Tanította heti 5 órán át: Wallentinyi Dezső dr.

Német nyelv. Az alak és mondattant írásban összefoglalt gyakorlati példák alapján ismételték át. Ezen írásbeli gyakorlatok száma 22. Lefordították a tankönyv 5, 16, 17, 20, 21, 22, 24, 46, 47, 49, 64—67, 69—71, 79—88, 108, 155—56, 158—163, 164—165, 166, 170, 172, 174. lapjain levő szöveget. Tankönyv: Német olvasókönyv, Kemény Ferencz. Heti 3 órán tanította: Böhm János.

Görög nyelv. a) Fordítás görögből magyarra: 1. Xenophon Anabasisából az olvasókönyv 6—9, 12—13, 15, 18, 21, 23, 26—28, 32, 35, 45—46. fejezeteit, továbbá a Xenophon életéről szóló 1—3. fejezeteket. A gnómákból a 4, 10, 16, 24, 29. és 38. fejezeteket. Magyarról görögre: az 5, 11, 14, 17, 25. és 30. fejezeteket s a többiből szemelvényesen egyes mondatokat. A görög történetírók Xenophon élete és művei, nyelve. Az Anabasis tartalma és szerkezete. Xenophon hatása.

2. A görög líra fejlődése, főbb képviselői. Ford. Kallinosz: 1 csatadala, Türtaiosz 1 harezi elegiája, Szolón: 1 politikai, Theognisz gnómikus elegiájából 8 gnóma; Szimonidesz 4 epigramma; Alkaios és Szaffó 1—1 töredéke; Anakreon: Bordala és Panaszja és az Anakreonteiákból 3 dal. Lírai görög versformák és strófaszerkezetek. E lírai darabokat, valamint a gnómákat könyv nélkül is megtanulták. b) A fordítással kapcsolatban a tavaly tanultak átismétlése után a „mi“ végű igék ragozását, eltéréseit és az V—VIII. o. u. n. „rendhagyó“ igéket tanulták meg s a görög mondattan legfontosabb fejezeteit. c) Írásbeli dolgozat a nyelvtani ismeretek gyakorlására 2 hetenként. Kézikönyv: Maywald dr. Görög gyakorló- és ol-

vasókönyve II. r. és Görög nyelvtana. Tanította heti 4 órán át: Wallentinyi Dezső dr.

Görögpótló irodalmi olvasmány. A görög lyrai költészet történeti kifejlődése: az elegia, epigramma, jambusz, aiol-dalköltészet, dór-karének, megfelelő olvasmányokkal Tyrtaiosz, Mimnermosz, Szolón, Sappho, Anakreon, Bachilidesz és Pindarosz műveiből. A magyar klasszikus költészet története a 16-ik századtól kezdve a 19. század elejéig Kézikönyv: Dr. Badics Ferencztől. — Heti 3 órán tanította: Dr. Veres Samu.

Természetrajz. A levegő és víz alkotó elemei s azok előállítása. Kén, kísérletek kénnel, pyrit. Általános fogalmak levezetése: fizikai és chemiai tűnemény, egyszerű és összetett test, vegyület, keverék; állandó és sokszoros súlyviszonyok törvénye. Molekula, atóm. Chemiai képlet. Markarit, galemit, sphalerit, cinnabarit, higany. Antimonit. Realgár, auripigment, arzenopyrit, chalkopyrit. Termés. réz. Nikkeltit, chloantit, smaltit. Tetraédrit. Szulfidok, arzenidok. Termésfémek. Arany, ezüst, platina. Kősó, sósav, chlór. Nátrium, kálium. Fluorit. Bróm, jód. Kryolith, aluminium. Chemiai átalakulások, chemiai egyenlet és annak gyakorlati értékesítése. Egyszerű és összetett gyök. Az elemek vegyértéke. Bázis, sav, sók. Kvarc, opál, kovasav, üveggyártás. Grafit, szén, szénsav. Gyémánt, korund, beryll, topáz, turmalin, türkiz, granát. Kristályrendszerek, paraméter, jelzés, kombinációk, ikerkristályok. Vasérczek. vasolvasztás, meteoritok. Cuprit, pyrolousit, malachit, kassiterit. Mészkö, arragonit, dolomit, magnesit, epsomit. Sziksó, salétrom, szalmiák. Barryt, coelestin. Gipsz, timsó, réz- és vasgálicz. Borax, apatit, foszfor, gyujtókészítés. Összefüggés az ásványok chemiai, fizikai és alakai tulajdonságai közt. Borostyánkő, petróleum Kőszén, világító gáz, melléktermékek. Szerves vegyületek: szénhidrátok, fehérjék. Erjedés, szeszes italok, alkohol, aether, chloroform, eczetsav, eczetyártás, borkő, ezitromsav, csersav. Zsírok, szappan és gyertyakészítés, glicerin. Alkaloidok, cyanvegyületek. A víz romboló és építő munkája. Üledék kőzetek, kőületek, a rétegek kora, geologiai korszakok. Vulkáni működés, vulkáni kőzetek. Földpátok, kaolin, augit, amfibol, steatit, csillámok, diorit, olivin, serpentin. A levegő és az élet geologiai működése. A látottak leírása és rajzolása otthon Két kirándulást tettünk a végzett

anyag tanulmányozása czéljából. Kézikönyv: Szterényi: Ásványtan és chemia. Heti 3 óra. Tanította: Horváth Zoltán.

Történelem. A középkor története és ujkor története a népvándorlástól a westphaliai békéig, 1648-ig. Kézikönyv: Mika Sándor: Világtörténet II. rész. Heti 3 órán tanította: Loysch Ödön.

Mennyiségtan. A hatványozás és gyökvonás általánosítása. Műveletek zero, negatív és tört exponensű hatványok és gyökmennyiségekkel. Irrationalis és imaginaris gyökök. — A szám-rendszer fogalma, átmenet egyik szám-rendszerből a másikba, alpműveletek különböző számrendszerekben, véges szakaszos alaptörtek és ezek átalakítása közönséges törtekké. — Logarithmus értelmezése, kiszámítása és alkalmazása. Exponentialis egyenletek. — Geometria: A kör és egyenes, szögek a körben, a körbe irt és kör körül irt sokszögek. A Ludolph-féle szám kiszámítása, a kör kerülete és területe. Goniometria és trigonometria: szögfüggvények értelmezése, különböző háromszögek és sokszögek trig. feloldása. Írásbeli dolgozatok. Tankönyv: Wagner Alajos Algebra és Geometria. Heti 4 órán tanította: Kerekes Dező.

Szabadkézi rajz. Arabs, görög, román és renaissance stílű diszitmények rajzolása, a „Várdai“-féle kéziminták nyomán. Domborné ékitmények rajzolása gipsz minták után. Heti 2 órán tanította: Schwalm Nándor.

Torna. Mint az V. osztályban. Heti 2 órában tanította: Szigeti Benedek Gyula.

VII. Osztály.

Osztálytanár: Kerekes Dezső.

Vallás tan. Ev. ref. (A VII—VIII. osztály együtt.) A különböző vallások ismertetése. Izrael vallásának fejlődése. Jézus vallása s a keresztyén felekezetek és újabbkori vallások nézetek. Bibliai szemelvények. Tankönyv: Szász Domokos, „A vallásos eszmék fejlődésének története“ Heti óraszám: 2. Vallás tanár: Czinke István. — Ágost. hitv. ev. A magyar protestáns egyház története. Tankönyv: Bereczky Sándortól. A VIII-ik osztály növendékeivel együtt tanította heti 2 órában: Glauf Pál.

Magyar nyelv. A magyar irodalom története a legrégibb kortól Kisfaludi Károlyig megfelelő olvasmányokkal.

Havonkint egy írásbeli dolgozat. Kézikönyv: Dr. Beöthy Zsolt: A magyar irodalom története I. kötet. Heti 3 órán tanította: Dr. Veres Samu.

Latin nyelv és irodalom. Fordították: Vergilius Aeneiseiből: Nítus és Euryales hősi vállalatát s összehasonlították a Zrinyiász episodjával; Radivoj és Juranics példájával; (IX. é. 176—449.); továbbá Pallas hősi halálát (X. é. 439—509.) — Sallustius Crispus életrajza és történeti műveinek ismertetése. A Jugurtha elleni háború története kapcsolatosan Róma akkori politikai és társadalmi életének ismertetésével. Fordították: Bellum Jugurthinumból 43 fejezetet és megismertek az egész mű tartalmával. — Ciceró életrajza, működése, munkái. Tárgyaltuk Cicerónak Philippikai beszédjeit kapcsolatban az akkori politikai viszonyokkal. Lefordítottuk az I. oratiót végig (1—15. fej.) s a másodikból szemelvényeket. (1, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 15, 16, 17, 21—36. pontokat) Az olvasmányokkal kapcsolatosan a régiség tanból átvettük: az államrégiségeket, a vallásügyet s a magánrégiségeket. Kéthetenkint írásbeli dolgozat felváltva magyarról-latinra, s latinról-magyarra. Kézikönyvek: Sallustius Bellum Jugurthinuma Hittrich Ödöntől; M. Tullius Cicerónak I., II. és XIV. Philippikája Jánosi Boldizsártól; Vergilius Aeneise: Cserép Józseftől. Horváth—Wagner: Római régiségek. Tanította heti 5 órán: Komáromy Géza.

Német nyelv. A nyelvtani anyag ismételtesére és a német irodalom lényegesebb részeinek ismertetésére szolgáltak a tankönyvnek: 5—8, 11—28, 63, 68, 73—84, 115—118, 119, 120, 125, 127, 143, 144, 148, 149, 160, 166, 171. lapokon lévő irodalmi részletei. Készítettek 28 iskolai dolgozatot magyarról-németre. — Endrei Ákos és Lenkei Henrik „Német Tankönyve“ alapján tanította heti 3 órán: Böhm János.

Görög nyelv és irodalom. Homéros Odysseiája Kempf József szemelvényei fonalán: I., III. és V. éneke. A görög remekirodalom korszakai, főképviselelői s műveik. Homéros korának tüzetesebb jellemzése. Homér neve alatt ránk maradt művei, s nevezetesen Odysseiájának közelebbi ismertetése: tartalma, szerkezete, művészi alkotása, nyelvezete, előadási modora. Homér világa, világnézete, tapasztalatai, ethnographiai ismeretei; hatása; a világirodalomban elfoglalt helye. Méltatása. — Herodotos történeti műve dr. Geréb József szemelvénye szerint Kroisos és Solon; a marathoni, salamisi és plataeai ütkö-

zetek leírása. A gör. remekirodalom aranykora; főképviselői s műveik. Herodotos életviszonyai: történeti nagybecsű műve: tartalma nemzeti iránya, nyelvezete, stílusa; hitelessége. Herod. nézete az istenségről s az emberi dolgokról. Méltatása. Az epikai és prózai műfajok fejlődésének főbb vonásai. Megfelelő alak s mondattani és régiségtani magyarázat. Havonta 1 írásgyakorlat, Herodotosból. Tanította heti 5 órában, Lenner Gyula.

Görögpótló irodalmi olvasmány. Thukydides élete és műveinek jellemzése, 2-ik, 6-ik és 7-ik könyve. Részletek: Teleky: A Hunyadyak kora czimű művéből és Kossuth: Irataim az emigrációból. Demosthenes életéről és műveiről; olynthosi beszédei és philippikái. A görög irodalomtörténetből: vallásos és époszköltészet. Homérosz művei. Elegiai, jambusi és epigramma költészet. Tanító költészet: Hesiodos. Kézikönyvek: Szilasi: Szemelvények Thukydidesből. Földi: Demosthenes válogatott beszédei. Schill: Görög irodalomtörténet s az új tanterv alapján készült irodalmi olvasmányok 3-ik kötete, ha megjelenik. — Heti 3 óra. Tanította: Horváth Zoltán.

Szabadkézi rajz. Diszítványok és fejek rajzolása sík és domboru mintákról. Heti 2 órán tanította: Schwalm Nándor.

Történelem. Az ujkör története a westphaliai békétől a berlini kongresszusig (1648—1878). Földrajz: Európa, Amerika és Ázsia nevezetesebb államainak politikai földrajza. Kézikönyv: Mika Sándor és Dr. Létmányi Nándor Világtörténelem. Heti 3 órán tanította Loysch Ödön.

Természettan. Bevezető alapfogalmak. Mechanika. Akusztika. Optika. Tankönyv: Wagner Alajos: Természettan. Heti 4 órán tanította: Kerekes Dezső.

Mennyiségtan. Algebra: Másodfoku egyenletek teljes elmélete. A redukálható magasabb fokú egyenletek. A másodfoku függvények fogalma, maximum és minimum értéke. — Arithmetikai és geometriai progressiók, utóbbiak alkalmazása a kamatos kamat, járadék, törlesztési számításoknál és szakaszos tizedes törtéknél. — Geometria: Algebrai kifejezések geom. ábrázolása. A pont koordinatai derékszögű és polaris rendszerben, 2 pont távolsága, a kör egyenlete, az egyenes, parabola, ellipsis és hyperbola központi egyenlete. Tankönyv: Wagner Alajos: Algebra és Geometria. Heti 3 órán tanította: Kerekes Dezső.

Egészségtan. Az egészségtanról általában. Egészség-

tani alapösmeretek. A betegségről. A nép egészségéről. Magyarország egészségügye. Halálozás és születési statisztika. Táplálkozás. Tápszerekről. Fogakról. Vérkeringésről. Légzés. Munka. Érzékszervekről. Éghajlatról. Fertőzőbetegségekről. Heti 1 órában tanította: Dr. Zehery István.

Torna. I. Rendgyakorlatok, mint az előbbi osztályokban pontos és egyöntetű kivitelben. — II. Szabadgyakorlatok: mint az előző osztályokban súlyzók és fabotokkal huzamosabb ideig, összetettebb körzési gyakorlatok buzogányokkal 4—6 és 8-as ütemben. — III. Szergyakorlatok: mint az előző osztályokban nehezebb összetétellel s szép testtartással. Súlyemelés 35 kgros súlyzóval, súlydobás 7½ kgros vasgolyóval — discus dobás. Az ugrások összes nemei földről történtek. — IV. Játékok mint a VI. osztályban. Heti 2 órában tanította: Szigeti Benedek Gyula.

VIII. Osztály.

Osztálytanár: Dr. Veres Samu.

Vallás tan. Ágost. hitv. ev. és ev. ref. részről ugyanaz, mint a VII. osztályban.

Magyar nyelv. A magyar irodalom története. Kisfaludy Károlytól a legujabb időkig. Jelesebb írók műveinek olvasása és fejtegetése. Havonként egy írásbeli dolgozat. Kézikönyv: Beöthy Zsolt: A magyar irodalom története II. kötet. Heti 3 órán tanította: Horváth Albert.

Latin nyelv. Horatius élet és korrajza; művei s ezek jellemzése; nyelvezete, ódáinak szerkezetes metrikája Alaktani, mondattani és költészettani fejtegetések kapcsán fordították a következőket: Carminum L. I. 1, 2, 7, 11, 14, 24. L. II. 3, 18. L. III. 1, 6, 9, 30. L. IV. 3. Carmen seculare; Epodos 2. Satirarum L. I. 1, 6, 9.; Epistolarum l. I. 1, 3, 4, 20. Epistola ad Pisones (de arte poetica) 1—219 sorig. — Tacitus élet és korrajza; művei, nyelvezete, előadása, jellemzése. Fordították az Annalium l. I Augustus halála, temetése, Tiberius trónralépte s első tettei. 1—15. fejezetet; a pannoniai légiók lázadását 24. 30. fejezetet; a germaniai légiók lázadását 35. 40—43. fejezetet; a felségsértési törvényt 72—75. fejezetet. — A római irodalomtörténet és régiségtan összefoglalása. Írásbeli gyakorlatok kéthetenként latinra és magyarra; extemporálék. Kézi-

könyv: Szemelvények Qu. Horatius Flaccus műveiből: Cserép J. Szemelvények P. Corn. Tacitus műveiből: Gyomlay Gyula; Wagner—Horváth. Római régiségtan — Tanította heti 4 órán Lenner Gyula

Német nyelv. Az irodalmat átvették Lessing, Goethe, Schiller, Uhland Lajos, Heine Henrik, Lenau, Grillparzer ismertetésével és a következő részletek lefordításával: 30—49. lapig, 51—63, 101—118 lapig, 140—150, 156—57, 160, 163, 166. lap. A nyelvtani és mondattani anyag átisméltésére irtak harmincz iskolai gyakorlatot magyarról németre. Tankönyv: Német nyelvkönyv, IV. kötet. Endrei Ákos és Lenkei Henrik. Tanította heti 3 órán: Böhm János.

Görög nyelv és irodalom. Homéros Iliásának I. éneke egészen, II., III. éneke szemelten. Az Ilias tartalma, szerkezete. A hom. Olympos; Homéros istenei és hősei. A hadügy és a patriarchális államszervezet Hom. korában. A hom. idők kulturviszonyai s ismeretköre. A hom. hasonlatok s ezek szerkezete. A hom. olvasmányok egybefoglalása s megvilágítása. — Platon és kora; művei; nyelvezete és irálya. A görög bölcselkedés korai. A Sophisták s tanai. Sokrates s tanítványai. Platon Akadémiája, bölcs rendszere (idealismusa). Platon mint ember és író; elévülhetetlen érdemei. Platon Kritója egészen, Phaedójából szemelvények. Ezen utóbbi rendkívül fontos művének tüzetesb ismertetése. — Homér és Platon helye a világ-irodalomban. Írás-gyakorlatok Plátó Phaedonjából. — Az év vége felé a gymn. gör. irod. tananyag összefoglalása s méltatása; a görög oktatás fontossága s megbecsülhetetlen értéke. Kézikönyv: Teubner féle szövegkiadások, — Heti 4 órában tanította: Lenner Gyula

Görög pót-ló irodalmi olvasmány. Görög irodalom történet a VII. oszt. tananyagának folytatása a logographusoktól bezárólag a római korszakig. Olvasmányok: Platon és Aristotelesz műveiből. Magyar publicisták ismertetése Széchenyi, Wesselényi. Kölcei, Kemény Zsigmond és Eötvös J. publ. dolgozatai alapján. Kézikönyv: Dr. Schill Salamon: Görög irodalomtörténet. Alexander Bernát: Szemelvények Platon és Aristotelesz műveiből. Dr. Jancsó N.: Magyar irodalmi olvasmányok a VIII. osztály számára. Heti 2 órán tanította: Dr. Veres Samu.

Szabadkézi rajz Modern izlésű diszitmények rajzo-

lása és festése, rajzolás természet után. Heti 2 órán tanította: Schwalm Nándor.

Történelem. Magyarország oknyomozó története főtekintettel az alkotmány, honvédelem, nemzetgazdaság és közművelődés fejlődésére Kk.: Varga Ottó tankönyve, Tanította heti 3 órán: Bodor István.

Természettan. Hőtan. Mágnesség és elektromosság. Kosmographia. — Tankönyv: Wagner Alajos Természettan. Heti 4 órán tanította: Kerekes Dező.

Mennyiségtan. A kapcsolástan elemei: combinatio, permutatio, variatio. Newton binomi tétele. A binomialis coefficientek tulajdonsági. Pascal-féle háromszög. — A gömbháromszög tan sinus és cosinus tétele. — Földrajzi helyek távolságának meghatározása. — Az algebrai és geometriai tananyag ismételése. — Tankönyv: Wagner Alajos: Algebra és Geometria. Heti 2 órán tanította: Pásztori Gyula.

Philosophiai propaedeutika. Lélektan: a lelki élet jelenségei, érzetek, képzetek, érzelmek, vágyak, lelki betegségek. Logika; képzetösszeköttetések, fogalom, ítélet, következtetés. A rendszeres gondolkozás formái; Elménk tévedései. Kézikönyv: Sztinyai Elek: Lélektan és Logika. Heti 3 órában. Tanította: Dr. Veres Samu.

Torna. Mint a VII. osztályban. Heti 2 órában tanította Szigeti Benedek Gyula

Renkivüli, de intézetünk négy alsó osztályának prot. vallású növendékeire **kötelező** tárgyként taníttatott az egyházi ének az I—IV. osztályig:

Az ág. hitv. ev. növendékek a következő énekeket tanulták: 1. Bizony meglészen az idő . . . 2. Dicsőség menyben Istennek . . . 3. Ébredj fel szívem s vigadj . . . 4. A nap immár elenyészett . . . 5. Mennyből jövök most hozzátok . . . 6. Szívem keserűségét . . . 7. Kegyes Jézus itt vagyunk . . . 8. Mennynek, földnek teremtője . . . 9. Bizzad minden utadat . . . 10. Uram hallgass meg . . . 11. Oh siralom . . . 12. Most nyugosznak az erdők . . . 13. Erős vár a mi Istenünk . . . 14. Jövel szent lélek ur Isten . . . 15. Jézus életemnek . . . 16. Mely nagy az Ur kegyelmessége . . . 17. Az éj im érkezik . . . 18. Keresztyének örvendjete . . . 19. Készítsd magad kedves

lélek . . . 20. Légy csendes szíveddel. Heti 2 órában tanította: Hujber József.

Az ev. ref. növendékek a következő énekeket és zsol-tárokat tanulták: 157. — XXXVIII. — 74. — V. — 153. — XXIII. — XC. — CXXXVII. — Ur Isten téged. XXIV. — 158. — LXV. — 37. — 163. — XXXIV. — LXXXIV. — CXXVIII. — 5. — XXV. — LXVI. — XLII. — 64. — 19. — 162. — XXXIII. Összesen 25 ének. Heti 2 órában tanította Szücs György.

Nem kötelezett tantárgyak.

Német társalgási nyelv. Az önként vállalkozóknak tanította Böhm János 2 csoportban, heti 2—2 órán. Résztvettek: a III. osztályból 10, a IV. osztályból 12, az V. osztályból 8, a VI. osztályból 7, a VII. osztályból 5, a VIII. osztályból 11, összesen 53.

Szabadkézi rajz. Az önként vállalkozóknak tanította heti 2 órán Schwalm Nándor. Résztvettek: az I. osztályból 14, a II. osztályból 13, a III. osztályból 9, a IV. osztályból 7, összesen 43.

Összhangzatos ének, tanította Matolcsy Pál állami el. isk. igazgató heti 2 órán. Résztvettek: az I. osztályból 9, a II. osztályból 13, a III. osztályból 2, a IV. osztályból 9, az V. osztályból —, a VI. osztályból 3, a VII. osztályból 8, a VIII. osztályból 10, összesen 54.

Vivás. Az önként vállalkozóknak tanította heti 2 órán Szigeti Benedek Gyula tornatanár. Résztvettek: a III. osztályból 1, a IV. osztályból 1, a VI. osztályból 6, a VII. osztályból 10, a VIII. osztályból 16, összesen 34.

A francia nyelvi és a gyorsírási tanfolyamra ez idén nem jelentkezett senki.

Írásbeli dolgozatok tételei a magyar nyelvből:

V. Osztály.

1. A Rima völgye (Leírás.)
2. Karácsony este otthon.
3. Mese szabadon választott tárgyról.
4. Gutta cavat lapidem non vi, sed saepe cadendo.
5. A bizonyítás fajtái.
6. A bizonyítás alakjai.

7. Üdvözlő beszéd születésnapkor.
8. Sulpicius egyik levelének méltatása.
9. A ius fortioris a természetben és történelemben.
10. Az irály sajátságai.

VI. Osztály.

1. Vörösmarty „Szép Ilonkát”-jának személyei. (Jellemrajz.) (I. Iskolai dolgozat.)
2. A „Két szomszédvár” IV. énekének ismertetése.
3. Hannibal az Alpokon. (Liv. XXI. 32—38. f. nyomán. Leírás.)
4. Arany János lelke (az eszme) a Toldiban. (Poét. értekezés.)
5. A népmese és a ballada. (II. Iskolai dolg.)
6. Arany balladáinak főbb sajátosságai. (P. ért.)
7. Zalán futása és Buda halála. (Párhuzam.)
8. A lyra. (III. Isk. dolg.)
9. Bánk és Zrinyi, a hős (Párhuzam.)

VII. Osztály.

1. A renaissance Magyarországon.
2. Világi lyra a XVII. században.
3. Drámai költészetünk fejlődése Faludi Ferenczig.
4. II. Rákóczy Ferencz jellemzése.
5. Nyelvtudományi mozgalmak Kazinczi fellépéseig.
6. A regény fejlődése.

VIII. Osztály.

1. Deák Ferencz életének és pályájának méltatása.
2. Kisfaludy Károly irodalomtörténeti fontossága.
3. Gertrud és Melinda Katona „Bánk bán”-jában.
4. Vörösmarty „Az uri hölgyhöz” cz. művének eszmemenete.
5. Gondolatok az újév elején.
6. Kölcsey és Bajza dalköltészete.
7. Élhetünk minden örömmel, de nem minden remény nélkül.

VIII.

Ifjusági körök és egyesületek.

I. Ifjusági önképzőkör. A Tompa-kör rendes tagjai a VII—VIII. osztály tanulói, s az egyesületnek a lefolyt iskolai évben tanárelnöke Horváth Albert volt. Az alakuló közgyűlés 1903. évi szeptember hó 16-án volt, mely alkalommal megválasztották: ifjusági elnökké Pósa Béla, titkárrá Papp Ferencz, főjegyzővé Kerekes Béla VIII. osztályu tanulók, aljegyzővé Dorka László, ellenőrré Hubay Mihály VII. osztályu tanulók. Később Kerekes Béla főjegyző leköszönvén, helye Kemény Miklós VIII. o. tanulóval tölthetett be.

A kör tagjai 5 disz-, 2 rendkívüli és 21 rendes ülést tartottak.

Beadatott 9 felolvasás, melyek közül jegyzőkönyvbe vétetett 2, dicséretben részesült 4, jó fokozatot nyert 1. A jegyzőkönyvbe vett dolgozat szerzője: Pósa Béla s Dorka László. Dicséretes felolvasást tartottak: Huszt Ferencz, Michelstädter Jenő, Dorka László és Pósa Béla.

A felolvasásokon kívül beérkezett 15 szépirodalmi munka, melyek közül emlékkönyvileg megdicsértetett 1, dicséretet nyert 3, jó fokozatot 2, egyszerűen tudomásul vétetett 10. A megdicsért munkák szerzői: Schmidt Arthur, Pósa Béla, Kolbenheyer Zoltán. A bírálatok közül dicséretet nyert 3 (Michelstädter J., Pauliczky J., Pósa B.), jó fokozatot 9, méltányoltatott 2, tudomásul vétetett 1.

A rendes üléseken 22-en szavaltak; ezek közül megdicsértetett 3, jó fokozatban részesült 12, méltánylásban 3, egyszerűen tudomásul vétetett 4 gyenge szavalt.

1903. évi október 6-án az egész tanuló ifjuság és a tanári kar jelenlétében nyilvános diszülést tartott az önképzőkör, hogy azoknak emlékét, kik azon a napon martir halált haltak

a hazáért, szivből fakadó, egyszerű de bensőségteljes ünnepélyel tisztelje meg. Ez alkalommal Veres Samu tanár megnyitó beszéde után Pósa Béla ifj. elnök olvasta fel munkáját, melyben hazafias buzgalommal emlékezett meg a nemzeti gyász örök hősei öl, Papp Ferencz és Szüts István pedig szépen sikerült szavalatokkal fejezték ki a kör tagjainak hazafias érzelmeit.

1903. évi október hó 17-én, a haza bölcsének: Deák Ferencz születésének százados évfordulóján hazafias érzelemtől áthatott ünnepet ült a kör, melyen Horváth Zoltán tanár olvasta fel az ifjuság figyelmét lekötő dolgozatát, mely igazán méltó volt a haza bölcsének emlékéhez, ezután Pósa Béla, a kör elnöke olvasta fel „Deák Ferencz élet- és jellemrajza“ című, mint legjobbnak talált iskolai dolgozatát. Papp Ferencz, Szüts István szép szavataikkal nagyban emelték az ünnepély sikerét.

1903. évi november hó 12-én a kör az ifjussággal együtt a haza legideálisabb hősenek: Rákóczy Ferencznek emlékét ünnepelte, mely egyike volt azon ünnepélyeknek, hol az ifjuság erős hazaszeretete, nagyjai iránti rajongása, nem zajos, hanem mély, benső kifejezést nyer. A hős kuruczvilág mythikus alakját látta akkor, azt látjuk benne mindenkor, a kinek szive, lelke összeforrt népével, a magyar néppel. — Az ünnepély Dr. Veres Samu tanár megnyitó beszédével kezdődött. Majd Pósa Béla olvasta fel „Rákóczy“ című munkáját, s Szüts István szavalt a „Rákóczy“ című költeményt. Az ünnepély után az ifjuság lelkesedéssel oszlott szét, szivében élénk emlékezettel a nagy nemzeti hős iránt.

1904. évi márczius 15-ikét a szokásos fénynyel ünnepelte meg az ifjuság előkelő, diszes közönség jelenlétében. Az ünnepély műsora következő volt:

- a) Ünnepi körmenet d. u. 3 órakor.
- b) Önképzőköri ünnepély d. u. 3 órakor a főgimnázium tornatermében.

1. „Hymnusz,“ előadta az ifj. dalkör.
2. „Megnyitó beszéd,“ tartotta: Loysch Ödön igazgató.
3. „Nemzeti dal.“ Szavalt: Papp Ferencz VIII. o. tan.
4. „1848. márczius 15.“ Pályadijnyertes felolvasás Pósa Béla VIII. o. tanulótól.

5. „Kossuth dal.“ Előadta: az ifj. dalkör.

6. Szüts István VII. o. t. szavalta Ábrányi Emil „Márcz-Idusán“ cz. költeményét.

7. „Magyar nóták.“ Előadta: az ifj. zenekör.

8. „A magyarok Istene“ cz. költeményt Váradytól szavalta: Kovács Lajos VII. o. tanuló.

9. „Fel fiuk fel! . . .“ Előadta: az ifj. dalkör.

10. A pályázatok eredményének kihirdetése.

11. „Szózat.“ Énekelte: az egész közönség.

Tanári testületünk nevében ez uton is hálás köszönetet mondok a Gömörmegyei magyar közművelődési egyesületnek évi szokásos 60 koronás adományáért, továbbá a polgári olvasókör választmányának, Bazilidesz János urnak 20—20 koronás pályadíjajukért, melyekkel ugy a közművelődés, mint a hazafiság oltárán nemes áldozatokat hoztak.

Ez adományokhoz csatlakoznak különféle alapítványok, melyeknek kamatai szintén ez ünnepélyes alkalommal osztatnak ki. Ilyenek a Bodor Dezső és Szabó Erzsike emlékére tett alapítványok, továbbá a Baksay István és neje Süteő Teréz által aranylakodalmuk alkalmával tett alapítvány kamatai, melyekhez csatlakozik Soós Ferencz építész és neje Gyulai Hermin 40 koronás adománya, mint egy teendő alapítvány kamata, melylyel elhunyt egyetlen fiok Soós Jenő Ferencz emlékéét óhajtják megörökíteni. Ez összeg egyelőre minden évben a megboldogultnak három osztálytársa között osztandó ki a márczius 15-iki hazafias ünnepély alkalmával.

Hálás köszönettel kell végül megemlékezniem özv. Szabó Károlyné urnőről, ki megboldogult férjének az ifjuság szívében is emléket kívánván állítani, 20 koronát bocsátott rendelkezésünkre egy tehetséges és jó magaviseletű növendékünk jutalmazására.

A fenti adományok és alapítványok a tanári kar által következőleg osztattak szét:

1. A közművelődési egyesület adományából 20 koronát nyert Pósa Béla VIII. oszt. t.

2. Ugyanannak adományából 10 koronát, Dorka László VII. o. t.

3. A polgári olvasókörtől 20 koronát Papp Ferencz VIII. oszt. tan.

4. Bazilidesz János adományából 20 koronát Kolbenheyer Zoltán VIII. oszt. t.

5. A Szabó Erzsike emlékére tett alapítvány kamatát 9 koronát Kerekes Béla VIII. oszt. t.

6. A Bodor Dezső emlékére tett alapítvány kamatát Pósa Béla VIII. oszt. t.

7. A közművelődési egyesülettől 10—10 koronát nyertek szavalataikért: Papp Ferencz VIII. oszt. t., Kovács Lajos VII. oszt. t. és Szücs István VII. oszt. tanuló.

8. A tamásfalvi Petőfi-egyesület által önképzőkörünk tagjai között hirdetett pályázat nyertese (10 kor.) Lenkey Gyula VIII. oszt. tanuló.

9. A Baksay István—Süteő Teréz-féle alapítvány tanár-fiuk részére lévén letéve, annak kamata 44 korona, ez idén Kerekes Tibor II. oszt. tanulóknak ítéltetett oda.

10. A Soós Ferencz—Gyulai Hermin 40 korona adományából 20 koronát kapott Hubay Mihály VII. oszt. tanuló, 10—10 koronát Huszth Ferencz VII. oszt. tanuló és Ladányi László VII. oszt. tanuló.

11. Az özv. Szabó Károlyné által adományozott 20 koronát kapta idb. Szabó József VI. oszt. tanuló.

Itt kell megemlítenem azt is, hogy önképzőkörünk szövetkezve az ifjusági zene- és dalegyesülettel folyó évi február hóban a „Három Rózsa“ nagytermében a tanulói kirándulások alapjának növelésére hangversenyt rendezett a következő műsorral:

1. „Fel, fiuk, fel“ . . . Éneklé az ifjusági dalkör.
2. Keringő egyveleg. Előadá az ifjusági zenekar.
3. „Az inggomb.“ Monológ Thewrewk Istvántól, előadá Tarpay Nagy Lajos VIII. oszt. tanuló.
4. Kurucz dalok. Éneklé az ifjusági dalkör.
5. Felolvasás. Tartá Pósa Béla VIII. oszt. tanuló.
6. Induló a drótos tót című operettből Előadá az ifjusági zenekar.

A hangversenyen nagyszámú közönség volt jelen, a tiszta jövedelem 100 korona, mely jelentékenyen növelte szerény kirándulási alapunkat.

Horváth Albert,
a „Tompakör“ elnöke.

*

II. Ifjusági „Pósa-önképzőkör.“ Az ifjuság előadó-képességének, stílusérzékének gyakorlása és fejlesztése szóban és

írásban s a „Tompai-önképzőkörben“ való szereplés előkészítése (Alapszabály II. fejt. 2. §.) volt, mint az előző évben, ugy a lefolyt évben is a „Pósa önképzőkör“ működésének célja. Azonban a kör egész évi működése mindig szoros kapcsolatban haladt az V. osztály rhetorikai s különösen a VI. osztály poetikai tanításával.

A kör, a tanári kar által már az előző évben jóváhagyott alapszabályok szerint alakult meg Wallentinyi Dezső dr. tanár-elnök vezetése mellett 1903. szeptember 30-án és október 3-án tartott alakuló ülésein, mely üléseken a következők választottak meg tisztviselőkkül:

1. Ifjúsági elnökké: Schmidt Artur VI. o. tan.
2. Titkárrá: Molnár Sándor VI. o. tan.
3. Főjegyzővé: Stech Dezső VI. o. tan.
4. Pénztárossá: Molnár István VI. o. tan.
5. Aljegyzővé: Kovács Lajos V. o. tan.
6. Ellenőrré: Svingor Jenő V. o. tan.

A kör tagjai csak V. és VI. oszt. tanulók lehetnek s közülök az V-ből 27-en, a VI-ből pedig 28-an voltak a kör tagjai, az összes tagok száma tehát 55 volt. Tagsági díj egész évre 1 korona volt.

A kör az alapszabályok értelmében hetenként egyszer, legfeljebb egy óra hosszáig terjedhető üléseket tartott. (Rendesen szerdán délután 2—3-ig.) S összesen tartottunk a két alakuló ülésen kívül 16 rendes, 3 pót és 2 rendkívüli diszülést.

A jegyzőkönyvek szerint a rendes üléseken 28 szavalat hangzott el. Ezek közül emlékkönyvi dicséretet kapott 1, dicséretet 7. Jó fokra vett a kör 4 szavalatot, méltányolt 12-öt, tudomásul vett 3-at, elvetett 1-et

A beadott munkák közül megbírált a kör 17 művet s ezek közül prózai mű volt 3, verses 14. Ezek a kör előtt felolvastatván, dicséretet kapott 6. Jó fokra vett a kör 3 művet, méltányolt 6-ot, tudomásul vett 2-öt, elvetett 1-et.

A 17 bírálat közül megdicsért a kör 3-at, jó fokra vett 7-et, méltányolt 4-et, tudomásul vett 2-öt, elvetett egyet.

A két rendkívüli diszülés közül az egyiket a kör október 6-án tartotta.

Ezen az elnöki megnyitót tartotta Schmidt Arthur ifjúsági elnök, megemlékezőn a nagy nap emlékére; szavaltak:

Pongó László és Karsai Jenő VI. oszt. tanulók; felolvasott: Solymossy József VI. oszt. tanuló s Wallentinyi Dezső dr. tanár-elnök zárószavai fejezték be az ülést, melyen a kör tagjain kívül az ifjúság számos tagja volt jelen.

A másik diszülését a kör márczius 15-én tartotta, melyen szintén megjelentek az ifjúság közül sokan, azonkívül Fábry János iskolánkknak volt kitünő tanára, minden nemes törekvés pártolója, a tanári kar részéről Loysch Ödön igazgató, Kerekes Dezső, Komáromy Géza és Schwalm Nándor tanárok.

Az ünnep sorrendje a következő volt:

1. Megnyitó. Schmidt Artur ifjúsági elnöktől.
2. „Nemzeti dal“ Petőfitől. Szavalta: Pongó Lajos VI. oszt. tan.
3. „Márczius 15.“ Tanulmány, pályanyertes mű. Felolvasta: Schmidt Arthur VI. oszt. tan.
4. „Magyarok esküdjünk“. Abrányi Emiltől. Szavalta: Karsai Jenő VI. oszt. tan.
5. Pályanyertes mű felolvasása: Solymossy József VI. oszt. tanulótól.
6. „A magyarok Istene.“ Szavalta Baskay Gyula V. oszt. tanuló.
7. Ünnepi zárszó Wallentinyi Dezső tanár-elnöktől.

A kör a márczius 15-iki felolvasásokra és szavalatokra pályázatot hirdetett. A beérkezett művek közül jutalomban részesült: Schmidt Artur VI. oszt. tan. „Márcz. 15.“ című tanulmánya (10 kor.), Solymossy József VI. oszt. tan. „Haza és szabadság“ jeligés alkalmi beszéde (5 kor.), ugyanennek „Márczius 15-én“ című költeménye (3 kor.), Kovács Dezső V. oszt. tan. „Szabadság, egyenlőség, testvériség“ jeligés beszéde (2 kor.), Pongó László VI. oszt. tan. a „Nemzeti dal“ elszavalásával (5 kor.), Karsai (Kohn) Jenő VI. oszt. tan. Abrányi: „Esküdjünk“ című költ. elszavalásával (5 kor.) és Baskay Gyula V. oszt. tan. Várad: „Magyarok Istene“ című költ. sikerült elszavalásával (5 kor.)

Jutalmakra tehát összesen 35 koronát osztott ki a kör. Ehhez hozzáadva 1 kor. 18 fillér írószer kiadást, az összes kiadás 36 kor. 18 fillérre rugott. Ezzel szemben a bevétel volt: 55 tag évi tagsági díja 55 korona, mulasztásért 2 korona 30 fillér, összes bevétel 57 korona 30 fillér. A felmaradt 21 korona

12 fillért takarékpénztárban elhelyezve marad a jövő évre szabad rendelkezésre.

Wallentinyi Dezső dr.,
a „Pósa-kör“ tanár-elnöke.

*

III. Bethlen Gábor kör. Az V—VIII-ik osztály ref. növendékeiből „Bethlen Gábor kör“ elnevezéssel ifjúsági gyülekezet szerveztetett gondnokkal, presbiterekkel, diakónusokkal és kántorral. A gyülekezet minden szombaton 5—6 óra közt, a gimnázium egyik termében, istentiszteletet tartott, a vallás-tanárnak, mint lelkésznek vezetése alatt. Az istentisztelet állott elő és utóéneklésből, elő és utóimádságból, vallásos vagy hazafias tartalmu felolvasásból vagy szabad előadásból (a tagok vagy a lelkész által) és ugyanolyan tartalmu szavalatokból. A diakónusok jótékony czélokra a tagok közt 31 korona almisznát gyűjtöttek. A presbiterek az ifjúság jó magaviseletére ügyeltek fel. A kurátor imádkozókról, felolvasókról és szavalókról gondoskodott. Küldöttségileg részt vettek a tavalyi kurátornak, Seres József sárospataki theológusnak a temetésén s koporsójára koszorut kildöttek és sírjánál egyik gyülekezeti tag: Pósa Béla által beszédet tartattak. A gyülekezet ez évi kurátora Papp Ferencz VIII. oszt. tanuló volt.

*

IV. Ifjúsági olvasó és sakkör. Elnök Kerekes Dezső tanár, ifjúsági elnök Kőrössy István, ellenőr Kozma Benedek. Tagjai voltak a VII. és VIII. osztály tanulói, az V. és VI. osztályból az önként vállalkozók. Tagsági díj 2 korona egy évre, a sakköré külön 2 korona. A kör a következő lapokat járatta: Vasárnapi Ujság, Ország-Világ, Uj Idők, Hét, Tanulók Lapja, Borsszem Jankó, Kakas Márton, Egyetértés, Pesti Napló, Budapesti Napló, Jövendő, Der gute Kamerad. Az olvasóterem nyitva volt este 5—7 óráig külön napos felügyelete alatt.

*

V. Az ifjúsági dalkör. A főgimnázium ifjúsági énekkarában, mint szereplő tag, részt vett az 1903—4. iskolaévben 54 tanuló és pedig: az I. osztályból 9, a II. osztályból 13, a III. osztályból 2, IV. osztályból 9, az V. osztályból —, a VI. osztályból 3, a VII. osztályból 8, a VIII. osztályból 10, összesen 54. Az énekkar 7 darabot tanult be. (Hymnus, Szózat,

Fel, fiuk!, Óh nagy Isten! . . ., Kossuth-dal, A Rajna öre, Kurucz dalok.) Mint e kimutatás is mutatja, a dalkör ez évben is dicséretes buzgalommal működött. Kiváló sikerrel vett részt az összes iskolai ünnepélyeken, a melyeknek művészi színvonalát szabatos előadással nagyban emelte. Ez a siker s az ifjúság énekművészet iránti vonzalmának felébresztése, ápolása és az ifjúsági dalkör mai színvonalra emelkedése, mind Matolcsy Pál karvezető művészi szakértelmét és kitartó lelkesedését dicséri, mint a ki immár 10 éves buzgó és szakszerű vezetésével, ugyszólván a semmiből teremtette meg ifj. dalkörünket. Őszinte sajnálattal kell tehát most tőle búcsút vennünk, midőn a helybeli áll. el. leányiskola igazgatójává neveztetvén ki, s ez uj, szép állásában munkaköre jelentékenyen megszaporodván, énekkarunk további vezetéséről lemondott. Neve énekkarunkkal mindörökre egybeforrott!

*

VI. Ifjúsági zenekör. Az egyesületnek a lefolyt évben 14 tagja volt, a kik dr. Veres Samu tanár elnöke és a helybeli cigány-zenekar primásának vezetése mellett számos darabot tanultak be heti 2 órában.

A zenekör a Rákóczy és márczius 15-iki ünnepélyen, valamint az ifjúság által rendezett hangversenyen működött a nyilvánosság előtt, mindannyiszor teljes sikerrel. Ifjúsági elnök: Kolbenheyer Zoltán VIII. oszt. tanuló, pénztárosa: Schmitt Pál VIII. oszt. tanulók voltak.

*

VII. Tornakör. A körnek a lefolyt tanévben volt 53 rendes tagja, kik közül az év folyamán indokolt okokból kilépett 7 tag.

Az 1903. év szeptember hó 23-án tartott alakuló gyűlésen ifjúsági elnökké: Kandra István VIII. oszt. tanuló, alelnökké: Barthó András VII. oszt. tanuló, pénztárossá: Pósa Béla VIII. oszt. tanuló, jegyzővé: Molnár István VI. oszt. tanuló választottak meg s a már előbbi években megerősített alapszabályok felolvasatván, a kör tagjai az előirt heti 2 órán működésüket a vezető tanár tanítása és felügyelete mellett megkezdték.

A kör szorgalmas tagjainak buzgó fáradságuk eredményét a körnek 1904. június hó 11-én tartott estélyén volt alkalmuk, bár csekély számu, de igen diszes és előkelő közönség előtt

bemutatni, hol is a választékos program minden egyes számát valmint minden egyes gyakorlatot sűrű taps és lelkes éljenzés jutalmazott.

Az estély programja a következőkép volt összeállítva:

- I. Felvonulás a Rákóczy-induló hangjai mellett.
- II. Minta csapat tornázás a korláton.
- III. Fűzér-táncz (kurucz-dalokra.)
- IV. Minta csapat tornázás nyujtón és gyűrű-hintán.
- V. Gulák.
- VI. Vivás.

A program befejeztével táncz következett.

Habár ezen estély a kör alapját nem növelte, s csupán erkölcsi diadalt s elismerést küzdött ki magának, remélhető, hogy már a jövő iskolai év az anyagi siker terén is lépést tartand az erkölcsivel. Ugy legyen **Szigeti Benedek Gyula** a „Tornakör“ tanár elnöke.

*

VIII. Ifjúsági gyámintézet. Ez egyesület az elmúlt iskolai évben is hiven teljesíté kötelezettségét s megfelelő nemes hivatásának, a mennyiben t. i. a tanulók fogékony szívében ébresztgette és hűségesen ápolgatta a jótékonyság iránti hajlamot, a mások szegénysége iránti emberbaráti könyörületet. — Az ifjúság, a tanár-elnök, a közpénztáros és az ifj. osztálypénztárosok állandó buzditása mellett ez évben is buzgón gyűjtött.

Az évi bevétel a következő volt:

1. Mult évi maradvány	3 kor. 39 fill.
2. Tóth József vas. hiv. adománya	20 kor — fill.
3. N. N. adománya a III. osztályból	— kor. 20 fill.
4. Az I. osztály évi gyűjtése	7 kor. 68 fill.
5. A II. osztály évi gyűjtése	6 kor. 93 fill.
6. A III. osztály évi gyűjtése	3 kor. 22 fill.
7. A IV. osztály évi gyűjtése	1 kor. 81 fill.
8. Az V. osztály évi gyűjtése	6 kor. 26 fill.
9. A VI. osztály évi gyűjtése	21 kor. 09 fill.
10. A VII. osztály évi gyűjtése	14 kor. 02 fill.
11. A VIII. osztály évi gyűjtése	7 kor. 90 fill.
12. Folyamodvány-bélyeg (Loysch)	1 kor. — fill.
13. Varga közpénztáros többlet befiz.	— kor. 11 fill.
Az összes bevétel tehát	93 kor. 61 fill.

volt. — Ez összeget a tanári kar hozzájárulása alapján a következőképen osztottak szét:

1. A gömörmezei ev. ref. e. gyámintézetnek	20 kor.
2. Az ág. h. ev. e. e. gyámintézetnek	16 kor.
3. A Leopoldianumra	4 kor. 20 kor.
4. A nagyváradai ág. h. ev. templomra	2 kor.
5. A budapesti ev. ref. templomra	2 kor.
6. A budapesti protestáns árvaháznak	6 kor.
7. A rozsnói ker. protestáns árvaháznak	10 kor.
8. Saját ifjúsági segélyalapunkra	20 kor.
9. Az ifjúsági kölcsönkönyvtárra	10 kor.

Összesen: 90 kor.

A felmaradó 3 kor. 61 fillérből levonván a szétküldési postaköltséget, a többi a jövő évre marad takarékpénztárban gyümölcsöztetve

Mindazon tanulóinknak, a kik egyrészt Varga Pál VIII. o. t. főpénztárossal az élükön, mint osztálypénztárosok (névszerint: Farkas Balázs I. o., Lukács Béla II., Dzurányi László III. o. t. Tóth Sándor IV. o. t., Svingor Jenő V. o. t., Molnár István VI. o. t., Barthó András VII. t. és Gömör Gyusztáv VIII. tanuló) a gyűjtésben buzgólkodtak, másrészt filléreikkel mint tagok — s ezek között ez évben is külön és örömmel dicsérem meg a VI. osztály derék tanulóit, a kik az áldozatkészségben ismét legelől jártak! — a szép eredményhez serényen és készséggel hozzájárultak: mindnyájokat ezuttal megdicsérem s szívem szerint kívánom, hogy mindig több és több derék követőre találjanak s a jótékonyság gyakorlásában soha el ne lankadjanak! Buzditsa fel őket az az öröndetes tény, hogy szerény egyesületünk rövid 30 éves fennállása óta immár több, mint 1800 koronát osztott szét jótékony egyházi célokra felekezeti különbség nélkül.

Wallentinyi Dezső dr.,
gyámint. elnök.

IX.

Taneszközök.

Részint helyszüke miatt, főleg azonban azért, mert az új tanépület építése folyamatban van és 1904. szeptember 1-én rendeltetésének át fog adatni, taneszközeink szaporításánál a legszükségesebbekre kellett szorítkoznunk és különösen azon gyűjteményeink fejlesztéséről lemondanunk, a melyek térszüke miatt külön termekbe nem voltak helyezhetők.

I. A tanári könyvtár. Tanári könyvtárunk ez évi állapota szoros összefüggésben állott az új építkezésekkel. Tekintve azt, hogy az új főgimnáziumi épület felemelése rendkívüli anyagi áldozatokba került, az elmúlt év folyama alatt csak a legszükségesebb beszerzésekre szorítottunk. Egész könyvtári állományunk rendezése és újból való lajstromozása csak az új könyvtári terembe való átköltözés után a nyári szüneti folyama alatt fog eszközöltetni s így csakis akkor lehetünk abban a helyzetben, hogy teljesen pontos adatokkal számolhassunk be. A múlt évi állomány, (melyet az eddigi lajstromokból 10.300 drb. könyvben és füzetben állapítottunk meg) minden valószínűség szerint számszerűleg csökkenni fog, amennyiben a sem történeti, sem irodalmi becses nem bíró s így könyvtárilag is értéktelen műveket, különösen pedig a szakadozott kettős példányokat kiselejtezzük. Könyvtárunk tehát a jövő iskolai év folyama alatt diszes, új helyiséget nyer teljesen megfelelő butorberendezéssel s ugyanakkor fejlődésnek is új stádiumába lép. Az erre vonatkozó pontos adatokkal jövő évi értesítőnkben fogunk beszámolni.

II. Az ifjúsági könyvtár, a tanulók tanulmányi köre és felfogása szerint a lefolyt évben is 4 csoportban kezeltetett egy-egy tanár felügyelete és ellenőrzése mellett. Az első csoportból az I—II., a másodikból a III—IV., a harmadikból

az V—VI. és a negyedikből VII—VIII. osztály növendékei kaptak hetenkint egyszer megfelelő olvasmányokat.

Az első csoport állománya 218 kötet, óre: Horváth Albert.

A második csoport állománya 206 kötet, óre: Dr. Veres

Samu.

A harmadik csoport állománya 230 kötet. Szaporodott az idén Gyulai Pál: Vörösmarty életrajzával és Dr. Nógrádi László: Lázadók cz. regényével. Az V. osztályból 35, a VI. osztályból 42 tanuló járt állandóan a könyvkiosztásra. Ezek az egész év folyamán összesen 750 kötet könyvet vettek ki, még pedig az V. oszt. 390, a VI. osztály 360 kötetet. A könyvek kiosztásánál Szabó Gyula VI. oszt. tanuló segédkezett, óre: Dr. Wallentiny-Dezső.

A negyedik csoport állománya 340 kötet, óre: Kereker-Dezső.

Az ifj. kölesönkönyvtár czimjegyzéke:

I. osztály: „1—2. Szinnyi: Magyar nyelvtan.

3. Roseth: Latin olvasó.

4—7. Lasz I.: Földrajz

8—14. Gerewich: Planimetria.

15—18. Sztérényi: Természetr. „

II. osztály: „19—26. Badics: Magyar olvasó.

27. Roseth: Latin olvasó.

28—31. Lasz I.: Földrajz.

32. Sztérényi: Természetr. „

33—36. Gerevich: Stereometria. „

III. osztály: „37—41. Badics: Magyar olvasó.

42. Lasz I.: Földrajz.

43. Szinnyi: Magyar nyelvtan.

44—45. Szádeczky: Történelem

46—47. Szemák: Német nyelv. és olvasó.

48—49. Horváth: Fizika és fizikai földrajz.

50—52. Roseth: Phaedrus meséi.

53—55. Gerevich: Konstruktív planimetria. „

IV. osztály: „56—57. Négyessy: Stilisztika.

58. Lehr: Arany Toldi. „

III. osztály: „59. Roseth: Cornelius Nepos. „

IV. osztály: „60—61. Sztérényi: Növénytan. „

62. Szádeczky: Történelem.

63—66. Szemák: Német nyelv. és olvasó.

- 67—68. Gerevich: Konstruktív planimetria.
 V. osztály: „69—71. Négyessy: Rhetorika.
 72. Wagner: Algebra.
 73—74. Wagner—Horvát: Római régiségek.
 75. Szemák: Német nyelvtan.
 76. Mika: Világtörténet.
 77—79. Jancsó: Magyar irod. olvasmányok.
 80. Szerelemhegyi: Görög hit- és magánrégiségek.
 81. Močnik—Wagner: Geometria.
 82. Szterényi: Állattan.
 83. Kovácsy: Keresztyén egyháztörténet.
 VI. osztály: „84—86. Négyessy: Poetika
 87. Kovácsy: Keresztyén egyháztörténet.
 V. osztály: 88. „Kaposy: Pro Archia poeta.
 89. Csengery: „Athologia Latina.“
 VII. osztály: 90. „Močnik—Wagner: Geometria.“
 VI. osztály: 91. „Močnik—Wagner: Geometria.
 92. Livius XXI—XXV.
 93. Bartal—Malmossy: „Jegyzetes Livius.“
 VII. osztály: 94. „Hitrich: Sallustius bellum Jugurthum.
 95. Jánosi: Cicero Philippikái.
 96. Horváth—Wagner: Római régiségek.
 97—98. Simonyi: Latin Szókönyv.
 99. Szilassy: Thukididesz I.“
 VIII. osztály: 100. „Szilassy: Thukididesz II.“
 VI. osztály: 101. „Négyessy: Poetika.
 102. Horváth—Wagner: Görög régiségek.
 103. Szterényi: „Ásványtan.“
 VII. osztály: 104. „Beöthy: Irodalom történet I.“
 VIII. osztály: 105. „Beöthy: Irodalom történet II.“
 VII. osztály: 106. „Jánosi: Cicero Philippikái.
 107. Hitrich: „Sallustius bellum Jugurthum.“
 II. osztály: 108. „Szterényi: Természetrájk.“
 VII. osztály: 109. „Simonyi: A magyar nyelv rendszere.
 110. Holub—Köp. Magyar—Latin szótár.
 111. Holub—Köp. Latin—Magyar szótár.
 112. Lévy—Vida: Görög—Magyar szótár.
 113. Ballagi: Magyar—Német Német—magyar szótár.
 114. Burián: Latin—Magyar szótár.
 115. Lévy—Vida: Magyar—Görög szótár “

E könyveket minden szegénysorsu és törekvő tanulónak ingyen adjuk egy évi használatra, bélyegtelen folyamodvány alapján, melyhez csupán az isk. bizonyítvány melléklendő.

III. Természettani muzeum gyarapodása:

Állattani rész. Tengeri ördög kitömve, Helgolandból hozta Loysch Ödön igazgató ur. Örvös rigó, Szinyecz hegyen lőtte Bodor István tanár ur. Biológiai kitömetése 7 koronába került. Vizi csibe Homonnáról, kitömve adta Konratovics III. oszt. tan. Jégmadár Kassáról, kitömve adta Altdorffer Lucián volt növendékünk. Görény, Náray Ede IV. o. t., kitömetése 9 koronába került. Botrog (cancer pagurus) Fiuméből, Ruszkay Zoltán VIII. o. t. Egerész ölyv, Szabó Gyula VI o. t. Mocsári teknős Kaálból, Dutkai Gyula VI. o. t. Orsóhal a Rimából, Halász József urtól. Gömörmegei legyek és hártvászárnyu rovarok gyűjteménye 15 kor. Szébb lepkegyűjtemény 8 kor. Az V. osztály gyűjteményéből egy nagyobb fiók lepkegyűjteményt állítottunk össze. Darázsfészek, Král Károly V. oszt. t. Cicada és phylloxera, Fábry János nyug. tanár urtól.

Növényntani rész Helleborus purpurascens (pirosló hunyor), a borsodmegei Pogányvárról hozta Terray István ur, részben szárításra, részben elültetésre.

Ásvány-, kőzet-, geológiai rész. Habkő, Tomay I o. tanulótól.

Vegyntani rész. Bunsen-féle absorptiócső, asbest szövet és csésze, biztosító tölcser, chlorgázfejlesztő, 2 csepegető üveg, 10 darab csillámlemez, Staedler-féle deflegmator, Liebig-féle gázfejlesztő, Bunsen-féle gazométerkészülék a levegő szénsavtartalmának meghatározására, annak meghatározására, hogy a vízgőz sűrűsége kisebb mint a levegőé, a szénsav meghatározására és elnyelésére káliluggal. Nitrogén meghatározó. Szárító készülék. Barthel-féle lámpa. Platina-tapló. Választó tölcser, Woulff-féle palaczk, Üvegtál pneumatikus kádnak. Lombikok, főző-poharak, üvegrudak, üvegesövek, kaucsuk-dugók, kaucsuk-csövek Összesen 232 kor. értékben.

A gyűjtemény áll: állattani fali képek: 68 darab, állatok és ismertető alkatrészek 2314 darab, növényntani fali képek 40 darab, növény-minták, részek és szárított növények 4166 darab, ásvány, kőzet, geológiai képek és minták 60 darab, ásványok leltározva 500 darab. Körülbelül fele nincs leltározva.

Vegyes apróság: 160 darab. Vegyi szerek: 155 darab, eszközök: 216. — A muzeum kezelője: Horváth Zoltán.

IV. Természettani muzeum gyarapodása: Heron kutja 46 kor. Weinhold készülék a gázok átömlésére 9 kor. Chemiai harmonika 7.5 kor. Barthal-lámpa 36 kor. Mariotte-cső léghőmérővel 80 kor. Buvárharang 26 kor. Mechanikai állvány mellékkészülékekkel 190 kor. Óraszerkezet-minta 25 kor. Aracometek 16 kor. Mariotte-palaczk 6.6 kor. Légszivattyu és több eszköz javítása 177 kor. Hangvilla 27 kor. Összesen 649 kor. 10 fillér.

*

V. Pénz és régiségtani gyűjteményünket szaporították: id. Szabó József VI. o. t. egy kis várpuska-vasgolyóval a visegrádi várból Krémer Zoltán VII. o. t. 1 db. Lipót korabeli ezüstpénzzel; Seres Zoltán VII. o. t. ugyanazzal; Pichler Pál VIII. o. t. egy drb. római pénzzel; Harczer Sándor V. o. t. egy drb. ezüstpénzzel; Bodiczky Endre III. o. t. 4 drb. Kosuth-bankóval; Krémer Zoltán VII. o. t. egy drb. Rákóczy polturával! Biszterszky Lajos II. o. t. egy drb. római pénzzel; Dráváczecky Jenő I. o. t. egy drb. nagy vaséremmel a reformáció korából. Összesen 12 drb.

*

VI. Földrajzi szertárunk gyarapodott: Magyarország politikai térképével és Magyarország hegy- és vízrajzi térképével egyenkint 12, összesen 22 kor. értékben.

*

VII. Rajzszerterárunk állománya:

a) Lapminták. 1) „G. Schreiber malerische Körperstudien“ 2 drb. 2) Jakobsdahl „Grammatik der Ornamente“ 17 darab. 3) „Taubinger,“ fejek 1 drb. 4) „Julien, etudes des crayons“ 5 drb. 5) „Barque Ch. cours dessein“ 5 drb. 6) Krétatanulmányok 1 drb. 7) „Le portefeuille des ornements“ 5 drb. 8) „Várdai Sz. nagy faliminták a szabadkézi rajzoláshoz.“ „Zsitvay minták a szabadkézi rajzoláshoz“ 90 drb. 10) „Várdai Sz. kéziminták“ 118 drb. 11) „Dekorative Vorbilder“ 63 darab.

b) Domború minták gipszből. 1.) Fejminták, építészeti részletek, régi és újabbkori ékitmények, görög-edények, összesen 25 drb.

c) Geometriai készülékek. Geometriai fatestminták 7 darab.

Szaporodás. 1) „Dolmetsch: Ornamentenschatz“ 24 füzet. 2) „C. Obach: Das Landschaftzeichnen“ 14 füzet. 3) „Decorative Vorbilder“ 11 füzet. 4) „Gróh István: Magyar stilusu rajzminták“ 80 darab.

*

VIII. A tornaszertár ez iskolai évben a következő eszközökkel gyarapodott:

4 drb. bambusz ugrórúd á 10 kor.	. . .	40 kor.	— fil.
2 „ füleslabda á 11 „	. . .	22 kor.	— fil.
1 „ futball-labda á 9 „	. . .	9 kor.	— fil.
1 „ 7.25 klgros súlyzó súlydobáshoz		9 „	— „
20 „ fenyőfaléc a magos ugrási mér- czőkhez á 18 fillér		3 „	60 „
10 drb. fenyőfaléc a rudugrási mér- czőkhez á 24 fillér		2 „	40 „
Javitások a régi eszközökön		20 „	— „
Összesen:		105 kor.	— fil.

értékben.

X.

Adományok.

a) Az alaptőke gyarapítására: A rimaszombati takarékpénztár 600 kor., a gömörmezei nép- és iparbank 100 kor., összesen 700 kor.

b) Folyó kiadások fedezésére: A rimamuránsalgótarjáni vasmű-részvénytársaság 100 kor., a tiszáninneni ev. ref. egyházkerület 33 korona 71 fill., összesen 133 korona 71 fillér

c) Ösztön- és pályadíjakra: Fábry János nyug. főgimn. tanár ösztöndíj alapítványa, a melynek kamatából a természettudományok terén legjobb előmenetelt tanúsító tanítványaink jutalmaztatnak: 200 kor. Hanvay Zoltán földbirtokos ur alapítványa a magyar nyelvben legjobb előmenetelt tanúsító idegen ajku tanítványaink jutalmazására: 100 korona. Az első alapítvány az egy. prot. főgimnázium fennállásának 50 éves évfordulója alkalmából van letéve, a másodikat a honfui kegyelet sugalmazta, mert felejtetetlen költőnk Jókai Mór halála alkalmából adományoztatott koszorúválság czimén. Ezeken kívül a gömörmezei közművelődési egyesület 60 kor., a rimaszombati polgári olvasóköri 20 kor., Bazilidesz János 20 kor., özv. Jánosdeák Andrásné 20 kor., özv. Stelkovics Istvánné 20 kor., özv. Szabó Károlyné 20 kor., Soós Ferencz építész és neje Gyulai Hermin 40 kor. és a tamásfalvi Petőfi-egyesület 10 koronát adományozott. Összesen 510 korona.

b) A tápintézet folyó költségeinek gyarapítására: A rimaszombati takarékpénztár 40 kor., a gömörmezei nép- és iparbank 20 kor., a gömörmezei takaré- és hitelszövetkezet 10 kor., báró Radvánszky Béla ur 100 kor., a mosonyi ág. hitv. ev. esperesség 14 kor., a pozsonymegyei ág. hitv. ev. esperesség 26 kor 46 fill., a ruszti ág. hitv. ev. egyház 2 koronát, a tiszadada ev. ref. egyház 2 koronát adományozott, kérvényezésből befolyt 2028 kor. 31 fill. Összesen 2242 kor. 77 fill.

Tápintézeti vagyon a múlt évi jóváhagyott számadás szerint:

1. Banki betétek	65966 kor. 03 fillér.
2. Részvények	840 " — "
3. Kintlevő alapítvány	1020 " — "
4. Tartozások	1303 " 93 "
5. Pénztári maradvány	971 " 66 "

Összesen: 70101 kor. 62 fillér.

Ebből ujabbban 63236 kor. 90 fillért építkezésre kölcsönvett a főgimnázium.

Horváth Zoltán,
tápintézeti gondnok.

XI.

Ösztöndíjak, jutalmak és segélyezések.

1. A Baksay István-féle takarékpénztári részvény 44 korona osztalékát kapta Kerekes Tibor II. o. t.
2. A Baksay István-féle 2000 kor. családi alapítvány kamatát, 80 kor. 80 fill. Stech Dezső VI. o. t.
3. A Baksay István nevét viselő jubileumi alapítványnak kamatát, 80 kor. 80 fill. Molnár István VI. o. t.
- 4–5. A Dapsy Vilmos-féle egyik 2000 kor. alapítvány kamatját 80 kor. 80 fill. kapta Hubay Mihály VII. o. t., míg a másik ugyancsak 2000 kor. alapítvány után 80 kor. 80 fill. kapott Kiss Lajos VII. o. t.
6. A Huszt József-féle 2000 kor. alapítvány kamatját, 80 kor. 80 fill. kapta Huszt Ferencz VII. o. t.
7. A Nagy Lajos-féle 2000 kor. alapítvány kamatát, 80 kor. 80 fill. kapta Buday Aladár VII. o. t.
8. A Miklovics György-féle 2000 kor. alapítvány kamatát, 80 kor. 80 fill. Paál László VII. o. t.
9. A Káposztás Józsefné szül. Nagy Mária-féle 2000 korona alapítvány kamatát, 80 kor. 80 fill. kapták egyenlő részben megosztva Kerekes Béla VIII. és Molnár László VI. o. t.
10. A Piskálszky Endréné szül. Kovács Julianna-féle 2000 kor. alapítvány kamatát, 80 kor. 80 fill. kapta Peternell Károly VIII. o. t.
11. A Lichárd Károly-féle 2000 kor. nagyobb alapítvány kamatát, 80 kor. 80 fill. kapta Schmidt Arthur VI. o. t.
12. Ugyanannak kisebb, 400 kor. alapítvány kamatát 16 kor. 96 fill. kapta Frenyó Lajos IV. o. t.
13. A Huszt Andrásné szül. Barkassy Lidia

1200 kor. alapítvány kamatát 48 kor. 48 fill. kapta Kovács Lajos V. o. t.

14. Csider Károly emlékére tett 600 kor. alapítvány kamatát 24 kor. 24 fill. kapta Vályi Ferencz IV. o. t.

15. A Csider László emlékére özvegye Dapsy Emma által tett 2000 kor. alapítvány felének kamatát 40 kor. 40 fill. nyerték egyenlő részben Papp Ferencz VIII. és Svingor Jenő V. o. t.

16. A Káposztás József emlékére özvegye Zehery Júlia által tett 400 kor. alapítvány jövelemét, 20 kor. kapta Sággy Zoltán III. o. t.

17. A Stelkovich István emlékére özvegye Miks Anna által tett 400 kor. alapítvány jövedelmét, 20 kor. kapta Gabonás János IV. o. t.

18. A Reguly Péter emlékére nővére Félix Pálné szül. Reguly Johanna által tett 400 kor. alapítvány kamatát 16 kor. 16 fill. kapta Bódi Pál VII. o. t.

19. A Hanvay Zoltán által tett 200 kor. alapítvány kamatát 8 kor. 08 fill. kapta a magyar nyelvben tanusított előmeneteleért Figuli Pál VI. o. t.

20. A Fábry János által iskolánk fennállásának 50 éves évfordulója alkalmából tett 200 kor. alapítvány kamatát 12 kor. 04 fillért, kapta a természetrajzban tanusított előmeneteleért Szabó József VI. o. t.

21. A Zehery István emlékére édes anyja, előbb Zehery Istvánné, majd Káposztás Józsefné szül. Nagy Mária által adományozott 4 drb. „Gömörmegeyi nép- és iparbanki részvény“ ezidei osztalékát, 36 kor. egyenlő részben megosztva nyerték Murányi László IV. o. t. és Tóth Kálmán I. o. t.

22. A koszoru-alap jövedelmét 20 kor. kapta Dorka László VII. o. t.

23. A zeherjei ev. ref. egyház 240 kor. alapítványának kamatát 9 kor. 68 fill. kapta Szóke Sándor II. o. t.

24. A Pelsőcz-Szentpétery-féle 200 kor. alapítvány kamatát, 8 kor. 48 fill. kapta Harnócz Gyula III. o. t.

25. A Káposztás József által adományozott fürdő-részvény árának (84 kor.) jövedelmét 3 kor. 31 fill. kapta Laurenczy Vilmos II. o. t.

26. A Jánosdeák Andrásné által adományozott 20 kor. kapta Figuli Pál VI. o. t.

27. A gróf Forgách Gyuláné 400 kor. alapítványának kamata, minthogy a letett tőke az 1000 koronát még nem érte el, a tőkéhez csatoltatott.

28. A rimabrézói-likéri alapítvány kamata szintén a tőkéhez csatoltatott.

29. Az athletikai klub tőkéjének jövedelmét 9 kor. 16 fill. kapta Barthó András VII. oszt. t.

30. Az ifjusági segélyalapról kaptak: Král Károly V. és Frenyó Lajos IV. oszt. t. 10—10 koronát, Végh Vilmos V., Kozlay Kálmán IV., Dzurányi László III., Veliacsek Károly III. és Laurenszky Vilmos II. oszt. t. 6—6 koronát.

31. A helybeli korcsolyaegylet elnöksége, mint minden évben, ugy ezidén is 16 drb. korcsolya jegyet bocsátott rendelkezésünkre, szegénysorsu és jó előmenetelű tanítványaink közt való szétosztás végett. Ezeket megkapták: Kerekes Béla és Pósa Béla VIII. o. t., Huszt Ferencz és Dorka László VII. oszt. t., Kiss Lajos és Schmidt Arthur VI. oszt. t. Kovács Lajos és Král Károly V. oszt. t., Frenyó Lajos és Gabonás János IV. oszt. t., Ságghy Zoltán és Veliacsek Károly III. oszt. t., Szőke István és Laurency Vilmos II. oszt. t., Engler István és Tóth Kálmán I. oszt. tanuló.

A kiosztott jegyek értéke 64 korona.

32. Tandijmentesek voltak: teljesen mint tanárok fiai Kerekes Jenő VII., Lenner Ferencz V., Kerekes Tibor II. és Veres Loránd II. oszt. tanulók. Mint énekesek: Csapó Gyula IV., Loffay Lajos IV., Murányi László IV., Tóth László IV., Csefő Lajos I. és Bodon Lajos I. oszt. tanulók. Azonkívül Bódi Pál VII., Dorka László VII., Huszth Ferencz VII., Paál Gyula VII., Figuli Pál VI., Schmidt Arthur VI., Kovács Lajos V., Huszth Elemér III., Veliacsek Károly III. és Laurency Vilmos II. oszt. tanulók. Féltandijmentességet élveztek: Kemény Miklós VIII., Litkey József VIII., Kiss Lajos VI., Molnár László VI., Kovács Zoltán V., Frenyó Lajos IV., Gabonás János IV., Dzurányi László III. és Szőke Sándor II. oszt. tan. Összesen elengedettett 1176 korona.

33. Tápintézeti díj elengedésben részesültek: teljesen: Kerekes Béla VIII. mint fősenior, Barthó András VII., Hubay Mihály VII., Figuli Pál VI. és Veliacsek Károly III.

oszt. tanulók. Féliidiját fizettek: Farkas József VIII., Gömörv Gusztáv VIII., Varga Pál VIII., Hanesz Hugó VII., Tóth Sándor IV., Frenyó Lajos IV., Kozlay Kálmán IV., Ságghy Zoltán III. oszt. tan. 80 korona elengedésben részesült Kemény Miklós VIII. oszt. tanuló a Lichárd Károly-féle alapról, 64 korona elengedésben Czinyéri Barna VII. oszt. tanuló a Kun Bertalan-féle alapról. 45 korona elengedésben: Peternell Károly VIII. oszt. tanuló. 30 korona elengedésben: Szőke István IV. Bárczy László II. oszt. tanulók. 20 korona elengedésben: Skrovina Pál VI., Kozlay Béla II., Hanesz Pál II. és Bodon Gyula II. oszt. tanulók. 15 korona elengedésben: Bienik János VI., Král Károly V., Kubinyi Gyula IV., Kossuth Tivadar III., Engler István I. és Dzurányi Gyula VII. oszt. tanulók. 10 kor. elengedésben: Seres László VII. oszt. tanuló.

Összesen elengedetett 1509 korona.

Külső ösztöndij és segély.

1. A gr. Teleky Róth Johanna-féle alapítványból 70—70 koronát kaptak: Gömörv Gusztáv VIII. és Kemény Miklós VII. oszt. tanulók.

2. A jövedék-alapról 200—200 koronát Frey Ottó VIII. és Végh Vilmos V. oszt. tanulók.

Az 1903—4. tanévben tehát segélyezésre fordítottunk:

1. Tápintézeti segélyezés	1509 kor. — fill.
2. Tandij elengedés	1176 kor. — fill.
3. Ösztöndijak	1215 kor. 06 fill.
4. Korcsolyajegyek értéke	64 kor. — fill.
5. Jutalom és pályadíjakra	223 kor. — fill.
6. Külső ösztöndijak	540 kor. — fill.

Összesen . 4727 kor. 06 fillér.

XII.

A tanuló ifjuság neve és érdemsorozata.

I. Osztály.

A tanuló neve	Magaviselet	Vallás	Magyar	Latin	Földrajz	Természetr.	Mennyiségtan	Rajz mértan	Szépíráás	Torna
Bálint Sámuel ág. ev.	1	1	3	3	2	1	3	2	2	2
Básthy Zoltán ev. ref.	1	1	3	3	3	2	4	4	3	2
Bendó Márton ág. ev.	1	2	4	3	4	3	4	3	3	2
Blumenthal Kálmán izr.	2	2	3	3	3	3	4	3	3	3
Bobok Géza róm. hath.	1	2	3	3	3	2	4	4	3	2
Bodon Lajos ev. ref.	1	2	3	3	2	2	3	3	3	2
Bokor Dezső izr.	2	2	3	3	3	2	3	2	3	4
Cseh Milos István ág. ev.	1	3	4	3	4	3	3	2	3	2
Csefő Lajos ev. ref.	2	2	3	3	3	3	3	1	3	1
10 Cseh János ev. ref.	1	3	3	4	4	2	4	4	3	fm.
Cserny János ág. ev.	2	1	3	3	3	2	3	2	3	3
Deutsch Jenő izr.	1	2	3	4	4	3	4	3	2	3
Dianiska Sámuel ág. ev.	1	3	4	4	4	3	4	4	3	3
Dobozy László ev. ref.	1	2	3	3	2	3	3	2	2	1
Dráveczky Jenő r. kath.	1	2	3	3	3	3	2	1	2	2
Engler István ág. ev.	1	1	3	3	1	3	2	1	2	3
Farkas Balázs ev. ref.	1	1	1	2	1	1	2	2	1	2
Farkas Zoltán ev. ref.	1	1	1	2	2	1	2	2	2	2
Fellner Tihamér r. kath.	1	2	3	3	4	2	3	3	3	2
20 Ferjencsik Gyula ág. ev.	1	2	3	4	3	3	3	3	3	2
Gaál Andor ág. ev.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Gömöri Béla izr.	1	1	2	2	2	2	2	2	1	1
Gyurka Sándor r. kath.	2	2	3	4	3	3	2	3	2	2
Herényi István r. kath.	—	k	i	m	a	r	a	d	t	—
Hideghéthy Aurél r. kath.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Horváth Elemér r. kath.	1	1	2	2	1	1	2	2	2	1
Jatzkó Gyula ág. ev.	1	2	3	4	3	2	3	3	2	2
Jediny János ág. ev.	1	2	4	3	3	3	3	3	2	1
Jellinek Henrik izr.	2	2	3	3	3	2	2	3	2	2
30 Juraskó Pál r. kath.	1	2	3	3	3	2	3	2	2	3
Karsai Andor izr.	1	2	3	2	2	2	3	2	2	3
Kerekes Barnabás izr.	2	2	3	3	2	1	2	2	1	1

A tanuló neve	Magaviselet	Vallás	Magyar	Latin	Földrajz	Természetr.	Mennyiségtan	Rajz. mértan	Szépíráás	Torna
Keresik László ev. ref.	1	2	2	3	3	2	3	1	2	3
Kiss József ev. ref.	1	1	2	3	2	2	3	1	2	2
Kohn Jenő izr.	—	k	i	m	a	r	a	d	t	—
Kolozsi Kálmán ev. ref.	1	1	3	3	2	3	3	4	3	4
Kolozsi Zoltán ev. ref.	1	1	1	2	2	1	2	2	2	2
Komlóssy Géza r. kath.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2
Kosiner Dezső izr.	1	1	3	3	2	2	3	2	3	2
40 Kovács László ág. ev.	1	2	3	3	3	2	3	2	2	3
Krajecz András ág. ev.	2	3	4	4	4	4	4	4	3	3
Kubinyi Aladár ág. ev.	1	1	2	1	1	2	2	3	3	3
Lovai Elemér ág. ev.	1	1	3	3	2	2	3	2	1	1
Lukács Endre ev. ref.	1	1	3	2	3	2	3	3	3	1
Lukács Mihály r. kath.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	f.f.
Marczy Tivadar ág. ev.	1	1	3	3	2	1	3	2	2	3
Muraközy Tivadar ág. ev.	1	2	2	2	1	1	1	1	1	3
Pál János ev. ref.	1	1	3	3	2	2	3	3	2	3
Pálkovác Miklós ev. ref.	2	2	3	3	3	3	3	4	3	3
50 Ráduly László r. kath.	1	3	3	3	3	3	4	4	3	1
Rissányi Ádám ág. ev.	2	2	3	3	3	3	3	3	2	3
Rozinay László r. kath.	2	2	3	3	3	3	4	4	2	2
Sáffrány Ödön ev. ref.	1	1	3	3	3	3	2	2	2	1
Singer Arthur izr.	1	1	2	1	2	2	2	1	3	3
Sipos Kovács János ág. ev.	2	2	3	4	2	2	3	2	3	3
Spiró Jenő r. kath.	—	k	i	m	a	r	a	d	t	—
Spúriusz Barna ev. ref.	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3
Stolec Zsigmond r. kath.	2	2	3	3	2	2	3	3	2	2
Sulik Zoltán r. kath.	2	2	3	3	3	2	3	3	2	2
60 Snittlinger Géza izr.	2	3	4	4	3	4	4	4	3	3
Szakall Aladár ev. ref.	1	1	3	3	2	3	3	3	3	3
Stelkovics Sámuel r. kath.	1	1	3	3	2	2	3	3	3	3
Tomay Alajos r. kath.	1	2	3	3	3	2	4	4	3	3
Torma Gyula ev. ref.	2	3	4	4	4	4	4	4	3	2
Tóth Kálmán ev. ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Vályi Kálmán ev. ref.	1	1	3	2	2	2	2	1	1	3
Vozáry Sámuel ág. ev.	1	3	3	4	4	3	4	4	3	fm.
Schwarz Aurél izr.	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3
Weinréb György izr.	1	1	3	3	2	2	2	3	3	4
70 Zeman Ferencz ág. ev.	1	3	4	4	4	3	4	3	3	4
Magántanuló										
Jerem András ág. ev.	—	1	3	2	1	1	4	3	—	—

II. Osztály.

A tanuló neve	Magaviselet	Vallás	Magyar	Latin	Földrajz	Természett.	Mennyiségtan	Rajz. mértan	Szépíráás	Torna
Altstädter Ernő izr.	1	2	3	3	3	2	3	2	2	3
Babula Sándor ág. ev.	1	1	2	2	2	1	2	1	2	1
Bárca Ferencz ág. e	1	2	2	2	1	1	2	2	2	1
Bárca Kálmán ág. ev.	2	3	3	3	2	3	4	4	3	fm.
Bárca Pál ág. ev.	1	2	2	3	1	1	3	3	2	1
Bárca László ev. ref.	1	1	2	3	2	1	3	3	2	1
Bátky Dezső ev. ref.	1	1	1	2	2	2	1	2	2	2
Benkó Barna r. kath.	1	1	2	3	1	1	3	2	2	2
Bernáth Gyula izr.	2	2	3	3	4	2	3	2	3	3
10 Bodon Gyula ev. ref.	1	1	2	2	2	2	3	2	3	3
Borsody László ev. ref.	1	1	3	1	2	1	3	2	3	2
Braun Géza izr.	2	1	2	2	3	3	3	2	3	3
Braxatorisz János ág. ev.	1	2	2	1	2	2	1	2	3	3
Demeter Béla ev. ref.	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2
Dickmann Andor izr.	2	1	2	1	3	3	3	2	3	3
Fábián Miksa izr.		k	i	l	e	p	e	t	t	—
Gasko Béla ev. ref.	2	3	3	3	2	2	3	3	2	1
Gábris Zoltán r. kath.	1	2	2	3	3	2	3	3	2	2
Hanesz Pál ág. ev.	1	2	2	2	2	1	3	2	2	1
20 Harczer Oszkár r. kath.	1	2	3	3	3	2	3	3	2	1
Horváth Zoltán ev. ref.	2	2	3	4	3	2	4	4	3	2
Hubay Barna ev. ref.	1	1	3	3	2	2	4	2	2	2
Hudiczus István ev. ref.	1	1	2	1	2	1	3	2	1	2
Juraskó Elek r. kath.	1	2	4	4	3	3	4	4	2	3
Kardos (Kohn) József izr.	2	2	3	3	4	4	3	2	3	1
Kálmán Ferencz ev. ref.	1	1	3	3	2	2	4	3	3	1
Káposztás József ev. ref.	1	2	3	3	2	2	3	4	2	3
Kerekes Tibor ev. ref.	v	i	z	s	á	l	a	t	l	a
Kishonthy Béla r. kath.	2	2	3	3	3	3	3	3	2	1
30 Klamarik János r. kath.	2	2	2	2	3	3	3	3	1	2
Kohn Aladár izr.	1	2	3	3	4	3	4	4	3	1
Kohn Dezső izr.	2	1	3	3	2	2	3	3	3	4
Kohuth Lajos ev. ref.	3	1	2	3	3	2	3	3	3	3
Konyha Gyula ev. ref.	1	1	3	3	3	3	4	3	2	2
Kozlay Béla ág. ev.	1	1	2	1	2	1	2	1	2	1
Kósik Gyula ev. ref.	2	1	2	1	2	2	1	2	2	2
Krémer Oszkár izr.	1	1	1	1	2	1	2	3	2	3
Laurency Vilmos ág. ev.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	3
Linder Dezső ág. ev.	1	2	3	3	3	3	3	3	3	2

A tanuló neve	Magaviselet	V. llás	Magyar	Latin	Földrajz	Természett.	Mennyiségtan	Rajz. mértan	Szépíráás	Torna
40 Lőkös Zoltán ev. ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3
Lukács Béla ev. ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Mayer Ottó ág. ev.	1	2	3	3	3	2	3	3	2	3
Mesko Barna ág. ev.	1	1	1	1	1	1	2	1	1	3
Nagy Károly ev. ref.	2	2	3	3	2	2	3	3	2	3
Olmann István r. kath.		k	i	l	e	p	e	t	t	—
Paál Ferencz róm. kath.	1	2	3	3	4	3	3	3	3	3
Paál László ág. ev.	1	1	3	3	3	2	3	3	3	fm.
Pitta Bódog r. kath.	1	2	3	3	3	2	3	2	3	1
Szabó Dániel ág. ev.	2	3	3	4	3	3	3	4	3	fm.
50 Szepessy Ágost r. kath.	1	1	3	3	3	2	4	4	2	1
Szóke Sándor ev. ref.	1	1	3	2	2	1	3	3	2	2
Veres Lóránd ev. ref.	1	1	2	1	2	2	3	2	2	1
Weisz Béla izr.	2	2	3	3	4	3	4	3	2	2
Zólyomi Pál ág. ev.	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Magántanulók:										
Banczik Aladár ág. ev.	—	1	2	3	1	2	3	2	2	—
Jerem János ág. ev.	—	1	2	2	1	2	3	2	1	—

III. Osztály.

A tanuló neve	Magaviselet	Vallás	Magyar	Német	Latin	Történelem	Földrajz	Mennyiségtan	Rajz. mértan	Torna
Altstädter Elemér izr.	1	2	4	4	4	1	3	4	3	3
Biszterszky Lajos r. kath.	1	1	3	3	3	2	3	3	3	3
Bodiczki Endre ág. ev.	1	2	4	3	3	3	3	3	3	3
Borbás Antal r. kath.	1	1	3	3	3	2	3	3	3	4
Braun Miklós izr.	1	1	3	1	2	1	2	2	1	2
Büchler Árpád izr.	1	2	3	3	3	2	2	3	2	fe.
Cseh Lajos ev. ref.	1	1	3	3	4	2	2	4	3	fm.
Deutsch István izr.	ne	m	o	sz	tá	ly	o	zo	tt	—
Dzurányi László ág. ev.	1	1	1	1	1	3	2	2	2	fm.
10 Einhorn Dezső izr.	1	1	3	3	2	1	3	3	3	1
Fellner Kázmér r. kath.	1	1	3	3	3	1	2	3	2	3
Geresser Jenő r. kath.	2	2	3	4	3	3	3	3	3	2

A tanuló neve	Magaviselet									
	Magaviselet	Vallás	Magyar	Német	Latin	Történelem	Természetr.	Mennyiségtan	Rajz, mértan	Torna
Magántanulók:										
Kapitány Sándor r kath	1	1	2	3	3	1	2	2	1	—
Kovács Lajos ev. ref	1	1	2	3	3	2	3	3	3	—
Urbán András ág ev	n	e	m	je	le	nt	m	e	g	—

V. Osztály.

A tanuló neve	Magaviselet											
	Magaviselet	Vallás	Magyar	Német	Latin	Görög	Görög pótlo	Történelem	Természetr.	Mennyiségtan	Torna	
Baskay Gyula ev. ref.	1	1	1	3	3	—	1	2	1	1	2	3
Blau Zoltán izr	1	1	2	3	3	—	1	3	2	2	3	3
Csemiczky Lajos r k	2	2	3	3	3	2	—	—	1	3	3	1
Eckstein László izr	2	2	3	3	3	2	—	—	4	3	3	4
5 Fehér Gyula izr.	1	2	2	3	3	3	—	—	3	2	3	4
Fehér János r kath	1	2	3	4	4	4	—	—	2	3	4	2
Halyák Gyula ág ev.	2	2	3	4	3	—	2	2	1	3	3	1
Hartzer Sándor r kath	2	3	3	4	4	—	3	3	3	3	4	2
Hartzer Tibold r. kath	2	2	3	4	4	—	2	2	3	3	4	1
10 Hermann Béla ág ev	1	3	3	4	4	—	3	1	3	2	4	2
Horváth József e ref.	2	3	2	3	3	2	—	—	2	1	4	1
Jellinek József izr	1	1	1	2	2	—	1	2	1	1	2	2
Jeney Andor ev ref	2	1	3	3	3	—	2	3	3	2	4	fm.
Kardos (Kohn) E izr	1	2	1	3	2	—	1	2	1	1	1	3
15 Kovács Dezső ev. ref	2	2	2	3	3	—	3	1	2	2	3	2
Kovács Lajos ev ref	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kovács Zoltán ev ref	1	1	2	2	2	1	—	—	1	1	3	fm.
Krausz Gyula izr	1	1	2	2	2	2	—	—	1	1	2	fm.
Král Károly ág ev	1	1	1	2	1	1	—	—	1	1	1	2
20 Krémer Zoltán izr	2	3	2	3	3	3	—	—	1	2	2	fm.
Lengyel János r kath	2	3	3	3	4	4	—	—	3	3	3	3
Lengyel József r k	1	2	3	3	3	3	—	—	2	3	3	2
Leopold Aladár izr	2	1	3	3	3	—	2	3	3	3	3	2
Lenner Ferencz e ref	1	2	3	3	4	—	2	3	3	3	4	1
25 Liszauer Emil izr	1	2	3	4	3	3	—	—	3	3	3	4
Lopusny János á ev	2	2	3	4	4	—	3	1	3	2	3	1

A tanuló neve	Magaviselet											
	Magaviselet	Vallás	Magyar	Német	Latin	Görög	Görög pótlo	Történelem	Természetr.	Mennyiségtan	Torna	
Lówy Dezső izr	1	2	3	2	3	—	3	2	2	2	3	4
Müller Vilmos ág ev	1	1	2	2	3	—	2	1	1	1	3	1
Osváth Árpád ev. ref	1	2	3	3	3	—	2	3	1	2	4	2
30 Percz Barna ev ref	1	1	3	3	3	—	1	1	2	2	3	3
Poznán István ev ref	2	1	2	3	3	3	—	—	2	2	3	2
Sághy Sándor ev. ref	1	1	2	3	4	—	2	3	3	2	3	2
Shlesinger Jenő izr	1	1	2	4	3	—	2	3	2	3	3	3
Svingor Jenő ev ref	1	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2
35 Szabó Endre ev ref	1	1	1	2	2	2	—	—	1	1	2	3
Szentmiklóssy L r k	2	2	3	4	3	—	3	2	3	3	4	1
Varga Béla ág. ev	1	1	3	3	3	3	—	—	2	1	3	2
Végh Vilmos ev ref	1	1	1	1	2	1	—	—	1	1	1	fm.
Magántanuló:												
Kiss Zoltán	—	2	3	4	4	3	—	—	3	3	4	—

VI. Osztály.

A tanuló neve	Magaviselet											
	Magaviselet	Vallás	Magyar	Német	Latin	Görög	Görög pótlo	Történelem	Természetr.	Mennyiségtan	Torna	
Bartha Jenő ev ref	1	2	2	3	3	—	3	2	3	2	3	2
Báthy Károly ev ref	1	1	3	3	3	—	1	2	2	3	4	3
Bienik János ág ev.	1	1	2	3	3	3	—	—	2	2	3	2
Bobok Tivadar r k	2	2	3	4	3	—	2	3	2	2	3	2
5 Bruoth Dániel ág ev	1	2	3	3	3	—	2	1	2	2	2	2
Dalmay István r k	1	2	3	3	3	—	2	2	3	3	3	fm.
Dimics Dragolyub g k	2	—	3	2	3	—	3	1	2	3	3	1
Dutkay Gyula r kath.	1	2	3	3	3	3	—	—	3	2	3	3
Eszényi Gyula ev ref	1	1	1	2	2	2	—	—	2	1	2	3
10 Figuli Pál ág ev	1	1	2	2	1	2	—	—	2	1	2	fm.
Gercser Géza r kath	2	1	3	3	3	—	1	1	3	3	3	2
Gottlieb Gyula izr.	1	1	1	1	2	2	—	—	1	1	2	3
Horváth Zoltán ev. r.	1	2	3	3	3	—	3	2	3	1	3	1
Jakabfalvay Béla e ref	1	2	3	3	3	—	2	3	4	2	4	2
15 Jurasko Jenő r kath.	1	1	3	3	3	—	2	3	3	2	3	3
Karsai (Kohn) Jenő izr	2	1	3	2	2	3	—	—	2	2	3	1

A tanuló neve	Magaviselet	Vallás	Magyar	Német	Latin	Görög pótlo		Történelem	Természetr.	Mennyiségtan	Torna		
						írod.	rajz						
Kiss Lajos ev. ref.	1	1	1	2	1	1	—	—	1	1	2	2	
Kódor Károly ev. ref.	1	2	3	2	3	—	2	3	2	2	4	2	
Kohn Ödön izr.	2	2	3	3	3	3	—	—	2	3	4	3	
20 Koncz Kálmán ev. r.	1	1	3	4	3	—	2	3	4	2	3	3	
Kovács József ifj. e. r.	2	2	3	3	4	—	3	1	4	3	3	3	
Kovács József id. r. k.	2	2	3	4	4	—	3	1	3	2	3	3	
Kulisek Milán ág. ev.	k	i	z	á	r	a	t	o	t	—	—	—	—
Lámer János ág. ev.	1	1	1	2	2	2	—	—	1	1	2	2	
25 Magyar Aladár ev. ref.	1	1	3	3	3	—	1	2	2	2	3	3	
Majoros István ev. ref.	1	2	3	3	3	3	—	—	3	3	3	1	
Máriássy László e. r.	2	2	3	3	4	—	2	3	2	3	3	3	
Markovics Iván ág. ev.	k	i	z	á	r	a	t	o	t	—	—	—	—
Markusz Jenő izr.	1	1	3	3	3	—	2	2	1	2	3	3	
30 Mikszáth János ág. ev.	1	2	3	4	3	—	2	1	3	3	3	2	
Molnár István ev. ref.	1	1	1	1	2	—	1	1	1	1	1	1	
Molnár László ev. ref.	1	1	2	2	2	—	—	—	1	2	3	1	
Molnár Sándor ev. r.	1	2	2	2	3	3	—	—	2	2	4	1	
Nagy Bertalan ev. ref.	2	2	3	3	3	4	—	—	3	2	3	3	
35 Nagy Ferencz ev. ref.	1	2	3	2	4	—	1	2	3	3	3	1	
Perl Béla izr.	2	2	3	3	3	3	—	—	2	2	3	3	
Pongó László ev. ref.	2	3	3	4	4	—	2	2	3	4	4	fm.	
Rozgonyi Andre e. r.	1	2	3	2	3	3	—	—	2	2	2	1	
Schmiedt Arthur á. e.	1	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	
40 Schwarcz Ernő izr.	2	1	3	3	4	—	2	2	3	3	4	3	
Simon Dezső ev. ref.	1	2	3	3	3	—	1	2	2	2	4	3	
Singer Rezső izr.	1	1	3	1	3	3	—	—	1	2	3	3	
Skrovina Pál ág. ev.	1	1	3	1	2	—	1	1	1	1	2	3	
Solymossy József e. r.	1	3	2	3	3	3	—	—	2	2	3	3	
45 Stech Dezső ág. ev.	1	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	
Szabó Ferencz r. k.	1	2	3	2	3	—	3	1	2	3	3	1	
Szabó Gyula ev. ref.	1	2	2	3	3	3	—	—	2	1	2	3	
Szabó József ifj. e. r.	1	1	3	3	3	3	—	—	1	1	3	2	
Szabó József id. e. r.	1	1	2	1	2	—	1	2	2	1	2	1	
50 Turesányi Tibor ág. e.	2	1	3	2	3	—	3	3	4	2	2	1	
Vattay László ev. ref.	1	1	2	2	2	2	—	—	2	1	2	fm.	
Vieszt D. János ág. e.	k	i	z	á	r	a	t	o	t	—	—	—	—
Weisz Géza izr.	k	i	z	á	r	a	t	o	t	—	—	—	—
Magántanulók:													
Br. Radvánszky B. á. e.	—	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	—	
55 Honéczy Géza ág. ev.	vi	zs	g	ál	at	la	n	m	a	ra	d	t	—

VII. Osztály.

A tanuló neve	Magaviselet	Vallás	Magyar	Német	Latin	Görög pótlo		Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Torna			
						írod.	rajz							
Balogh Béla ev. ref.	2	1	2	3	3	3	—	—	2	3	3	1		
Barthó András ág. ev.	1	1	1	2	2	2	—	—	1	2	2	1		
Bódy Pál ág. ev.	1	1	1	2	2	2	—	—	1	2	1	1		
Bolkay István r. kath.	n	e	m	v	i	z	s	g	á	n	o	t	—	—
5 Buday Aladár ág. ev.	1	1	1	1	1	—	1	2	1	2	2	3		
Czinyéry Barna ev. r.	1	1	2	2	2	2	—	—	2	2	2	3		
Csabay Gyula ev. ref.	1	1	3	3	4	—	3	3	3	3	4	1		
Csiszár Imre ev. ref.	1	1	2	3	3	2	—	—	3	3	4	3		
Dorka László ág. ev.	1	1	1	1	1	—	—	—	1	2	1	fm.		
10 Dzurányi Gyula á. ev.	1	1	3	2	2	—	2	2	3	2	3	fm.		
Farkas Lajos izr.	1	1	1	2	3	2	—	—	2	3	3	fm.		
Fekete Tibor ev. ref.	1	2	3	3	3	—	3	3	3	3	3	2		
Horváth Aladár r. k.	1	1	2	3	3	3	—	—	1	2	3	1		
Hámos Zoltán ág. ev.	1	2	3	3	4	3	—	—	3	3	4	2		
15 Hanesz Hugó ág. ev.	1	1	1	1	2	1	—	—	1	1	1	3		
Herbst Ernő r. kath.	1	2	3	3	3	—	1	3	2	3	3	fm.		
Hubay Mihály ev. ref.	1	1	2	1	1	—	—	—	1	2	1	fm.		
Huszt Ferencz ev. ref.	b	e	t	e	g	v	o	l	—	—	—	—	—	
Jakubovics Dezső izr.	1	2	1	2	3	2	—	—	1	3	4	3		
20 Kardos (Kohn) G. izr.	1	1	1	3	2	—	1	2	1	2	3	fm.		
Karhut András ág. ev.	1	2	3	2	2	1	—	—	3	2	1	1		
Katrenyák Guszt. á. e.	1	2	3	3	3	—	2	3	3	3	3	1		
Kerekes Jenő ev. ref.	1	1	1	1	2	—	1	2	1	1	1	2		
Kishonthy István r. k.	2	2	3	3	4	—	2	3	3	4	3	3		
25 Kohn Andor izr.	1	1	1	3	3	—	2	2	1	3	3	3		
Korény Lajos ág. ev.	1	1	1	2	3	—	2	3	1	2	3	3		
Kovács Géza ev. ref.	1	1	2	2	2	1	—	—	1	3	3	fm.		
Kovács Lajos ev. ref.	1	2	3	3	4	3	—	—	3	3	3	1		
Krémer Zoltán izr.	1	1	2	1	2	—	1	3	1	2	2	fm.		
30 Ladányi László r. k.	1	1	1	1	3	—	1	2	2	3	3	3		
Magyar Gyula ev. ref.	1	1	2	3	4	—	2	2	2	4	3	3		
Menyhárt János ev. r.	1	1	2	3	4	3	—	—	1	3	4	3		
Molnár Gyula ev. ref.	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1		
Momirovics Döme g. k.	2	1	2	2	3	—	2	3	3	3	3	1		
35 Novák Ernő ev. ref.	1	2	3	3	4	—	2	3	3	3	3	1		
Paál Gyula ev. ref.	1	1	1	2	3	—	1	2	1	2	2	fm.		
Palm József r. kath.	1	1	4	2	3	—	3	1	4	3	3	fm.		
Pauliczky István r. k.	1	1	3	3	3	—	2	2	3	3	3	2		
Saxinger Géza r. kath.	1	1	2	3	3	—	2	3	2	3	3	1		

A tanuló neve	Magaviselet	Vallás	Magyar	Német	Latin	Görög	Görög pótló		Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Torna
							irod.	rajz				
							40 Seffarovszky Béla á. e	1				
Seres Zoltán ev. ref.	1	1	2	3	3	2	—	—	2	3	3	2
Seres László ev. ref.	1	1	2	3	3	2	—	—	1	2	3	2
Szilassy Ödön r. kath	1	2	3	3	3	—	2	2	2	3	3	3
Szücs István ev. ref.	1	1	3	3	4	—	2	1	2	3	3	2
45 Szücs Géza ev. ref.	1	1	2	3	3	—	2	1	2	3	3	2
Thuróczy Zoltán e. r.	1	1	2	2	3	2	—	—	2	3	3	2

VIII. Osztály.

A tanuló neve	Magaviselet	Vallás	Magyar	Német	Latin	Görög	Görög pótló		Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Philosophia	Torna
							irod.	rajz					
							Borsos Sándor ev. r.	1					
Dickman Gyula izr.	1	1	2	3	3	—	2	2	2	3	3	2	
Dobos László r. kath	1	2	3	3	3	3	—	—	3	3	3	fm.	
Farkas József ág. ev.	1	1	2	1	2	—	1	1	3	2	3	1	
5 Fodor Béla r. kath	1	1	3	3	3	3	—	—	2	2	3	2	
Frey Ottó r. kath	1	1	2	3	2	2	—	—	3	3	3	1	
Gömöry Gusztáv ág. e	1	1	1	1	1	1	—	—	1	2	2	1	
Jakovetz Lajos r. k.	2	2	3	3	4	—	3	1	3	3	4	3	
Kandra István ev. ref.	1	1	3	3	3	—	2	2	2	3	3	3	
10 Kemény Miklós ág. e	1	1	2	1	2	1	—	—	2	1	1	2	
Kerekes Béla ev. ref.	1	1	2	2	2	2	—	—	2	3	3	2	
Kerekes Kálmán e. r.	1	2	3	3	3	3	—	—	3	3	3	fm.	
Knöpfler Károly r. k.	1	2	3	3	4	—	3	3	2	3	4	3	
Kolbenheyer Zolt. á. e	1	1	2	1	2	2	—	—	2	2	3	2	
15 Kozma Benedek r. k.	1	2	3	3	3	3	—	—	3	3	3	2	
Kőrösy István ev. r.	1	1	2	1	2	2	—	—	2	2	3	2	
Lenkey Gyula ev. r.	1	1	3	3	3	3	—	—	2	3	3	2	
Litkey József ev. ref.	1	1	2	3	2	2	—	—	2	3	3	2	
Michaelstädter Jenő izr.	2	3	1	3	2	1	—	—	1	3	3	1	
20 Nagy Imre ev. ref.	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	
Palkovics Pál ág. ev.	1	1	2	2	2	2	—	—	2	3	2	2	
Pál Lajos ev. ref.	2	2	3	3	3	3	—	—	3	3	3	3	
Pap Ferencz ev. ref.	1	1	1	1	1	1	—	—	1	2	2	1	

A tanuló neve	Magaviselet	Vallás	Magyar	Német	Latin	Görög	Görög pótló		Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Philosophia	Torna
							irod.	rajz					
							Peternell Károly r. k.	1					
25 Petró Elek ev. ref.	1	2	3	2	3	3	—	—	2	2	3	2	
Pichler Pál r. kath	1	1	2	1	3	—	2	—	3	3	3	fm.	
Porzsolt József ev. r.	1	3	3	3	3	3	—	—	3	3	3	3	
Pósa Béla ev. ref.	2	1	1	3	3	2	—	—	2	3	3	1	
Ruszkay Zoltán ev. r.	1	1	3	3	3	—	2	3	2	2	3	2	
30 Scheller Zoltán r. k.	1	1	2	2	2	2	—	—	2	3	2	1	
Schmitt Pál r. kath	1	2	3	3	3	—	3	3	3	2	3	3	
'Soldos Árpád ev. r.	1	1	2	3	3	—	1	2	2	3	3	1	
Stubenfall Gyula e. r.	1	1	3	2	3	—	2	3	2	2	2	2	
Szokol Gyula ág. ev.	1	1	2	1	3	—	1	1	2	3	3	2	
35 Takács István ev. ref.	1	2	3	2	3	3	—	—	3	3	3	3	
Takács János ág. ev.	1	2	3	3	3	—	3	2	3	3	3	3	
Tarpay Lajos ev. ref.	1	1	3	3	3	2	—	—	3	3	3	1	
Varga Pál ág. ev.	1	1	2	2	3	2	—	—	2	2	3	2	
Veres Zoltán ág. ev.	1	2	2	2	3	2	—	—	2	3	3	2	
40 Zsámbokréthy L. á. e	1	3	4	3	4	3	—	—	3	3	3	fm.	
Magántanulók:													
Heinrich János r. k.	—	1	3	3	3	3	—	—	3	3	3	1	
Kiss Lajos ev. ref.	—	2	3	4	3	3	—	—	3	4	3	3	
Kovács Miklós ev. ref.	—	2	3	3	3	3	—	—	3	3	3	—	
Br Radvánszky K. á. e.	—	1	1	1	1	—	—	—	1	1	1	1	
45 Selmeczy Viktor e. r.	—	3	3	3	3	3	—	—	3	3	3	3	
Somody Imre r. kath	—	2	3	3	3	—	3	2	3	3	3	2	

Érdemsorozati rövidítések magyarázása.

I. Az erkölcsi magaviseletre nézve:

- 1 = jó.
 2 = szabályszerű.
 3 = kevésbé szabályszerű.
 4 = rossz.

II. Az előmenetelre nézve:

- 1 = jeles.
 2 = jó.
 3 = elégséges.
 4 = elégtelen. fm. = felmentve.

XIII.

Érettségi vizsga.

Érettségi vizsgálatra ez idén 47 ifju jelentkezett. Ezek közt volt 36 rendes tanuló, 5 magántanuló, 3 ismétlő a mult évről és 3 tanárjelölt, a kik felsőbb engedéllyel a latin, illetőleg a latin-görög nyelvből tettek kiegészítő érettségi vizsgát.

Az írásbeli vizsgálatot május 10—15-ig, a szóbeli vizsgálatot június 21—25-ig tartottuk meg, Nagytiszt. Materny Lajos debreczeni lelkész főesperes elnöklete alatt és Jezsovic Károly kir. tanácsos, nyug. selmeczbányai lyc. igazgatónak, mint kormányképviselőnek jelenlétében.

Írásbeli tételek voltak: A magyar nyelvből: a) Magyarország irodalmi és politikai helyzete Kármán fellépőtekor. b) Az ember rendeltetése a küzdés és megnyugvás Isten akaratában. c) A fő- és köznemesség meghasonlásának okai és következményei. Jelesen dolgozott 5, jól 11, elégségesen 27, elégtelenül 1.

A latin nyelv és irodalomból: Quid Cicero de gloria senserit?

Jelesen dolgozott 4, jól 10, elégségesen 33.

A német nyelv és irodalomból: Az öreg nagyapó és unokája.

Jelesen dolgozott 10, jól 16, elégségesen 16, elégtelenül 1.

A görög nyelv és irodalomból: A legrégebb nép és a legrégebb nyelv Herodotos szerint.

Jelesen dolgozott 6, jól 9, elégségesen 15, elégtelenül 1.

A mennyiségtanból: a) Egy medenczébe 3 cső vezet, A, B. és C., A. és B. együtt 50', B. és C. 100', C. és A. pedig 60' alatt tölténé meg. Mennyi idő alatt tölténé meg egy-egy cső külön-külön.

b) Egy folyó innenső partjáról látjuk a tulsó parton felvi C. és D. pontokat; határozzuk meg azoknak egymástóli távolát. Legyen A, B = 480 m. $a_1 = 86^\circ 42'$; $a_2 = 54^\circ 20'$; $b_1 = 74^\circ 30'$; $b_2 = 32^\circ 15'$.

Jelesen dolgozott 4, jól 10, elégségesen 23, elégtelenül 6.

A szóbeli vizsgálatról önként visszalépett 1, távolmaradását orvosi bizonyítvánnyal igazolta és így írásbeli dolgozatainak érvényben maradása mellett a szeptemberben tartandó pótló érettségi vizsgálatra utasított 1 ifju.

A szóbelileg is megvizsgált 45 ifju közül:

Jelesen érettek: Gömörly Gusztáv, Nagy Imre, Papp Ferencz és br. Radvánszky Kálmán = 4.

Jól érettek: Farkas József, Kemény Miklós, Kolbenheyer Zoltán, Kőrösy István, Palkovics Pál, Peternell Károly, Stubenfoll Gyula és Szokol Gyula = 8.

Érettnék nyilvánított 22.

Két hó mulva teendő javító vizsgálatra utasított 9.

Ismétlő érettségi vizsgálatra utasított 2.

Az egyes tárgyakat tekintve, a szóbeli érettségi vizsgálat eredménye a következő:

T á r g y	Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen	Összesen
Magyar nyelv és irodalom - - -	7	13	19	3	42
Német nyelv és irodalom - - -	10	16	16	—	42
Latin nyelv és irodalom - - -	4	11	29	1	45
Görög nyelv és irodalom - - -	6	9	12	1	28
Görögpótló irodalmi olvasmány -	4	7	4	1	16
Történelem - - - - -	5	20	16	1	42
Mennyiségtan - - - - -	6	5	26	5	42
Természettan - - - - -	5	11	24	2	42

Érdekes, hogy az érettségi vizsgálatot tett 45 tanuló közül csak 16 kezdettől fogva tanítványa intézetünknek és azok közt van 2 jelesen éret, 5 jól éret, a többi egyszerűen éret.

A javító és pótló érettségi vizsgálatok ev. ref. részről ez idén nálunk tartatnak meg. A miskolci, rimaszombati és sárospataki főgimnáziumok részéről e vizsgálatra utasított ifjak kellőképen felszerelt kérvényeiket augusztus hó 15-ig nyujtsák be a rimaszombati egy. prot. főgimnázium igazgatóságához. Az írásbeli vizsgálatok szeptember hó 2-től 6-ig, a szóbeli vizsgálatok szeptember hó 9. és 10-én tartatnak meg.

Osztály	Minősége		V a l l á s a											Nyelvismeretete						Anyanyelve				
	rendes	magán	ev. ref.	ág. hitv. ev.	róm. kath.	gör. keleti	gör kath.	izraelita	összesen	csak magyarul beszél	magyarul és németül	magyarul és tótul	magyarul, németül és tótul	több nyelven	összesen	magyar	német	tót	szerb	összesen				
I.	70	1	21	21	16	—	—	13	71	53	4	14	—	—	71	61	2	8	—	71				
II.	54	2	19	16	12	—	—	9	56	48	3	5	—	—	56	55	—	1	—	56				
III.	45	2	12	8	13	—	—	8	47	40	1	6	—	47	39	—	2	—	47					
IV.	39	3	15	8	11	—	—	8	42	33	2	7	—	42	40	1	2	—	42					
V.	41	1	14	8	8	—	—	12	42	31	5	10	—	42	40	—	10	—	42					
VI.	53	2	25	14	7	—	—	8	55	35	5	6	—	55	44	—	3	—	55					
VII.	47	—	20	12	9	—	—	5	47	36	2	8	—	47	43	—	—	—	47					
VIII.	40	6	20	12	12	—	—	2	46	35	—	—	—	46	46	—	—	—	46					
Össz.	389	17	146	99	88	2	1	70	406	311	28	61	—	6	406	373	3	28	2	406				

XIV. A tanulók statisztikai kimutatása az 1903—1904. tanévben.
a) a beirt tanulók.

c) a beirt tanulók statisztikai kimutatása az 1903—1904. tanévben.

Osztály	Minősége		V a l l á s a											Nyelvismeretete						Anyanyelve				
	rendes	magán	ev. ref.	ág. hitv. ev.	róm. kath.	gör. keleti	gör kath.	izraelita	összesen	csak magyarul beszél	magyarul és németül	magyarul és tótul	magyarul, németül és tótul	több nyelven	összesen	magyar	német	tót	szerb	összesen				
I.	70	1	21	21	16	—	—	13	71	53	4	14	—	—	71	61	2	8	—	71				
II.	54	2	19	16	12	—	—	9	56	48	3	5	—	—	56	55	—	1	—	56				
III.	45	2	12	8	13	—	—	8	47	40	1	6	—	47	39	—	2	—	47					
IV.	39	3	15	8	11	—	—	8	42	33	2	7	—	42	40	1	2	—	42					
V.	41	1	14	8	8	—	—	12	42	31	5	10	—	42	40	—	10	—	42					
VI.	53	2	25	14	7	—	—	8	55	35	5	6	—	55	44	—	3	—	55					
VII.	47	—	20	12	9	—	—	5	47	36	2	8	—	47	43	—	—	—	47					
VIII.	40	6	20	12	12	—	—	2	46	35	—	—	—	46	46	—	—	—	46					
Összesen	389	17	146	99	88	2	1	70	406	311	28	61	—	6	406	373	3	28	2	406				

Oszály	Östernelő			Iparos		Kereskedő és vállalkozó			Tisztviselő		Katona	Más értelmiség (orvos, ügyvéd, lelkész, tanár, tanító, mérnök stb.)	Magánzó (nyugdíjas, tőkepenzes stb.)	Személyes szolgálatból elő (munkás, szolga, napszamos stb.)	Összesen
	nagybirtokos és bérlo	kisbirtokos és bérlo	önálló	nagyiparos	kisiparos	alkalmazott	nagykereskedő	önálló kereskedő	alkalmazott	Köztisztviselő, állami, hatósági					
III.A	1	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	71
VII.A	—	10	—	8	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56
IV.A	2	14	—	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47
V.A	3	4	—	7	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42
VI.A	2	3	—	9	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42
III.	1	8	—	9	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55
II.	—	8	—	6	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47
I.	3	7	—	19	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
Összesen:	12	61	12	99	55	3	2	55	3	56	15	89	22	16	406

c) A beírt tanulók közül közülük között polgári állásra névze volt:

Oszály	É l e t k o r a											Több	Összesen		
	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19			20	21
I.	13	29	17	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	71
II.	—	—	24	25	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—	56
III.	—	—	15	16	7	8	—	—	—	—	—	—	—	—	47
IV.	—	—	—	—	—	21	—	—	—	—	—	—	—	—	42
V.	—	—	—	—	—	5	8	—	—	—	—	—	—	—	42
VI.	—	—	—	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	—	55
VII.	—	—	—	—	—	—	18	—	—	—	—	—	—	—	47
VIII.	—	—	—	—	—	—	16	—	—	—	—	—	—	—	46
Összesen	13	30	56	53	13	45	46	43	29	36	20	13	5	4	406

e) A beirt tanulók egészségi állapota.

Osztály	Betegségi eset			Megtelt
	súlyos	könnyű	járványos	
I.	—	21	—	
II.	3	7	1	
III.	1	16	1	
IV.	2	31	—	
V.	3	19	—	
VI.	9	32	—	
VII.	1	41	—	
VIII.	3	11	—	
Összesen:	22	178	2	

f) A vizsgálatot tett tanulók osztályzata a rendes tantárgyakban.

Osztály	Minden tantárgyban			Egy tárgyból elégtelen	Két tárgyból elégtelen	Több tárgyból elégtelen	Összesen
	jeles	jó	elégséges				
I.	5	9	30	9	6	9	68
II.	3	7	29	5	6	3	53
III.	2	5	25	5	5	3	45
IV.	2	5	22	4	6	—	39
V.	4	5	13	8	4	5	39
VI.	4	9	20	11	5	1	50
VII.	1	9	23	4	7	—	44
VIII.	2	6	34	—	4	—	46
Összesen:	23	55	196	46	43	21	384
%	5.99%	14.38%	51.04%	11.98%	11.19%	5.47%	100%

g) A vizsgálatot tett rendes tanulók írásbeli dolgozata.

Osztály	Rendes	Nem rendes	Összesen
I.	53	14	67
II.	37	14	51
III.	33	10	43
IV.	27	10	37
V.	34	4	38
VI.	45	4	49
VII.	44	—	44
VIII.	40	—	40
Összesen:	313	56	369

h) A vizsgálatot tett rendes tanulók erkölcsi magaviselete.

Osztály	Jó	Szabályszerű	Kevésbé szabályszerű	Rossz	Összesen
I.	50	17	—	—	67
II.	36	14	1	—	51
III.	33	10	—	—	43
IV.	31	6	—	—	37
V.	25	13	—	—	38
VI.	36	13	—	—	49
VII.	41	3	—	—	44
VIII.	37	3	—	—	40
Összesen:	289	79	1	—	369

i) A kötelező tan-

Tantárgy	Hány tanuló nyert az											
	I.				II.				III.			
	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen
	osztályzatot											
Vallástan	29	30	9	—	27	22	4	—	25	17	3	—
Magyar nyelv	8	7	45	8	6	19	27	1	5	5	31	4
Latin nyelv	7	10	39	12	12	9	29	3	5	5	28	7
Német nyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	5	5	30	5
Görög nyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Görögpótló irodalom	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Görögpótló rajz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Történelem	—	—	—	—	—	—	—	—	14	15	14	2
Földrajz	11	21	26	10	9	20	19	5	6	15	23	1
Természetrájz	15	25	25	3	15	23	14	1	—	—	—	—
Természettan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mennyiségtan	6	14	32	16	3	8	32	10	3	13	21	8
Rajzoló mértan	10	23	22	13	8	16	22	7	7	18	18	2
Bölcészeti előtan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szépírás	8	26	32	—	6	29	18	—	—	—	—	—
Torna	13	22	25	4	16	15	19	1	11	10	12	2
Vizsgálatot tett	68				53				45			

tárgyakban tett előmenetel.

	Hány tanuló nyert az																			
	IV.				V.				VI.				VII.				VIII.			
	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen
	osztályzatot																			
	24	12	3	—	18	16	5	—	25	22	12	—	33	11	—	—	26	17	3	—
	9	10	20	—	8	11	20	—	8	9	33	—	14	15	13	2	6	16	23	1
	6	3	24	6	3	6	21	9	5	9	30	6	4	10	22	8	5	10	27	4
	4	10	22	3	3	7	19	10	8	14	23	5	8	13	23	—	12	8	26	—
	—	—	—	—	5	5	7	2	3	6	12	1	5	10	5	—	5	11	14	—
	—	—	—	—	5	9	6	—	9	12	7	—	8	13	3	—	5	5	6	—
	—	—	—	—	5	7	8	—	10	11	7	—	4	11	9	—	6	4	6	—
	13	9	17	—	15	10	13	1	11	22	13	4	18	9	16	1	6	18	22	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	11	12	16	—	13	12	14	—	15	22	12	1	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	15	24	2	4	13	28	1
	3	7	22	7	5	5	19	10	4	12	26	8	7	5	26	6	4	6	33	3
	7	8	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	17	17	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	10	9	15	1	9	13	7	4	14	11	20	—	13	7	13	—	14	11	6	—
	39				39				49				44				46			

k) Mulasztott tanórák száma.

Osztály	Igazolt	Nem igazolt	Nem mulasztott
I.	953	13	36
II.	612	22	13
III.	738	5	16
IV.	964	—	3
V.	760	5	17
VI.	926	7	9
VII.	1138	2	3
VIII.	555	6	15
Összesen:	6646	60	115

l) Fegyelmi esetek száma.

Igazgatóilag megrovatott	—	—	—	13
Tanári kari megrovásban részesült	—	—	—	4
Tanács folytán eltávozott	—	—	—	2
Kizáratott	—	—	—	8
				Összesen: 27

XV.

Tápintézet.

A lefolyt iskolai évben 113 tanuló részesült tápintézeti ellátásban.

Bevétel: a) tápdijakból 10750 kor. 80 fillér, b) országos kéregetésből, különösen a tiszai, dunáninneni és bányakerületekből 2028 kor. 31 fillér. Összesen: 12779 kor. 11 fillér.

Kiadás: 14139 kor. 37 fillér s így a növendékek ellátását a tápintézet 1360 kor. 26 fillérrel pótolta.

Tápdij elengedésben 29 tanuló részesült 1509 korona értékben, a mint értesítőnk más helyén részletelen fel van sorolva.

Az étkezés rendje következő volt:

Hétfőn: Húsleves rizsszel, bab tepertővel: este sült hús mártással és burgonyával.

Keddén: Húsleves árpadarával, savanyu burgonya; este gyúrott tészta tehéntúróval.

Szerdán: Húsleves tésztával, bab; este sült hús mártással és burgonyával.

Csütörtökön: Húsleves burgonyával, borsó tepertővel; este tejbe rizs, (télen káposzta disznóhússal.)

Pénteken: Húsleves rizsszel, burgonyás tészta juhtúróval; este sült hús mártással és burgonyával.

Szombaton: Húsleves darával, burgonya; este bab kolbászszal.

Vasárnap: Húsleves tésztával, sült hús mártással és burgonyával; este őszszel: tökfőzelék, télen: káposzta sertéshússal, tavasszal: bab kolbászszal.

Hús 6 tanulóra 1 krg., a leveshúst a levesben kapták, — kenyér délben-este $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{4}$ krg.

Tápintézetünk részére adakoztak: a rimaszombati takarékpénztár 40 koronát, a gömörmegeyi nép- és iparbank 20

koronát, a gömörmegeyi hitelszövetkezet és takarékpénztár 10 koronát, a ruszti ev. egyház 2 koronát, a tiszadadai ref. egyház 2 koronát, a mosonyi ev. esperesség 14 koronát, a pozsony-megyei ev. esperesség 26 korona 46 fillért küldött supplicáció megváltás czimén, Radvánszky Béla báró, koronaőr 100 koronát adományozott. Országos kéregetésből befolyt 2028 korona 31 fillér.

Fogadják a jószivü adakozók az előjárók és az ifjak hálás köszönetét.

Végül kötelességünknek tartjuk a tisztelt szülőket felszólítani, hogy a tápintézeti díjat közvetlenül a tápintézeti gondnokságnak címére küldjék, mert szomorú tapasztalatok vannak arra nézve, hogy némely rossz társaságba keveredett ifjak a nekik küldött pénzt nem adták át, hanem a szülők rovására és saját kárukra más célra fordították. A tápintézeti díj 120 korona (evőeszközökre 80 fillér), a mely félévenként fizetendő s a tanulók belépése nem hónapszámra értendő, hanem félévre szól.

Horváth Zoltán,
tápintézeti gondnok.

XVI.

A rimaszombati ált. segélyezett egyesült protestáns főgimnázium 1903. évi számadásának összegezése.

Bevétel:

1. Az 1902-ik évi pénztári maradvány	4710 kor. 62 fill.		
2. Az 1903-ik évi államsegély	32000	"	—
3. Tandijból	17053	"	—
4. Felvételi díjakból	1596	"	—
5. Iskolai alap-díj és izraeliták különdija	1060	"	—
6. Kamatokból:			
a) Kikölesönzött tőkék után	1267	"	74
b) Alapítványi tőkék után	514	"	60
c) Pénzintézeti betéttőkék után	2832	"	67
d) Ösztön- és pályadíj alaptőkék után	1034	"	44
7. Évi és kegyadományok	800	"	—
8. Kötelezett évi járulékok	1632	"	91
9. Szántó föld és rétfővedelem	832	"	—
10. Tanári nyugdíj befizetésekből	3236	"	80
11. Építkezési államsegély	11000	"	—
12. Vissza fizetett kölcsön adott tőke	6000	"	—
13. Vegyesekből	100	"	—
14. Új ösztöndíj alapítvány	200	"	—

Összesen: 86323 " 78 "

Kiadás:

1. Személyi járandóságok	48034	kor.	84	fill.
2. Épület fenntartás	753	"	36	"
3. Könyvtárra	987	"	75	"
4. Muzeumokra	1374	"	86	"
5. Felszerelésekre	461	"	68	"
6. Fűtés és tisztogatásra	94	"	80	"
7. Irodai kiadás és nyomtatványokra	506	"	82	"
8. Hivatalos utiköltségekre	630	"	—	"
9. Építkezési 3%-os nyugdíjadóra	6000	"	—	"
10. Állami adó és illetékre	176	"	53	"
11. Tűzbiztosításra	38	"	28	"
12. Tanári nyugdíjra befizetés	4121	"	33	"
13. Pálya- és ösztöndíjakra	1297	"	—	"
14. Kötelezett tőkésítésre	2060	"	—	"
15. Építkezésre	17831	"	73	"
16. Vegyesekre	151	"	37	"
17. Pénztári maradvány	1803	"	43	"
	<hr/>			
Összesen:	86323	"	78	"

Rimaszombat, 1903. december 31-én.

Dr. Zehery István,
főgimn. pénztáros.

XVII.

Figyelmeztetés a jövő 1904—1905. iskolai évre.

1. A jövő tanév az új tanépületben 1904. szept. hó 1-ső napján kezdődik.

2. A javító, pótló és felvételi vizsgák 1904. év aug. 30. és 31-ik napjain tartatnak meg.

3. A beiratás ideje szept. 1—5. Szeptember 7-én lesz a tanév ünnepélyes megnyitása.

4. A beiratásnál minden tanuló tartozik atyjával vagy annak helyettesével megjelenni és a múlt évi iskolai bizonyítványát, továbbá keresztlevelét illetőleg születési bizonyítványát, a 12-ik életévüket betöltötték újraoltási bizonyítványukat bemutatni.

A gimnázium első osztályába csak olyan növendékek vétetnek fel, akik 9-ik életévüket már betöltötték, de a 12-ik életévüket meg nem haladták és a kik vagy az elemi iskola IV-ik osztályáról szóló szabályszerűen kiállított bizonyítvánnyal, vagy a felvételi vizsgálaton igazolják, hogy van oly mérvű képzettségük, minőt az elemi iskola 4 évi tanfolyamában kellett megszerezniök; a 12 évesnél idősebb növendékek felvétele csak rendkívüli esetekben engedélyezhető, tanári széki határozat alapján. A beírás után egy hétig csakis a késedelmüket fontos okokkal igazoló tanulókat veheti fel az igazgató; szeptember 15-ig tanári kari, azontúl püspöki engedély szükséges a felvételhez. Azoknak, akik a tanév első hónapja után lépnek be az intézetbe, az addig végzett anyagból felvételi vizsgálatot kell tenniök. Ugyancsak felvételi vizsgálatot tesznek a reál- vagy polgári iskolából gimnáziumba átlépő tanulók. A felvételi vizsgálatok díja 20 korona. A gimnázium V-ik osztályába belépő tanuló szülője vagy gyámja köteles bejelenteni, vajjon fia, illetőleg gyámoltja a görög nyelvet vagy az annak helyet

tesítésére rendelt tantárgyakat fogja-e tanulni. E tekintetben figyelmeztetjük a t. szülőket és gyámokat, hogy a IV-ik osztályt végzett és az idegen (latin, német) nyelvekben gyengébb (elégséges) tanulókat a görögöt helyettesítő tanfolyamba vétesék fel. Az ilyen tanulók előtt a gyakorlati pályák egész sora nyitva van: minők a jogi, orvosi, mérnöki matematikai és természettudományi, a katonai, a vasúti, postai, távirdai és ezekhez hasonló.

A görög nyelvet helyettesítő tanfolyamról a görögre és viszont való átlépést akár a tanév elején, akár folyamán megengedheti a tanári kar felvételi vizsgálat mellett, de csakis az illető tanulók szüleinek vagy gyámjainak kívánságára.

5. A beiratásnál minden tanuló tartozik az iskolai díjakat befizetni; még pedig az első félévi tandíjat 24 kor., felvételi díjt 4 kor., iskolai alapra 2 kor., bizonyítvány és bélyegilleték 3 kor., országos nyugdíjalapra (az 1894 XXVII. t.-cz 3-ik §-a szerint) 6 kor., összesen 39 koronát. A róm kath. vallásuk ezenfelül vallástandíj fejében 5-5 koronát fizetnek félévenként, az izraeliták az iskolai alapra 2-2 koronát — **A második félév tandíja 24 korona február 1-15. napjain fizetendő be.**

A felvételi díj, az iskolai alap, bizonyítvány és bélyegilleték és az országos nyugdíj-alapra befizetendő összesen 15 koronányi összeg fizetése alól senki sem menthető fel.

A rendes tandíj a gimnázium quaestoránál fizetendő be. A rendkívüli tantárgyak tandíját (lásd alább) az igazgató veszi át.

6. A gimnáziummal összekötött tápintézetbe a tanulók valláskülönbség nélkül vétetnek fel.

A tápintézeti díj: egész évre ebéd és vacsoráért 120 kor. A díj első fele a felvételnél, második fele február 1-15-éig a tápintézeti gondnoknál fizetendő. Azok, kik szegénységüket hitelen igazolják, havonként is fizethetik a tápintézeti díjakat. A tápintézetből kilépni csak a megkezdett félév letelével lehet.

7 Azok, kik tan- vagy tápintézeti díj el- vagy leengedése szorgalmuk és anyagi helyzetüknél fogva igényt tarthatnab iskolai és szegénységi bizonyítvánnyal esetleg adókönyvecskével felszerelt kérvényüket legkésőbb 1904. augusztus hó 20-ig a nagytiszt. és tek. igazgatótanácshoz czimezve az igazgatósnál nyújtják be. Az igazgatótanácsnak 1902 december hó 18-án hozott határozata értelmében a második félév tan-

vagy tápdíjának elengedéseért minden tanév február 8-ig újból kell folyamodni. Ezen második folyamodványhoz csupán azok mellékelik szegénységi bizonyítványukat, akik az első félévben kedvezményben nem részesültek, az első félév kedvezményesei az első harmad értesítőjét mutatják be.

Az elkésett vagy teljesen fel nem szerelt kérvények nem vétetnek figyelembe

8. A rendes tantárgyak mellett gondoskodtunk arról, hogy a francia nyelv, német társalgási nyelv, szabadkézi rajz, zongora, gyorsírászat és vivás az önként vállalkozóknak taníttassék. A francia és német nyelv tandíja egy iskolai évre 20-20 korona, a szabadkézi rajz 10 korona, a vivás (egy tanfolyam 6 hó) 20 korona, a gyorsírászat 2 korona, mindezek a díjak félévi előleges részletekben az igazgatónál fizetendők. A zongora tanításért fizetendő díj később fog megállapíttatni.

9 **A főgimnázium növendékei csak az igazgató helybenhagyása mellett fogadhatnak szállást**, annyival is inkább, mivel csak azon lakosok vannak jogositva tanulók tartására, kiknek szállását az igazgató és az iskolai orvos megvizsgálta és úgy egészségügyi, mint erkölcsi tekintetben kifogástalannak találta. Azon helyekről, melyek bármi tekintetben kifogás alá esnek, a tanulók évközben is elhelyezendők. A tanulók elhelyezése tekintetében a legnagyobb óvatosságot ajánljuk a szülőknek, mert tapasztalati tény, hogy a tanulóknak a tanulmányokban való elmaradását nagyrészt a hiányos felügyelet okozza.

10. Minden tanuló az első félév végén „Értesítő” kap, melyet a szülők vagy azoknak helyettesei aláírnak és legkésőbb 30 nap alatt az osztálytanárnak visszaküldenek. Ez által is hivatalosan vesznek tudomást gyermekeiknek illetőleg gyámoltjaiknak magaviseletéről és előmeneteléről.

11. Az érettségi pótló és javítóvizsgálatok ev. ref. részről ez idén nálunk tartatnak meg. A miskolci, rimaszombati és sárospataki főgimnáziumok részéről e vizsgálatra utasított ifjak kellőképen felszerelt folyamodványaikat augusztus 15-ig a rimaszombati egy. prot. főgimnázium igazgatóságához nyújtják be. Az írásbeli vizsgálatok szept. 2-6-ig, a szóbeli vizsgálatok szeptember 9. és 10-én fognak megtartatni.

12. Olyan tanulóknak, kik egy kötelező tantárgyból kaptak elégtelen érdemjegyet, a tanári kar megengedheti, hogy a jövő iskolai év kezdetén javító vizsgálatot tehessenek, de csakis

abban az intézetben, ahol tanultak. Ezen javító vizsgálat díja 2 korona. Azon tanulók, kik két tantárgyból kaptak elégtelen osztályzatot, mélt. és főtiszt. Zelenka Pál püspök úrhoz czimzett kérvényüket a bizonyítvánnyal együtt jul. hó 10-ik napjáig az igazgatóságához nyujtsák be felterjesztés végett.

E vizsgálat díja 2 tárgy után 4 korona.

A ki kettőnél több tárgyból kapott elégtelen osztályzatot az javító vizsgálatra semmi esetre sem bocsátható.

Ha valamely tanuló a vizsgálatokat betegség vagy egyéb fontos ok miatt le nem teheti, a tanári testülethez folyamodhatik a következő tanév kezdetén tartandó pótló vizsgálati engedélyért. A betegség igazolására hatósági vagy orvosi bizonyítvány melléklendő, a pótló vizsgálat díjtalan.

13. A testgyakorlás, mértani rajz (technikai része) és szépírás tanulása alól való felmentést kérő tanulókat az iskola orvosa fogja megvizsgálni. A felmentést az orvos véleménye alapján az igazgató adja meg.

14. Minden tanuló köteles az előirt tankönyveket, író és rajzeszközöket beszerezni. Figyelmeztetjük a t. szülőket és tanulókat, hogy csakis az új tantervhez alkalmazott legújabb kiadásu tankönyvek használhatók.

Szegénysorsu, jó tanulók a segédkönyvtárból ingyen kaphatnak könyveket, a melyek az év végén visszaadandók. A bizonyítvánnyal, mint melléklettel felszerelt ebbeli kérvények 1904. szeptember 6-ig dr. Wallentinyi Dezső tanár urnak adandók be. A segédkönyvtár könyveinek jegyzékét lásd „Taneszközök“ alatt.

15. Végül értesítjük a t. szülőket és gyámokat, hogy a tápintézetbe járó tanulók szállást mosással, fűtéssel, világítással, takarítással, reggelivel és uzsonnával a kívánalmak szerint havonta 10—24 koronáig kaphatnak megbízható házaknál, míg teljes ellátásért havonként 30—70 kor. fizetendő.

Részletesebb felvilágosításokat egyébként szivesen ad

az igazgatóság.

TARTALOM.

	Oldal
I. Reform ünnepi beszéd, dr. Wallentinyi Dezső	3
II. Társadalom és iskola, Horváth Zoltán	9
III. Jókai Mór emlékezete, dr. Veres Samu	21
IV. Adatok az 1903—4-iki tanév történetéhez	27
V. A főgimnázium kormányzata	38
VI. Tanári kar	39
VII. Bevégzett tananyag az 1903—4 tanévben	42
VIII. Ifjusági körök és egyesületek	66
IX. Taneszközök	76
X. Adományok	82
XI. Ösztöndíjak, jutalmak és segélyezések	84
XII. A tanuló ifjuság neve és érdemsorozata	88
XIII. Érettségi vizsga	100
XIV. Statisztikai kimutatás az 1903—4. tanévről	102
XV. Tápintézet	111
XVI. A főgimnázium 1903-ik évi számadásainak ösz- szegzése	113
XVII. Figyelmeztetés a jövő 1904—5. iskolai évre	115